

നമസ്കരിക്കുന്നവരുടെ കൺകുളുർമ

(قرة عيون المصلين)

[Malayalam - മലയാളം - مليام]

മുഹ്സനീങ്ങളുടെ നമസ്കാര രൂപം
തക്ബീർ മുതൽ തസ്ലീം വരെ
ഖുർആനിലും സുന്നത്തിലും.

ഡോ: സഹൂദ്ബനു അലിയൂബ്നു
വഅഹൂൽ ഖഹ്താനി.

سعيد بن علي بن وهف القحطاني

വിവർത്തനം

സയ്യിദ് സഅ്ഹർ സാദിഖ് മദീനീ

ترجمة : سيد سعفر صادق

Webedition by:

Islamhouse.com

2014 - 1436ھ

താളുകളിൽ

1. ആമുഖം	3
2. നമസ്കാര രൂപം:	4
3. മറയിലേക്ക് അടുത്ത് നമസ്കരിക്കണം.	7
4. പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥന കൊണ്ടാണ് നമസ്കാരം ആരംഭിക്കുക	17
5. ശേഷം ബസ്മല പതുക്കെ ചൊല്ലുക:	21
6. സുറത്തുൽ ഫാതിഹ:	25
7. തന്റെ ചുമലിനോ, ചെവികൾക്കോ നേരെ രണ്ടു കൈകളും ഉയർത്തി തക്ബീർ ചൊല്ലി റുകൂഅ് ചെയ്യുക	34
8. ചുമലിനോ, രണ്ടു ചെവികളു നേരെയോ കൈകൾ ഉയർത്തി റുകൂഇൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തുക.	42
9. തക്ബീർ ചൊല്ലി സുജൂദ് ചെയ്യുക	49
10. തക്ബീർ ചൊല്ലിക്കൊണ്ട് സുജൂദിൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തുക.	58
11. രണ്ടു സുജൂദുകൾക്കിടയിൽ പറയുക	63
12. തക്ബീർ ചൊല്ലി രണ്ടാം സുജൂദ് ചെയ്യുക.	65
13. ഈ ഇരുത്തത്തിൽ തശഹ്ഹൂദ് ചൊല്ലുക.	79
14. നബിﷺയുടെ പേരിലുള്ള സ്വലാത്തിൽ...	80
15. തുടർന്ന് ഉദ്ധേശിക്കുന്നത് പ്രാർത്ഥിക്കുക	81
16. ശേഷം “അസ്സലാമു അലൈകും വറഹ്മതുല്ലാഹ്” എന്നു പറഞ്ഞ്...	91
17. കൈകൾ നെഞ്ചിൽ വെക്കുക: ഹദീഥ് കാണുക:	93
18. മുതവർരികെ	94
19. തസ്ബീഹും, തഹ്മീദും, തക്ബീറും...	101
20. റവായിബ് സുന്നത്തുകൾ	112

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

المقدمة

إن الحمد لله، نحمده، ونستعينه، ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، وسيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه، ومن تبعهم بإحسانٍ إلى يوم الدين، وسلم تسليماً كثيراً، أما بعد:

ഈ ചെറിയ പുസ്തകത്തിൽ വളരെ ചുരുങ്ങിയ രൂപത്തിൽ 'നമസ്കാരത്തിന്റെ രൂപം' വിശദമാക്കുകയാണ്. വിശുദ്ധവുമാത്ര നിന്റെയും സൂന്നത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ തക്ബീറത്തുൽ ഇഹ്റാം മുതൽ സലാം വരെയുള്ള നമസ്കാരത്തിന്റെ രൂപം.

നമ്മുടെ ശൈഖായ സമാഹത്തു ശൈഖ് അൽ ഇമാം അൽ അല്ലാമ അബ്ദുൽ അസീസ്ബ്നു അബ്ദുൽ അസീസ്ബ്നു ബാസ്-ഫിർദൗസുൽ അഅ്ലയിൽ അല്ലാഹു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പദവി ഉയർത്തി കൊടുക്കുമാറാവട്ടെ- യുടെ ഉപദേശ നിർദേശങ്ങൾ എനിക്ക് വളരെയധികം ഉപകാരപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഈ ചെറിയ പ്രവർത്തനത്തെ അല്ലാഹു അനുഗ്രഹിതവും, അവന്റെ പ്രീതി മാത്രം കാംക്ഷിക്കുന്നതുമായ പ്രവർത്തനമായി സ്വീകരിക്കുമാറാവട്ടെ. എന്റെ ജീവിതത്തിലും, മരണത്തിന് ശേഷവും ഇത് ഉപകാരമുള്ളതാക്കേണമേ. അല്ലാഹു മതി നമുക്ക്, അവനിൽ ഭരമേൽപ്പിക്കുന്നു. മുഹമ്മദ്യ്യിലും, കുടുംബത്തിലും, അനുചരരിലും, അവസാന നാൾ വരെ അവരെ നന്മയിൽ തുടർന്നവർക്കും അനുഗ്രഹം വർഷിക്കുമാറാവട്ടെ.

ഗ്രന്ഥകാരൻ
18/8/1420 ഹി

നമസ്കാര രൂപം:

നമസ്കാരത്തിന്റെ പൂർണ്ണ രൂപം: നബി ﷺ എങ്ങിനെ നമസ്കരിച്ചുവോ അതുപോലെ നമസ്കരിക്കുകയാണ് അതിന്റെ പൂർണ്ണ രൂപം.

مالك بن الحويرث رضي الله عنه أن النبي ﷺ قال: ((... صلوا كما رأيتموني أصلي)).
മാലിക്ബ്നുൽ ഹുവൈരിമി ﷺ നിവേദനം: നബി ﷺ പറഞ്ഞു: (...എങ്ങിനെയാണോ നിങ്ങൾ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നതായി കണ്ടത് അതുപോലെ നിങ്ങളും നമസ്കരിക്കുക) (ബുഖാരി).

ആരെങ്കിലും നബി ﷺ നമസ്കരിച്ചതുപോലെ നമസ്കരിക്കുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെങ്കിൽ താഴെ വിശദീകരിക്കുന്നതു പോലെയത് നിർവ്വഹിക്കുമാറാവട്ടെ.

വുദ്യ പരിപൂർണ്ണമായി ചെയ്യുക. അത് അല്ലാഹു കൽപിച്ചതുപോലെ ചെയ്യുക. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

قوله ﷺ: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُظَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٥٢﴾

'സത്യവിശ്വാസികളേ, നിങ്ങൾ നമസ്കാരത്തിന് ഒരുങ്ങിയാൽ, നിങ്ങളുടെ മുഖങ്ങളും, മുട്ടുവരെ രണ്ടുകൈകളും കഴുകുകയും, നിങ്ങളുടെ തല തടവുകയും നെരിയാണിവരെ രണ്ട് കാലുകൾ

(1) ബുഖാരി. നമ്പർ/631
(2) സൂത്തുൽ മാജൂ; 6

കഴുകുകയും ചെയ്യുക. നിങ്ങൾ ജനാബത്ത് (വലിയ അശുദ്ധി) ബാധിച്ചവരായാൽ നിങ്ങൾ(കുളിച്ചി)ശുദ്ധിയാകുക.നിങ്ങൾ രോഗികളാകുകയോ യാത്രയിലാകുകയോ ചെയ്താൽ, അല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങളിലൊരാൾ മലമൂത്രവിസർജ്ജനം കഴിഞ്ഞ് വരികയോ, നിങ്ങൾ സ്ത്രീകളുമായി സംസർഗം നടത്തുകയോ ചെയ്തിട്ട് നിങ്ങൾക്ക് വെള്ളം കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ ശുദ്ധമായ ഭൂമിയിലോ തേടി കൊള്ളുക. എന്നിട്ട് അതുകൊണ്ട് നിങ്ങളുടെ മുഖവും കൈകളും തടവുക. നിങ്ങൾക്ക് ഒരു ബുദ്ധിമുട്ടും വരുത്തിവെക്കണമെന്ന് അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ നിങ്ങളെ ശുദ്ധീകരിക്കണമെന്നും, തന്റെ അനുഗ്രഹം നിങ്ങൾക്ക് പൂർത്തിയാക്കിത്തരണമെന്നും അവൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ നന്ദിയുള്ളവരായേക്കാം' (മാഇദ: 6).

ഒരു ഹദീസ് കാണുക:

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما عن النبي ﷺ أنه قال: ((لا تقبل صلاة بغير طهور، ولا صدقة من غلول))⁽⁶⁾

അബ്ദുല്ലാഹ് ബ്നു ഉമർ ഷഹീദിനോട് നിവേദനം: നബി ഷഹീദിനോട് പറഞ്ഞു: 'ശുദ്ധി കൂടാതെ ഒരു നമസ്കാരവും, വഞ്ചിച്ചെടുത്ത സമ്പത്തുകൊണ്ടുള്ള സ്വദായവും സ്വീകാര്യമല്ല'. (മുസ്ലിം).

അതുകൊണ്ട് തന്നെ നമസ്കാരത്തിനു മുമ്പ് ഓരോ മുസ്ലിമിനും ശുദ്ധി വരുത്തൽ നിർബന്ധമാണ്.

വിബ്ലകളിലുമെല്ലാം (കഅബ) തിരിയുക. അല്ലാഹു പറയുന്നു: قول الله تعالى: ﴿قَدْ تَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾⁽⁴⁾

(3) മുസ്ലിം. നമ്പർ/224

'(നബിയേ,) നിന്റെ മുഖം ആകാശത്തേക്ക് തിരിഞ്ഞു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത് നാം കാണുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ നിനക്ക് ഇഷ്ടമാകുന്ന ഒരു വിബ്ലയിലേക്ക് നിന്നെ നാം തിരിക്കുകയാണ്. ഇനിമേൽ നീ നിന്റെ മുഖം മസ്ജിദിൽ ഹറാമിന്റെ നേർക്ക് തിരിക്കുക. നിങ്ങൾ എവിടെയായിരുന്നാലും അതിന്റെ നേർക്കാണ് നിങ്ങൾ മുഖം തിരിക്കേണ്ടത്.' (അൽബഖറ: 144)

നമസ്കാരം കൃത്യമായി നിർവ്വഹിക്കേണ്ട പ്രാധാന്യം വിശദമാക്കുന്ന ഹദീസിൽ പറയുന്നു:

عن أبي هريرة ؓ: ((إذا قمت إلى الصلاة فأسبغ الوضوء ثم استقبل القبلة...))⁽⁵⁾ അബൂഹുറൈറ ഷഹീദിനോട് നിവേദനം: 'നീ നമസ്കരിക്കാനുദ്ദേശിച്ചാൽ പരിപൂർണ്ണമായി വുദു ചെയ്യുകയും, ശേഷം വിബ്ലകളിലുമെല്ലാം മുമ്പായി മുന്നിടുകയും ചെയ്യുക...' (ബുഖാരി, മുസ്ലിം)

ഇതുമായിട്ടോ, ഒറ്റക്കോ നമസ്കരിക്കുകയാണെങ്കിൽ മുന്നിൽ ഒരു മറ സ്വീകരിക്കുക. ഹദീസ് കാണുക

عن سيرة بن معبد الجبني قال: قال رسول الله ﷺ: ((ليستزأ أحدكم في الصلاة ولو بسهم))⁽⁶⁾ സബ്റബ്ബനു മഅ്ബദിനിൽ ജുഅനി ഷഹീദിനോട് നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ഷഹീദിനോട് പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങളിൽ ആരെങ്കിലും നമസ്കരിക്കുന്നവെങ്കിൽ ഒരു മറ സ്വീകരിക്കട്ടെ, ഒരു അമ്പുകൊണ്ടെങ്കിലും' (ഹാഖിം)

عن أبي ذر ؓ قال: قال رسول الله ﷺ: ((إذا قام أحدكم يصلي فإنه يستره إذا كان بين يديه مثل مؤخرة الرَّحْلِ، فإذا لم يكن بين يديه مثل مؤخرة الرَّحْلِ فإنه يقطع صلاته: الحمار، والمرأة، والكلب الأسود))⁽⁷⁾

(4) സൂറത്തുൽ ബഖറ: 144

(5) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി നമ്പർ: 793, മുസ്ലിമിൽ നമ്പർ: 397.

(6) ഹാഖിം: 1/252. തബ്റാനി അൽകബീറിൽ 7/114, നമ്പർ 6539, അഹ്മദ് 3/404, ഹൈഥി മജ്മൂഅ് സൂറത്തുൽ ബഖറ: 2/58.

അബൂദർദ്ദിനീഃ നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: ‘നിങ്ങളിലാ
 രെങ്കിലും നമസ്കരിക്കാനായി നിന്നാൽ അവൻ ഒരു മറ സ്വീക
 രിക്കട്ടെ, അവന്റെ മുന്നിൽ ഒട്ടകപ്പുറത്ത് വെക്കുന്ന ആർച്ചപോ
 ലെയുള്ള മരക്കഷണമെങ്കിലും ഉണ്ടാവട്ടെ, അവന്റെ മുന്നിൽ ഒ
 ട്ടകപ്പുറത്ത് വെക്കുന്ന ആർച്ചപോലെയുള്ള മരക്കഷണമെങ്കി
 ലും ഇല്ലായെങ്കിൽ കഴുതയും, സ്ത്രീയും, കറുത്ത നായയും(മു
 ന്നിലൂടെ പോയാൽ) അവന്റെ നമസ്കാരത്തെ മുറിക്കുന്നതാ
 ണ്’ (മുസ്ലിം).

മറയിലേക്ക് അടുത്ത് നമസ്കരിക്കണം. ഹദീഥ് കാണുക:

عن أبي سعيد الخدري عن النبي أنه قال: ((إذا صلى أحدكم فليصل إلى
 ستره؛ وليدُنْ منها))⁽⁸⁾

അബൂ സഇദ്ദുൽ ഖുദ്ദീനിഃ നിവേദനം: നബി പഠഞ്ഞു: ‘നി
 ങ്ങളിലാരെങ്കിലും നമസ്കരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഒരു മറയിലേക്കവ
 ന് നമസ്കരിക്കട്ടെ, അതിലേക്ക് അടുക്കുകയും ചെയ്യട്ടെ’ (അബൂ
 ദാവൂദ്, അൽബാനി സഹീഹാണെന്ന് വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു).

عن سهل بن سعد عن النبي قال: ((إذا صلى أحدكم إلى ستره فليدُنْ
 منها لا يقطع الشيطان عليه صلات))⁽⁹⁾

സഹ്ലുബ്നു സഅദ് നിവേദനം: നബി പഠഞ്ഞു: ‘ആരെങ്കി
 ലും മറയിലേക്ക് നമസ്കരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അവൻ അതിലേക്ക്
 (മറയിലേക്ക്) അടുത്ത് നിൽക്കട്ടെ, എങ്കിൽ പിശാച് അവന്റെ

(7) മുസ്ലിം. നമ്പർ/510

(8) അബൂദാവൂദ്, നമ്പർ: 698. ഇമാം അൽബാനി സഹീഹു സുന്നി അബൂദാവൂദിൽ 1/135 ൽ ‘ഹ
 സന്നുൻ സഹീഹ്’ എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

(9) അബൂദാവൂദ്, നമ്പർ: 695, ഇമാം അൽബാനി ‘സഹീഹു അബൂദാവൂദിൽ’ സഹീഹാണെന്ന്
 വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. നമ്പർ 1/203

നമസ്കാരം മുറിക്കാതിരിക്കും’ (അബൂദാവൂദ്, അൽബാനി സഹീ
 ഹാണെന്ന് വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു).

നമസ്കരിക്കുന്നവനും, മറക്കുമിടയിൽ ഒരാൾക്ക് നടന്ന് പോ
 കാനുള്ള സ്ഥലമോ, അല്ലെങ്കിൽ സൂജൂദ് ചെയ്യാനോ ഉള്ള സ്ഥ
 ലം ഒഴിച്ചിടുക, മൂന്ന് മുഴത്തേക്കാൾ വർദ്ധിപ്പിക്കാവതല്ല. അതു
 പോലെ തന്നെയാണ് സഫ്ഫുകൾ തമ്മിലുള്ള ദൂരവും.

عن سهل بن سعد الساعدي قال: ((كان بين مصلى رسول الله وبين المجدار
 ممر الشاة))⁽¹⁰⁾

സഹ്ലുബ്നു സഅദ് നിവേദനം: ‘നബിയുടെ നമസ്കാര
 സ്ഥലവും ചുമരും തമ്മിലുള്ള അകലം ഒരാൾക്ക് നടന്നു പോ
 കാനുള്ള ദൂരമായിരുന്നു ഉണ്ടായിരുന്നത്’ (മുത്തഹബുൻ അലൈഹി).

ആരെങ്കിലും മറയുണ്ടായിട്ടും നമസ്കരിക്കുന്നവന്റെ മുന്നി
 ലൂടെ പോകുന്നുവെങ്കിൽ അവനെ തടയട്ടെ, എന്നിട്ടും വിസമ്മ
 തിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അവനെ ശക്തമായി തടഞ്ഞു നിറുത്തട്ടെ.
 ഹദീഥ് കാണുക:

عن أبي سعيد الخدري قال: قال سمعت رسول الله يقول: ((إذا صلى أحدكم إلى
 شيء يستر من الناس، فأراد أحد أن يجتاز بين يديه فليدفعه، فإن أبي فليقاتله؛ فإنما
 هو شيطان))⁽¹¹⁾. وفي رواية لمسلم: ((فإن معه القرين))⁽¹²⁾

അബൂ സഇദ്ദുൽ ഖുദ്ദീനിഃ നിവേദനം: നബി പഠയുന്നതായി
 ഞാൻ കേട്ടു: ‘നിങ്ങളിൽ ആരെങ്കിലും ജനങ്ങളെ തടയുന്ന ഒരു

(10) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി, നമ്പർ: 496, മുസ്ലിം നമ്പർ 508. സൻആനിയുടെ സു
 ബ്ബൂസ്സലാം കാണുക: 2/145.

(11) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി, നമ്പർ: 509. മുസ്ലിം നമ്പർ: 505.

(12) മുസ്ലിം. നമ്പർ: 506

മറയിലേക്ക് നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ മുന്നിലൂടെ ഒരാൾ കടന്നു പോവുകയാണെങ്കിൽ അവനെ തടയുക. എന്നിട്ട് വിസമ്മതിക്കുകയാണെങ്കിൽ അവനോട് യുദ്ധം ചെയ്യുക, കാരണം അവൻ ശൈതാനാണ് (മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി). മുസ്‌ലിമിന്റെ റിപ്പോർട്ടിൽ (നിശ്ചയം അവന്റെ കൂടെ ഖരീൻ (പിശാച്) ഉണ്ട്) എന്നാണുള്ളത്.

അത് കൊണ്ട് തന്നെ നമസ്കരിക്കുന്നവന്റെ മുന്നിലൂടെ നടക്കാൻ പാടില്ല. ഹദീഥ് വായിക്കുക.

عن أبي جُهيم رضي الله عنه: قال: قال رسول الله ﷺ: ((لو يعلم المأزب بين يدي المصلي ماذا عليه لكان أن يقف أربعين خبلاً له من أن يمر بين يديه)) قال أبو النضر: أحد الرواة: لا أدري قال: أربعين يوماً، أو شهراً، أو سنة(13).

അബൂജൂഹൈം رضي الله عنه നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ പറഞ്ഞു: ‘നമസ്കരിക്കുന്നവന്റെ മുന്നിലൂടെ നടക്കുന്നവൻ അതിന്റെ ഗൗരവം അറിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ അവന്റെ മുന്നിലൂടെ നടക്കുന്നതിനേക്കാൾ നാൽപ്പത് (ദിവസം, മാസം, വർഷം) കാത്തിരിക്കുകയാണ് അവന് ഉത്തമമായിട്ടുള്ളത്’ റിപ്പോർട്ടിൽ ഒരാളായ അബൂനജ്ദ് പറഞ്ഞു: നാൽപ്പത് ദിവസം, മാസം, വർഷം ഇതിൽ ഏതാണ് പറഞ്ഞതെന്ന് എനിക്കറിയില്ല’ (മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി).

ഇമാം ഇമാമിന് പിന്നിൽ നിൽക്കുന്നവർക്ക് മറയാണ്, ഹദീഥ് കാണുക:

عن عبد الله بن عباس رضي الله عنهما وفيه: أنه أقبل راكباً على حمارٍ أتان، وهو يومئذ قد ناهز الاحتلام، ورسول الله ﷺ قائم بمنى في حجة الوداع يصلي بالناس

(13) മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി. നമ്പർ: 510. മുസ്‌ലിം നമ്പർ: 507.

إلى غير جدار، فسار ابن عباس على حماره بين يدي بعض الصف الأول، ثم نزل عنه فصف مع الناس وراء رسول الله ﷺ، ولم ينكر ذلك عليه أحد(14).

ഇബ്നു അബ്ബാസ് رضي الله عنه നിവേദനം: ‘ഞാൻ ഒരു പെൺകുഴുതപ്പുറത്ത് കയറി വരുകയുണ്ടായി, ആ നാളുകളിൽ എനിക്ക് പ്രായപൂർത്തിയാകാറായിരുന്നു, റസൂലുല്ലാഹി ﷺ അപ്പോൾ മിനയിൽ വെച്ച് ജനങ്ങളുമായി ഒരു മറയി(മതിലി)ലേക്കല്ലാതെ നമസ്കരിക്കുകയായിരുന്നു, അങ്ങിനെ ഞാൻ ചില സ്വപ്ഫിന് മുന്നിലൂടെ നടന്നു പോകുകയുണ്ടായി, അങ്ങിനെ ഞാൻ ഇറങ്ങി ആ പെൺ കുഴുതയെ മേഞ്ഞു നടക്കാനായി വിടുകയും ചെയ്തു, ശേഷം ഞാൻ സ്വപ്ഫിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനെ കുറിച്ച് ആരും എന്നെ എതിർത്തില്ല’ (മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി)

നമ്മുടെ ശൈഖ് ഇമാം അബ്ദുൽ അസീസ്ബ്നു ബാസ് رضي الله عنه പറയുന്നതായി ഞാൻ കേൾക്കുകയുണ്ടായി: ‘മൺമുമീങ്ങളർക്ക് അവരുടെ ഇമാം മറയാണ് എന്നതാണ് ഇത് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്, തങ്ങളുടെ ഇമാമിന് മറയുണ്ടെങ്കിൽ മൺമുമീങ്ങളുടെ മുന്നിലൂടെ ആരെങ്കിലും നടന്ന് പോയാൽ അതവർക്ക് ഉപദ്രവമുണ്ടാക്കുകയായില്ല’.(10/6/1419 ഹി: റിയാദിലെ സാറ പള്ളിയിൽ സഫീഹുൽ ബുഖാരിയിലെ 493ാം നമ്പർ ഹദീഥിനെ കുറിച്ച് ക്ലാസെടുക്കുമ്പോൾ ഞാൻ കേൾക്കുകയുണ്ടായി).

നിർബ്ബന്ധമോ, ഐഹരികമോ ആയ നമസ്കാരമാണെന്ന ഉദ്ദേശത്തോടെ വിബ്ബലയിലേക്കഭിമുഖമായി നിന്നുകൊണ്ട് തക്ബീറത്തുൽ ഇഹ്റാം ചെയ്തുകൊടുക്കുക. തന്റെ സൂജുദിന്റെ സ്ഥാനത്തേക്ക് നോക്കി രണ്ടുകൈകളും തന്റെ ചുമലിന് നേരെ ഉയർത്തി വിരലുകൾ അടുത്തു പിടിച്ച്, അല്ലെങ്കിൽ ചെവിക്ക് നേരെ ഉയർ

(14) മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി. നമ്പർ: 493. മുസ്‌ലിം; നമ്പർ: 504.

ത്തി 'അല്ലാഹു അക്ബർ' എന്ന് പറയുക. അതാണ് തെറ്റി നമസ്കരിച്ചയാൾക്ക് നമസ്കാരം വിശദീകരിച്ച് കൊടുക്കുന്ന പ്രവാചക വചനത്തിൽ നിന്ന് മനസിലാകുന്നത്:

«إذا قمت إلى الصلاة فكبر» (15)

'നീ നമസ്കാരത്തിനായി നിന്നാൽ നീ തക്ബീർ ചൊല്ലുക' (മുത്തഹമുൻ അലൈഹി).

അല്ലാഹു പറയുന്നു:

«قول الله تعالى: ﴿ وَقَوْمُوا لِلَّهِ قَائِتِينَ ﴾» (16)

'അല്ലാഹുവിന്റെ മുമ്പിൽ ഭയഭക്തിയോടു കൂടി നിന്നുകൊണ്ടാകണം നിങ്ങൾ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത്.'

«قول النبي ﷺ لعمران بن حصين: ﴿صَلِّ قَائِتًا، فَإِن لَمْ تَسْتَطِعْ فِقَاعِدًا، فَإِن لَمْ تَسْتَطِعْ فَعَلِي جَنْبٍ﴾» (17)

ഇറാനുമ്പ്പു ഹുസൈൻ റഹീമോട് നബി ﷺ പറയുകയുണ്ടായി: 'നീ നിന്ന് നമസ്കരിക്കുക, അതിന് നിനക്ക് സാധ്യമല്ലെങ്കിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ട് (നമസ്കരിക്കുക) അതിനും സാധ്യമല്ലെങ്കിൽ കിടന്നു കൊണ്ട് നമസ്കരിക്കുക' (ബുഖാരി).

«عن عمر بن الخطاب ﷺ عن النبي ﷺ أنه قال: ((إنما الأعمال بالنيات))» (18)

ഉമറുമ്പ്പുൽ ഖതാബ് റഹീമോട് നബി ﷺ പറഞ്ഞു: 'നിശ്ചയം പ്രവർത്തനങ്ങളെല്ലാം നിയുത്തി(ഉദ്ദേശത്തി)ന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് സ്വീകരിക്കപ്പെടുക' (മുത്തഹമുൻ അലൈഹി).

(15) മുത്തഹമുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി. നമ്പർ: 793. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 397 .
(16) സുറത്തുൽ ബഖ: 238.
(17) ബുഖാരി. നമ്പർ: 1117 .
(18) മുത്തഹമുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി. നമ്പർ: 1 . മുസ്ലിം: നമ്പർ: 1907.

നിയുത്ത് നാവു കൊണ്ടു പറയേണ്ടതില്ല. കാരണം നബി ﷺ യോ, സ്വഹാബികളോ നിയുത്ത് നാവു കൊണ്ട് പറഞ്ഞിട്ടില്ല. (മജ്മൂഅത്തുൽ ഫതാവാ ശൈഖ്ബ്നു ബാസ് 11/8) ഉയർത്തും

«عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ كان يرفع يديه حذو منكبيه

إذا افتتح الصلاة، وإذا كبر للركوع، وإذا رفع رأسه من الركوع، ولا يفعل حين يرفع رأسه من السجود. وفي لفظ: ((وإذا قام من الركعتين رفع يديه))» (19)

അബ്ദുല്ലാഹ് ഇബ്നു ഉമർ റഹീമോട് നബി ﷺ പറയുകയുണ്ടായി: നമസ്കാരത്തിനായി നിൽക്കുമ്പോൾ തന്റെ ചുമലിന് നേരെ തന്റെ കൈകൾ ഉയർത്തുന്നത് ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി, അതു പോലെ റുകൂഇനായി തക്ബീർ ചൊല്ലുമ്പോഴും, റുകൂഇൽ നിന്ന് തന്റെ ശിരസ്സുയർത്തുമ്പോഴും അതുപോലെ ചെയ്യും. സൂജൂദിൽ നിന്ന് ഉയരുന്നപ്പോൾ അപ്രകാരം (കൈകൾ ഉയർത്തൽ) ചെയ്യാറില്ലായിരുന്നു'. മറ്റൊരു പദത്തിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്: 'രണ്ടാം റക്അത്ത് കഴിഞ്ഞ് ഉയരുന്നപ്പോൾ തന്റെ കൈകൾ ഉയർത്തും' (മുത്തഹമുൻ അലൈഹി).

«عن مالك بن الحويرث ﷺ أن رسول الله ﷺ كان إذا كبر رفع يديه حتى يجاذي بهما

أذنيه، وإذا ركع رفع يديه حتى يجاذي بهما أذنيه، وإذا رفع رأسه من الركوع فقال: ((سمع الله لمن حمده))، فعل مثل ذلك، وفي لفظ لمسلم: ((حتى يجاذي بهما فروج

أذنيه))» (20)

മാലിക്ബ്നുൽ ഹുവൈരിമി റഹീമോട് നബി ﷺ തക്ബീർ ചൊല്ലിയാൽ തന്റെ ചെവിക്ക് നേരെ ഇരുകരങ്ങളും ഉയർത്തും, റുകൂഅ് ചെയ്യാൽ തന്റെ ചെവിക്ക് നേരെ ഇരുകരങ്ങളും

(19) മുത്തഹമുൻ അലൈഹി. നമ്പർ: 735. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 390
(20) ബുഖാരി. നമ്പർ: 737. മുസ്ലിം: 391

ളം ഉയർത്തും, തന്റെ ശിരസ്സ് റുക്നുള്ളിൽ നിന്ന് ഉയർത്തിയാൽ 'സമിഅ:ല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ' എന്നു ചൊല്ലുമ്പോഴും അതുപോലെ ചെയ്യും, മുസ്ലിമിന്റെ പദത്തിൽ 'ചൊവിക്കുറ്റിക്ക് നേരെയോ കുന്നതു വരെ ഉയർത്തും' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

നമസ്കാരത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ കൈകൾ ഉയർത്തുന്നതിനെ കുറിച്ചുള്ള ഹദീസുകൾ മൂന്നു രൂപത്തിലാണ് വന്നിരിക്കുന്നത്:

ഒന്ന്: നബി ﷺ തന്റെ ഇരു കൈകളും ഉയർത്തിയതിനു ശേഷം തക്ബീർ ചൊല്ലിയെന്ന് പറയുന്ന ഹദീസുകൾ

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: ((كان رسول الله ﷺ إذا قام للصلاة رفع يديه حتى تكونا حذو منكبيه، ثم كبر)) (21)

ഇബ്നു ഉമർ ﷺ നിവേദനം: 'നബി ﷺ നമസ്കാരത്തിനായി നിന്നാൽ ഇരു കരങ്ങളും ചുമലിനു നേരെ ഉയർത്തും, ശേഷം തക്ബീർ ചൊല്ലുകയും ചെയ്യും' (മുസ്ലിം).

عن أبي حميد الساعدي ﷺ يحدّث به في عشرة من أصحاب رسول الله ﷺ وفيه: ((كان رسول الله ﷺ إذا قام إلى الصلاة يرفع يديه حتى يُحاذي بهما منكبيه ثم يُكَبِّرُ)) (22)

അബൂഹുമൈദുസ്സാഇദി ﷺ നസൂലുല്ലാഹി ﷺ യുടെ പത്തു സ്വഹാബികളിൽ നിന്ന് ഉദ്ധരിക്കുന്നു: 'നബി ﷺ നമസ്കാരത്തിനായി നിന്നാൽ ഇരു കരങ്ങളും ചുമലിനു നേരെ ഉയർത്തും, ശേഷം തക്ബീർ ചൊല്ലുകയും ചെയ്യും' (ബുഖാരി).

രണ്ട്: നസൂലുല്ലാഹി ﷺ തക്ബീർ ചൊല്ലിയതിന് ശേഷം ഇരു കരങ്ങളും ഉയർത്തിയെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഹദീസുകൾ.

(21) മുസ്ലിം: 390
(22) ബുഖാരി. നമ്പർ: 828. അബൂദാവൂദ്: 730

عن أبي قلابة أنه ((رأى مالك بن الحويرث إذا صلى كَبَّرَ ثم رفع يديه... وحَدَّث أن رسول الله ﷺ كان يفعل هكذا)) (23)

അബൂഖിലാബ നിവേദനം: മാലിക്ബ്നുസുൽ ഹുവൈരിമി ﷺ നമസ്കരിക്കുകയാണെങ്കിൽ തക്ബീർ ചൊല്ലി ശേഷം തന്റെ ചെവിക്ക് നേരെ ഇരുകരങ്ങളും ഉയർത്തും 'നസൂലുല്ലാഹി ﷺ ഇങ്ങനെയാണ് ചെയ്യാറുള്ളത് എന്ന് അദ്ദേഹം പറയാറുണ്ടായിരുന്നു' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

മൂന്ന്: നസൂലുല്ലാഹി ﷺ തക്ബീർ ചൊല്ലുമ്പോൾ ഇരു കരങ്ങളും ഉയർത്തുമെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഹദീസുകൾ.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال: ((رأيت رسول الله ﷺ افتتح التكبير في الصلاة، فرفع يديه حين كبر حتى جعلهما حَذَوَ منكبيه)) (24)

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു ഉമർ ﷺ നിവേദനം: 'നസൂലുല്ലാഹി ﷺ നമസ്കാരത്തിൽ തക്ബീർ ആരംഭിച്ചത് ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി, തക്ബീർ ചൊല്ലിയപ്പോൾ തന്റെ ചുമലിന് നേരെയെത്തുന്നതുവരെ ഇരു കരങ്ങളും ഉയർത്തുകയുണ്ടായി' (ബുഖാരി).

فمن فعل صفة من هذه الصفات فقد أصاب السنة (25)

ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു രൂപം ആരെങ്കിലും സ്വീകരിച്ചാൽ അവന് സുന്നത്തനുസരിച്ച് ചെയ്തിരിക്കുന്നു' (ഫൽഹൂൽ ബാരി, സുബുലുസ്സലാം, ശറഇൽ മുന്തിഅ് എന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ വ്യക്തമാക്കിയത്).

(23) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി. നമ്പർ: 737. മുസ്ലിം: 391
(24) ബുഖാരി. നമ്പർ: 738. മുസ്ലിം: 390
(25) ഫൽഹൂൽബാരി, ഇബ്നു ഹജർ: 2/218, സന്ദർഭനിയുടെ സബ്ബുസ്സലാം: 2/217. ഇബ്നു ഉലൈമിന്റെ 'ശറഇൽ മുന്തിഅ്': 3/39.

എന്നാൽ സുജൂദിന്റെ സ്ഥാനത്തേക്കുള്ള നോട്ടവും, തല താഴ്ത്തലും, ഭൃമിയിലേക്ക് നോക്കുന്നതിനുമുള്ള തെളിവ് ബൈഹവിയും, ഹാഖിമും ഉദ്ധരിക്കുന്നതാണ്, അതിനു നബി ﷺ യുടെ അനുചരന്മാരിൽ നിന്ന് പത്ത് സ്വഹാബികൾ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഹദീസും തെളിവായിക്കിയിട്ടുണ്ട്.

رواه البيهقي والحاكم، وشهد له حديث عشرة من أصحاب النبي ﷺ (26)
 (ബൈഹവിയുടെ സുന്നസൂൽ കൂബ്റ, ഹാഖിം ഇത് സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്, ഇമാം ദഅബി അതിനോട് യോജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് വിശേഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്).

عن أبي هريرة ﷺ أن النبي ﷺ قال: ((لينتهين أقوام يرفعون أبصارهم إلى السماء في صلاتهم، أو لئلا تحفظن أبصارهم)) (27)

അബൂഹുറയ്ററ ﷺ നിവേദനം: നബി ﷺ പറഞ്ഞു: ‘നമസ്കാരത്തിൽ ആകാശത്തേക്ക് കണ്ണുകളെ ഉയർത്തുന്നത് അവസാനിപ്പിക്കുക, അല്ലെങ്കിൽ അവരുടെ കണ്ണുകളെ റാഞ്ചികൊണ്ടു പോകുക തന്നെ ചെയ്യുന്നതാണ്’ (മുസ്ലിം).

കൈകൾ താഴ്ത്തിയതിനു ശേഷം ഇരു കരങ്ങളും തന്റെ നെഞ്ചിൽ വെക്കുക. വലതു കൈ ഇടതു കയ്യിന്റെ മണിബന്ധത്തിലോ, കൈ തന്ധയിലോ വെക്കുക.

عن وائل بن حُجر قال: ((صليت مع النبي ﷺ فوضع يده اليمنى على اليسرى على صدره)) (28)

(26) ബൈഅവിയുടെ സുന്നസൂൽ കൂബ്റ: 2/283, 5/158. ഹാഖിം ഇത് സ്വഹീഹാണെന്ന് വിശേഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനോട് ഇമാം ദഅബി യോജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറയുകയും, തന്റെ ‘സിഫതുസ്സലാതുനബവി’ എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ 80 30 പേജിൽ കൊടുക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

(27) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 429

വാഇലുബ്നു ഹുജ്റ ﷺ നിവേദനം: ‘ഞാൻ നബി ﷺ നമസ്കരിക്കുന്നതായി കേട്ടു, തന്റെ വലതു കൈ ഇടതു കയ്യിന്മേൽ വെച്ച് നെഞ്ചിൽ വെക്കുകയുണ്ടായി’ (ഇബ്നു ഖുസൈമയുടെ സഹീഹ്. ഇമാം അൽബാനി തന്റെ സിഫതുസ്സലാതുനബവിയിലും).

وفي لفظ: ((ثم وضع يده اليمنى على ظهر كَفِّه اليسرى والرُّسُغ والساعد)) (29)
 മറ്റൊരു പദത്തിൽ ഇങ്ങനെയാണ്: ‘ശേഷം വലതു കരം ഇടതു മുൻകയ്യിലെ പുറത്ത് വെച്ചു, മണികണ്ഡവും, കൈ തന്ധവും വെച്ചു’ (അബൂദാവൂദ്, ഇമാം അൽബാനി ഇത് സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു).

ഇത് (കൈകൾ ഉയർത്തുന്നത്) റുകൂഇൽ നിന്ന് ഉയരുമ്പോഴും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. വാഇലിന്റെ ഹദീസിന്റെ മറ്റൊരു രൂപത്തിൽ ഇങ്ങനെ കാണാം:

قال: رأيت رسول الله ﷺ ((إذا كان قائمًا في الصلاة قبض بيمينه على شماله)) (30)

‘റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ ഇങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടു: ‘നമസ്കാരത്തിൽ നിന്നു കഴിഞ്ഞാൽ തന്റെ വലതു കൈ ഇടതു കയ്യിന്മേൽ പിടിക്കുകയുണ്ടായി’ (നസാഇ. ഇമാം അൽബാനി ഇത് സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു).

ഈ ഹദീസിൽ എങ്ങിനെയാണ് കൈകൾ പിടിക്കേണ്ടത് എന്നതിന്റെ രൂപം ഉണ്ട്. അതുപോലെ മറ്റു ഹദീസിൽ വലതു കൈ ഇടതു കയ്യിന്മേൽ നെഞ്ചിൽ വെക്കുന്നതിന്റെ രൂപവുമുണ്ട്.

(28) ഇബ്നു ഖുസൈമ തന്റെ സഹീഹിൽ ഉദ്ധരിച്ചത് 1/243. ഇമാം അൽബാനി യുടെ സിഫതുസ്സലാതുനബവി: പേജ്: 79.

(29) അബൂദാവൂദ്. നമ്പർ: 727. നസാഇ: 889. ഇമാം അൽബാനി തന്റെ ‘ഇർവാഉൽ ഗലീലിൽ’ 2/68, 69-ൽ സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയത്.

(30) നസാഇ; നമ്പർ: 887. ഇമാം അൽബാനി ‘സഹീഹ് നസാഇ’യിൽ സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞത്. 1/93

قال العلامة ابن عثيمين-رحمه الله:- ((ذن هاتان صفتان: الأولى قبض، والثانية

وضع)) (31)

അൽ അല്ലാമാ ഇബ്നു ഉമൈമീൻؒ പറഞ്ഞു: 'അപ്പോൾ ഇതാണ് രണ്ടു രൂപങ്ങൾ. ഒന്ന്: കൈകൾ പിടിക്കൽ, രണ്ട്: കൈകൾ വെക്കൽ. (ശറഇൽ മുന്തിൽ അലാ സാദുൽ മുസ്തഖ്നിൽ:3/44)

وعن سهل بن سعد ؓ قال: ((كان الناس يؤمرون أن يضع الرَّجُلُ يده اليمنى على

ذراعه اليسرى في الصلاة)). قال أبو حازم: لا أعلمه إلا ينمي ذلك إلى النبي ﷺ)) (32)

സഹ്ലുബ്നു സഅദ്ഃ നിവേദനം: 'ജനങ്ങളോട് കൽപിക്കുകയുണ്ടായി, ഒരാൾ നമസ്കാരത്തിൽ തന്റെ വലതു കൈ ഇടതു കയ്യിന്റെ തന്ധയിൽ വെക്കുക' അബൂ ഹാസിം: ഇത് നബിﷺ യിലേക്ക് ചേർത്തി പറയുന്നതായിട്ടല്ലാതെ എനിക്കറിയില്ല.

وسمعت سماحة العلامة عبد العزيز بن عبد الله ابن باز - رحمه الله - يقول: ((وهذا

يحتمل أن يكون نوعًا ثانيًا، ويحتمل أن يكون المراد مثل حديث وائل)) (33)

സമാഹതാൽ അല്ലാമാ അബ്ദുൽ അസീസ്ബ്നു അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു ബാസ്ഃ പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: 'ഇത് രണ്ടാമത്തെ രൂപമായിരിക്കുമെന്ന് അനുമാനിക്കാം, വാഇലിന്റെ ഹദീഥിന്റെ ഉദ്ദേശം ഇതാണെന്ന് അനുമാനിക്കാം'.

പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥന കൊണ്ടാണ് നമസ്കാരം ആരംഭിക്കുക, വ്യത്യസ്ത പ്രാർത്ഥനകളുണ്ട്, ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്ന് പ്രാർത്ഥിക്കുക, എല്ലാ പ്രാർത്ഥനകളും ഒന്നിച്ച് പ്രാർത്ഥിക്കുകയില്ല, പക്ഷേ, ഓരോ നമസ്കാരത്തിൽ വ്യത്യസ്ത പ്രാർത്ഥനകൾ നടത്തുക. അവ:

(31) ശറഇൽ മുന്തിൽ അലാ സാദുൽ മുസ്തഖ്നിൽ: 3/44.

(32) ബുഖാരി. നമ്പർ: 740

(33) ഇബ്നുബാസിന്റെ 'ബുഖുഗുൽ മറാമി'ന്റെ 293 00 നമ്പർ ഹദീഥിന്റെ വിശദീകരണ ദർഹ്.

عن أبي هريرة ؓ قال: ((كان رسول الله ﷺ، إذا كبر في الصلاة سكت هنيئًا قبل أن يقرأ،

فقلت: يا رسول الله! بأي أنت وأمي! أرايت سكوتك بين التكبير والقراءة ما تقول؟ قال:

((أقول: اللهم باعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب، اللهم نقي من

خطاياي كما ينقى الثوب الأبيض من الدنس، اللهم اغسلني بالثلج والماء

والتراب)) (34)

അബൂഹുറയ്ഃ നിവേദനം: 'റസൂലുല്ലാഹ്ഃ നമസ്കാരത്തിന് തക്ബീർ ചൊല്ലിയാൽ ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പ് അൽപ സമയം മൗനമായിരിക്കും, അപ്പോൾ ഞാൻ ചോദിച്ചു: അല്ലാഹുവിന്റെ തിരുദൂതരെ, എന്റെ ഉമ്മയേയും, പിതാവിനെയും അങ്ങേക്ക് ഫിദ്യ നൽകുന്നു! തക്ബീറിനും വിറാഅത്തിനുമിടയിൽ അങ്ങ് അൽപ സമയം മൗനമായിരിക്കുന്നു, എന്താണ് താങ്കൾ പറയാറുള്ളത്? പറഞ്ഞു: 'ഞാൻ പറയാറുണ്ട്: അല്ലാഹുവെ, ഉദയാസ്തമയ സ്ഥലങ്ങൾ തമ്മിൽ നീ വിദൂരപ്പെടുത്തിയത് പോലെ എന്നിൽ നിന്ന് എന്റെ തെറ്റിനെ നീ അകറ്റേണമേ, അഴുക്കിൽ നിന്ന് വെള്ള വസ്ത്രം ശുദ്ധിയാക്കുന്നത് പോലെ എന്നെ തെറ്റുകളിൽനിന്നും നീ വൃത്തിയാക്കേണമേ, എന്റെ പാപങ്ങളെ മഞ്ഞ് കൊണ്ടും, ഹിമം കൊണ്ടും ആലിപ്പുഴം കൊണ്ടും നീ കഴുകി വൃത്തിയാക്കേണമേ' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി)

ب- وإن شاء قال: ((سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك، وتعالى جدك، ولا إله

غيرك)) (35)

(34) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 743. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 598

(35) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 299. അബ്ദുർറസാഖ് തന്റെ മുസ്നഹിദ്: നമ്പർ: 2555, 2557. ഇബ്നു അബൂ ഹൈബ: 1/230, 2/536. ഇബ്നു ഖുസൈബ: നമ്പർ: 471. ഹാഖിം ഇത് സഹിഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കുകയും ഇതും ദഅബി അതിനോട് യോചിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

അല്ലെങ്കിൽ ഇങ്ങനെയും പ്രാർത്ഥിക്കാം: ‘അല്ലാഹുവെ, നീ പരിശുദ്ധനാണ്. നിനക്ക് സ്തോത്രം. നിന്റെ നാമം അനുഗ്രഹീതവും നിന്റെ കഴിവുകൾ അത്യുന്നതങ്ങളുമല്ലോ. നീയല്ലാതെ ആരാധ്യനേയില്ല’ (മുസ്‌ലിം)

ج - وإن شاء قال ما ثبت عن علي بن أبي طالب رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ أنه كان إذا قام إلى الصلاة (36) قال: ((وجهت وجهي للذي فطر السموات والأرض حنيئاً مسلماً وما أنا من المشركين، إن صلاتي ونسبي ومحبي، ومماي لله رب العالمين، لا شريك له وبذلك أمرت وأنا من المسلمين، اللهم أنت الملك لا إله إلا أنت، أنت ربي وأنا عبدك، ظلمت نفسي واعترفت بذنبي فاغفر لي ذنوبي جميعاً، إنه لا يغفر الذنوب إلا أنت، واهدني لأحسن الأخلاق لا يهدي لأحسنها إلا أنت، واصرف عني سيئها لا يصرف عني سيئها إلا أنت، لبيك، وسعديك، والخير كله بيديك، والشر ليس إليك، أنا بك وإليك، تباركت وتعاليت، أستغفرك وأتوب إليك)) (37).

അലിയുബ്നു അബൂത്വാലിബ് റസൂലുല്ലാഹി ﷺ യിൽ നിന്ന് ഉഖരിക്കുന്ന സ്ഥിരപ്പെട്ട ഹദീഥിൽ കാണുന്ന ഈ പ്രാർത്ഥനയും ചൊല്ലാം: ‘ആകാശ ഭൂമികളെ സൃഷ്ടിച്ചവനിലേക്ക് എന്റെ മുഖത്തെ ഞാൻ തിരിച്ചിരിക്കുന്നു. വക്രതയില്ലാത്ത മതത്തിലേക്ക്, ഞാൻ ബഹുദൈവാരാധകരിൽപ്പെട്ടവനല്ല. തീർച്ചയായും എന്റെ പ്രാർത്ഥനയും, നമസ്കാരവും, എന്റെ ആരാധനാ കർമ്മങ്ങളും, എന്റെ ജീവിതവും, എന്റെ മരണവും ലോക രക്ഷിതാവായ അല്ലാഹുവിനുള്ളതാകുന്നു. അവന് പങ്കുകാരേയില്ല. അപ്രകാരമാണ് ഞാൻ കൽപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ഞാൻ (അവന്) കീഴ്പ്പെടുത്തവരിൽ പെട്ടവനാണ്. അല്ലാഹുവെ, നീയാണ് ഉടമസ്ഥൻ, നീ

(36) ഇബ്നു ഖുസൈമ. 1/236. നമ്പർ; 464
(37) മുസ്‌ലിം. നമ്പർ; 771.

യല്ലാതെ ആരാധനക്കർഹനല്ല. നീയാണെന്റെ റബ്ബ്, ഞാൻ നിന്റെ അടിമയാണ്, ഞാനെന്നോട് തന്നെ അക്രമം പ്രവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നു, ഞാനെന്റെ കുറ്റം തിരിച്ചറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, എന്റെ മുഴുവൻ പാപങ്ങളും പൊറുത്തു തരേണമേ, നീയല്ലാതെ പാപം പൊറുക്കുന്നവനില്ല, നല്ല സ്വഭാവത്തിലേക്ക് നീയെന്നെ നയിക്കേണമേ, നീയല്ലാതെ നല്ല സ്വഭാവത്തിലേക്ക് വഴി നടത്തുന്ന മറ്റാരുമില്ല, അതിന്റെ ചീത്ത കാര്യങ്ങൾ നീ എന്നിൽ നിന്ന് അകറ്റേണമേ, എന്നിൽ നിന്ന് അതിന്റെ ചീത്തയെ നീയല്ലാതെ അകറ്റുന്ന മറ്റാരുമില്ല, നിന്റെ വിളിക്കുത്തരം നൽകിയിരിക്കുന്നു, എല്ലാ നന്മയും നിന്നിൽ നിന്നാകുന്നു, ഉപദ്രവം നിന്നിലേക്കല്ല, ഞാൻ നിന്നിൽ നിന്നാണ്, നിന്നിലേക്കാണെന്റെ മടക്കം, നീ അനുഗ്രഹീതനും, ഉന്നതനുമാണ്, നിന്നോട് ഞാൻ പാപമോചനം തേടുകയും, നിന്നിലേക്ക് പശ്ചാത്താപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു’ (മുസ്‌ലിം).

നബി ﷺ യിൽ നിന്ന് പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥനയായി സ്ഥിരപ്പെട്ടവനായ മറ്റു പ്രാർത്ഥനകളും ചൊല്ലാവുന്നതാണ്.

وإن شاء قال ما ثبت عن النبي ﷺ من الأنواع الأخرى في الاستفتاح (38)
ശേഷം

((أعوذ بالله من الشيطان الرجيم))

‘ശപിക്കപ്പെട്ട പിശാചിൽ നിന്നും അല്ലാഹുവിനോടു ശരണം ചോദിക്കുന്നുവെന്ന്’ പറയുക. കാരണം അല്ലാഹു പറയുന്നു:

قول الله تعالى: ((فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)) (39)

(38) ഇബ്നു തീമിയ്യ: 3. തന്റെ ‘ഖാഇദതു ഹി അൻവാഇൽ ഇസ്തിഹ്താഹ്, എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിലെ 310 പേജിൽ വിശദമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.
(39) സൂറത്തുനഹ്ദൽ; 98

‘നീ വൂർത്തൻ പാരായണം ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ ശപിക്കപ്പെട്ട പിശാചിൽ നിന്ന് അല്ലാഹുവോട് ശരണം തേടിക്കൊള്ളുക.’

അല്ലെങ്കിൽ

(أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ، وَنَفْثِهِ) (40)

‘ആട്ടിയോടിക്കപ്പെട്ട പിശാചിൽ നിന്നും, അവന്റെ നിന്ദനമായ കവിതയിൽ നിന്നും, അവന്റെ അഹങ്കാരത്തിൽ നിന്നും, അവന്റെ ഒരുതരം ഭ്രാന്തിൽ നിന്നും ഞാൻ എല്ലാം അറിയുകയും, കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്ന അല്ലാഹുവിനോടു ശരണം ചോദിക്കുന്നു’ വെന്ന് പറയുക. (അഹ്മദ്, ഇമാം അൽബാനി ഈ ഹദീഥ് ഹസനാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു.)

ശേഷം ബസ്മല പതുകെ ചൊല്ലുക:

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

‘പരമകാരണികനും, കരുണാനിധിയും അല്ലാഹുവിന്റെ നാമം കൊണ്ട് ആരംഭിക്കുന്നു.’

പതുകെയാണ് അലൗദുവും, ബിസ്മിയും ചൊല്ലേണ്ടത്, കാരണം ഹദീഥ് കാണുക;

عن أنس رضي الله عنه قال: ((صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَأَبَى بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَعِثَانَ، فَلَمْ يَجْهَرُوا بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)) (41)

അനസ് رضي الله عنه നിവേദനം: ഞാൻ റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ യോടൊപ്പവും, അബൂബക്കർ, ഉമർ, ഉഥ്മാൻ എന്നിവരോടൊപ്പവും നമസ്കരിക്കുകയുണ്ടായി, അവർ ‘ബിസ്മില്ലാഹിരിഹ്നാമി റിഹ്നാ’ ശബ്ദ

(40) അഹ്മദ്: 3/50. അബൂദാവൂദ്. നമ്പർ: 775. നസാഇ: തിർമിദി; 242. ഇമാം അൽബാനി ഈ ഹദീഥ് ഹസനാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. സിഹിഹുസ്സലാതു നബവി; പേജ്: 90.

(41) അഹ്മദ്: 3/264. നസാഇ: നമ്പർ: 907. ഇബ്നു ഖുസൈബ തന്റെ സഹീഹിൽ; 1/249. ഇമാം അൽബാനി ഈ ഹദീഥ് സഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. സഹീഹ് സൂനനു നസാഇ; 1/199;

മുയർത്തി പാരായണം ചെയ്തിട്ടില്ല. (അഹ്മദ്, നസാഇ, ഇമാം അൽബാനി ഈ ഹദീഥ് ഹസനാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു).

والبسمة آية مستقلة (42)

ബസ്മല സ്വതന്ത്രമായ ആയത്താകുന്നു.(2)

ശേഷം ഫാതിഹാ സൂറത്ത് പാരായണം ചെയ്യുക:

﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ * إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴾؛

പരമകാരണികനും കരുണാനിധിയുമായ അല്ലാഹുവിന്റെ നാമത്തിൽ.

സ്തുതി സർവ്വലോക പരിപാലകനായ അല്ലാഹുവിനാകുന്നു.

പരമകാരണികനും കരുണാനിധിയും.

പ്രതിഫല ദിവസത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ.

നിന്നെ മാത്രം ഞങ്ങൾ ആരാധിക്കുന്നു. നിന്നോട് മാത്രം ഞങ്ങൾ സഹായം തേടുന്നു.

ഞങ്ങളെ നീ നേർമാർഗത്തിൽ ചേർക്കേണമേ.

നീ അനുഗ്രഹിച്ചവരുടെ മാർഗത്തിൽ. കോപത്തിന് ഇരയായവരുടെ മാർഗത്തിലല്ല. പിഴച്ചുപോയവരുടെ മാർഗത്തിലുമല്ല.

കാരണം ഹദീഥ് കാണുക:

(42) ഇമാം അബ്ദുൽ അസീസ്ബിനു ബാസ് رحمه الله ബുഖാരിൽ മറാഖിലെ 297 മുതൽ 300 വരെയുള്ള ഹദീഥ് വിശദീകരിക്കുമ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: ‘ബസ്മല’ സ്വതന്ത്രമായ ഒരു ആയത്താണ്, അത് ഫാതിഹാ സൂറത്തിലേയോ മറ്റോ ആയത്തല്ല. സൂറത്തുകൾക്കിടയിലുള്ള വേർതിരിവ് നിയമിതമായ അല്ലാഹു ഇറക്കിയതാണ്. എന്നാൽ സൂറത്തുനടപ്പിലെ ഒരു ആയത്താണ്. ഇതാണ് പ്രബലമായ അഭിപ്രായം. എന്നാൽ സൂറത്തുൽ ഫാതിഹയിലെ ഏഴാമത്തെ ആയത്ത് ‘ഖൈരിൽ മറ്റ് ഉബി അലൈഹിം വലജ്ജാലീൻ എന്നാകുന്നുവെന്നാണ് പണ്ഡിതന്മാർ വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നത്.

عن عبادة بن الصامت رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((لا صلاة لمن لم يقرأ بفاتحة

الكتاب)) ⁽⁴³⁾.

ഉബാദത്തുബ്നു സാമിത് رضي الله عنه നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ പറഞ്ഞു: 'ഫാതിഹതുൽ കിതാബ് പാരായണം ചെയ്യാത്തവന് നമസ്കാരമില്ല' (മുത്തഫഖുൻ അലൈഹി).

നമസ്കരിക്കുന്ന മുഴുവനാളുകളും സുറത്തുൽ ഫാതിഹ പാരായണം ചെയ്യൽ നിർബന്ധമാണ്, അതിൽ മഅ്മൂമീങ്ങളൾക്കും ഫാതിഹ ഓതണം അത് പതൃക്കെയോ, ഉച്ചത്തിലോ പാരായണം ചെയ്യുന്ന നമസ്കാരമായിരുന്നാലും ശരി. അതിന് മുകളിലുദ്ധരിച്ച ഹദീഥ് തെളിവാണി, ഇതുകൂടി അതിനൊപ്പം ചേർത്തി വായിക്കുക:

يرفعه: ((لعلكم تقرأون خلف إمامكم)) قلنا: نعم، هذا يا رسول الله: قال:

((لا تفعلوا إلا بفاتحة الكتاب؛ فإنه لا صلاة لمن لم يقرأ بها)) ⁽⁴⁴⁾.

'നിങ്ങൾ ഇമാമിനൊപ്പം പാരായണം ചെയ്യുന്നുണ്ടാവാം' അപ്പോൾ ഞങ്ങൾ പറഞ്ഞു: അതെ, അങ്ങിനെ തന്നെയാണ് അല്ലാഹുവിന്റെ തിരുഭൃതരെ, പറഞ്ഞു: ഫാതിഹതുൽ കിതാബ് (സുറത്തുൽ ഫാതിഹ) അല്ലാതെ നിങ്ങളങ്ങിനെ (പാരായണം) ചെയ്യരുത്. കാരണം അത് പാരായണം ചെയ്യാത്തവന് നമസ്കാരമില്ല' (തിർമിദി).

وعن محمد بن أبي عائشة عن رجل من أصحاب النبي ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ:

((لعلكم تقرأون والإمام يقرأ))؟ قالوا: إنا لنفعل، قال: ((لا، إلا أن يقرأ أحدكم

بفاتحة الكتاب)) ⁽⁴⁵⁾.

(43) മുത്തഫഖുൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 756. മുസ്ലിം: 394

(44) അബുദാവൂദ്: നമ്പർ: 823. തിർമിദി: നമ്പർ 311. അഹ്മദ്: 5/322.

മുഹമ്മദുബ്നു അബൂ ആയിശ رضي الله عنه നബി ﷺയുടെ ഒരു സ്വഹാബിയിൽ നിന്നും നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹി ﷺ പറഞ്ഞു: 'ഇമാം ബുർആൻ പാരായണം ചെയ്യുമ്പോൾ നിങ്ങളും പാരായണം ചെയ്യാറുണ്ടോ? അവർ പറഞ്ഞു: അതെ, ഞങ്ങളങ്ങിനെ ചെയ്യാറുണ്ട്. പറഞ്ഞു: അങ്ങിനെ ചെയ്യരുത്, നിങ്ങളിലാരും ഫാതിഹതുൽ കിതാബ് പാരായണം ചെയ്യുകയല്ലാതെ മറ്റൊന്നും (പാരായണം) ചെയ്യരുത്' (അഹ്മദ്).

ഇമാം റുകൂഇലായിരിക്കെ ഒരാൾ വന്ന് തുടർന്നാൽ അവനിൽ നിന്ന് ഇത് (ഫാതിഹ പാരായണം ചെയ്യൽ) ഒഴിവാക്കും, ഹദീഥ് കാണുക:

عن أبي بكر رضي الله عنه أنه انتهى إلى النبي ﷺ وهو راكع فركع قبل أن يصل إلى الصف،

فذكر ذلك للنبي ﷺ فقال: ((زادك الله حرصًا ولا تَمُدَّ)). ⁽⁴⁶⁾

അബൂബകർ رضي الله عنه നബി ﷺ റുകൂഇലായിരിക്കെ സ്വഹ്ഫിലേക്കെത്തുന്നതിനു മുമ്പ് അലേഹം വന്ന് റുകൂഅ് ചെയ്തു, അത് പ്രവാചകനോട് പറഞ്ഞപ്പോൾ പറയുകയുണ്ടായി: 'താങ്കളുടെ ആവേശം അല്ലാഹു വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടെ, ഇനിയിത് ആവർത്തിക്കരുത്' (ബുഖാരി).

ഫാതിഹ; സുറത്ത് പാരായണം ചെയ്യാതെ റുകൂഇൽ കൂടിയ അലേഹത്തോട് ആ റക്അത്ത് മടക്കി നിർവ്വഹിക്കാൻ റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ കൽപിച്ചില്ല, ആ റക്അത്ത് ശരിയായില്ലായെങ്കിൽ നബി ﷺ അലേഹത്തോട് മടക്കി നിർവ്വഹിക്കാൻ കൽപിക്കുമായിരുന്നു.

وتسقط عن المأموم مع السهو والجهل ⁽⁴⁷⁾.

(45) ഇമാം അഹ്മദ്: 5/410, ഇബ്നു ഹജർ തന്റെ 'അത്തൽഖിസ്മുൽ ഹബീർ 1/231 ൽ ഇതിന്റെ സന്ദർഭം പറയുന്നതാണ് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

(46) ബുഖാരി: നമ്പർ 783

അതുപോലെ മൗലാനാന്റെ അജ്ഞതയോ, മറവിയോ കാരണത്താലും അത് (ഫാതിഹ പാരായണം ചെയ്യൽ) ഒഴിവാകും.

സുറത്തുൽ ഫാതിഹ: പാരായണം ചെയ്ത് കഴിഞ്ഞാൽ 'ആമീൻ പറയുക. ഉറക്കെ പാരായണം ചെയ്യുന്ന നമസ്കാരത്തിൽ ഉച്ചത്തിലും, പതുക്കെ പാരായണം ചെയ്യുന്നവയാണെങ്കിൽ പതുക്കെയും പറയുക. അതിന്റെ അർത്ഥം: അല്ലാഹുവെ ഉത്തരം നൽകേണമേ'യെന്നാണ്.

عن أبي هريرة ؓ قال: ((كان رسول الله ﷺ إذا فرغ من قراءة أمّ القرآن رفع صوته وقال: ((آمين))) (48)

അബൂഹുറയ്ദിൻ ഓം തന്നെ നിവേദനം: 'റസൂലുല്ലാഹി ഓം ഉമ്മൂൽ ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞാൽ ശബ്ദം ഉയർത്തി 'ആമീൻ' എന്നു പറയാറുണ്ടായിരുന്നു' (ദാരഖുൽനി തന്റെ സ്വഹീഹിൽ) **ولحديثه ؓ أن النبي ﷺ قال: ((إذا أمّن الإمام فأمنوا؛ فإنه من وافق تأمينه تأمين الملائكة عُفّر له ما تقدّم من ذنبه)) (49)**

അബൂഹുറയ്ദിൻ ഓം തന്നെ നിവേദനം: നബി ഓം പറഞ്ഞു: 'ഇമാം ആമീൻ പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങളും ആമീൻ പറയുക, ആരുടെയെങ്കിലും ആമീൻ മലക്കുകളുടെ ആമീനുമായി യോജിച്ചു വന്നാൽ അവന്റെ മുൻകഴിഞ്ഞ പാപങ്ങളെല്ലാം പൊറുക്കപ്പെടുന്നതാണ്' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

(47) سمعت الإمام عبد العزيز بن عبد الله ابن باز رحمه الله أثناء تقيده على شروط الصلاة وأركانها للإمام محمد بن عبد الوهاب رحمه الله يذكر أن الفاعلة ركن في الصلاة في حق الإمام والنفرد أما اللّهم فهي واجبة في حقه تنطق مع السهو والجها، وأنا سبعة الإمام فوجدته راكعاً، لحديث أبي بصير ولم يأمر النبي ﷺ بقضاء الركعة.

(48) ദാറഖുൽനി തന്റെ സുനനിൽ: 1/311. ഹാഖിം തന്റെ മുസ്തദറകിൽ 1/223. ഖൈബി അസസുൻ സ്വഹീഹ് ആണെന്ന് 2/57 ൽ വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

(49) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 780. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 410.

ولحديثه ؓ: أن رسول الله ﷺ قال: ((إذا قال الإمام: غير المغضوب عليهم ولا الضالين، فقولوا: آمين؛ فإنه من وافق قوله قول الملائكة عُفّر له ما تقدّم من ذنبه)) (50)

അബൂഹുറയ്ദിൻ ഓം തന്നെ നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹി ഓം പറഞ്ഞു: ഇമാം 'ഗൈരിൽ മഗ്ളൂബി അലൈഹിം, വലജ്ജാല്ലീൻ' എന്നു പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾ ആമീൻ പറയുക, ആരുടെയെങ്കിലും വാക്ക് മലക്കുകളുടെ വാക്കിനോട് യോജിച്ചുവന്നാൽ അവന്റെ മുൻകഴിഞ്ഞ പാപങ്ങളെല്ലാം പൊറുക്കപ്പെടുന്നതാണ്' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

ആർക്കെങ്കിലും സുറത്തുൽ ഫാതിഹ: പാരായണം ചെയ്യാൻ സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഖുർആനിൽ നിന്ന് അവൻ അറിയുന്നത് പാരായണം ചെയ്യുക, ഒന്നുമറിയില്ലെങ്കിൽ 'لا إله إلا الله، والحمد لله، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم' (സുബ്ഹാനല്ലാഹ്, അൽ ഹംദുലില്ലാഹ്, ലാ ഇലാഹ ഇല്ലല്ലാഹ്, അല്ലാഹു അക്ബർ, വ ലാ ഹൗലവലാ കൂവ്വത ഇല്ലാ ബില്ലാഇൽ അളീം' എന്ന് പറയുക. ഹദീഥ് കാണുക:

عن عبد الله بن أبي أوفى ؓ قال: جاء رجل إلى النبي ﷺ فقال: إني لا أستطيع أن آخذ من القرآن شيئاً، فعلمني ما يجزئني منه، فقال: ((قل: سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، والله أكبر، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم)) (51)

(50) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 782. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 410.

(51) അഹ്മദ് തന്റെ മുസ്നദിൽ: 4/353, 356, 382. അബൂദാവൂദ്: നമ്പർ: 832. നസായ്: നമ്പർ: 924. ഇബ്നു ഹിബ്ബാൻ: നമ്പർ: 1805, 1807. ദാറഖുൽനി 1/313 ലും, ഹാഖിം 1/241 ലും ഈ ഹദീഥ് സ്വഹീഹിനോടൊത്ത് വ്യക്തമാക്കുകയും ഇമാം ദഅബി അതിനോട് യോജിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

അബ്ദുല്ലാഇബ്നു അബൂ ഔഫാ നിവേദനം: ഒരാൾ നബി യുടെ അടുത്തു വന്നുകൊണ്ടു പറയുകയുണ്ടായി: ഖുർആനിൽ നിന്ന് ഒന്നു തന്നെ എനിക്ക് പഠിക്കാൻ സാധിച്ചില്ല, ആതിനാൽ അതിന് പകരമായി എനിക്ക് എന്തെങ്കിലും പഠിപ്പിച്ചു തരിക. അപ്പോൾ പറഞ്ഞു: നീ ഇങ്ങനെ പറയുക: ‘സുബ്ഹാനല്ലാഹ്, അൽ ഹംദുലില്ലാഹ്, ലാ ഇലാഹ ഇല്ലല്ലാഹ്, അല്ലാഹു അക്ബർ, വ ലാ ഹൗലവലാ കൂവുത ഇല്ലാ ബില്ലാഇൽ അളീ’ (അഹ്മദ്).

ഫാതിഹക്ക് ശേഷം ഒരു സുറത്തോ, അതല്ലെങ്കിൽ ഖുർആ നിൽ നിന്ന് അറിയുന്നത് പാരായണം ചെയ്യുക, അത് സുബഹി, ജുമുഅ: എന്നിവയുടെ രണ്ടു റക്അത്തുകളിലും, ഉഹൂർ, അസ് ര്, മഗ്ശിബ്, ഇശാഅ് എന്നീ നമസ്കാരങ്ങളിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു റക്അത്തുകളിലും, സുന്നത്തു നമസ്കാരങ്ങളിലെ മുഴുവൻ റക്അത്തുകളിലും ഒരു സുറത്തോ, അതല്ലെങ്കിൽ ഖുർആനിൽ നിന്ന് അറിയുന്നത് പാരായണം ചെയ്യുക.

عن أبي قتادة قال: كان رسول الله ﷺ يقرأ في الركعتين الأولىين من صلاة الظهر بفاتحة الكتاب وسورتين يطول في الأولى ويُقصر في الثانية، ويسمع الآية أحياناً، وكان يقرأ في العصر بفاتحة الكتاب وسورتين، وكان يطول في الأولى، وكان يطول في الركعة الأولى من صلاة الصبح ويُقصر في الثانية)) (52).

അബൂഖതാദ നിവേദനം: നബി ഉഹൂർ നമസ്കാരത്തിൽ ആദ്യത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിൽ സുറത്തുൽ ഫാതിഹയും, രണ്ടു സുറത്തുകൾ പാരായണം ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു, ഒന്നാമത്തേതിൽ അൽപം ദീർഘമായും, രണ്ടാമത്തേതിൽ അൽപം ദൈർഘ്യം കുറച്ചും (പാരായണം) ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു. ചിലപ്പോൾ

(52) മുത്തഫഖൂർ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 759. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 451.

ചില ആയത്തുകൾ കേൾക്കാറുണ്ടായിരുന്നു, അതുപോലെ അസ്വർ നമസ്കാരത്തിലും സുറത്തുൽ ഫാതിഹയും, രണ്ടു സുറത്തുകളും പാരായണം ചെയ്യാറുണ്ട്. ഒന്നാമത്തെ റക്അത്തിൽ അൽപം ദൈർഘ്യമുള്ളതാക്കാറുണ്ട്, അതുപോലെ സുബഹി നമസ്കാരത്തിലെ ഒന്നാമത്തെ റക്അത്തും ദൈർഘ്യമുള്ളതാക്കുകയും, രണ്ടാമത്തേത് ചുരുക്കുകയും ചെയ്യാറുണ്ട് (മുത്തഫഖൂർ അലൈഹി).

മറ്റൊരു രൂപത്തിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്:

وفي لفظ: ((كان النبي ﷺ يقرأ في الركعتين من الظهر والعصر- بفاتحة الكتاب وسورة سورة، ويسمعنا الآية أحياناً)) (53).

നബി ഉഹൂർ, അസ്ർ എന്നീ നമസ്കാരത്തിലെ രണ്ടു റക്അത്തിൽ ഫാതിഹതുൽ കിതാബും, ഓരോ സുറത്തും പാരായണം ചെയ്യും, ചിലപ്പോൾ ചില ആയത്തുകൾ ഞങ്ങൾ കേൾക്കാറുണ്ടായിരുന്നു (ബുഖാരി).

എന്നാൽ ഉഹൂർ നമസ്കാരത്തിനു പ്രത്യേകമായി ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തുകളിൽ സുറത്തുൽ ഫാതിഹ: യോടൊപ്പം അൽപം പാരായണം ചെയ്തതായി റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

عن أبي سعيد الخدري قال: ((كنا نحز قيام رسول الله ﷺ في الظهر والعصر، فحزنا قيامه في الركعتين الأولىين من الظهر قدر قراءة ﴿الم، تَنْزِيل﴾ السجدة، وحزنا قيامه في الأخيرين قدر النصف من ذلك، وحزنا قيامه في الركعتين الأولىين من العصر على قدر قيامه من الأخيرين من الظهر، وفي الأخيرين على

(53) ബുഖാരി: നമ്പർ: 762.

النصف من ذلك)). وفي لفظ: ((كان يقرأ في صلاة الظهر في الركعتين الأوليين في كل ركعة قدر ثلاثين آية، وفي الأخرين قدر خمس عشرة آية [في كل ركعة] أو قال: نصف ذلك، وفي العصر في الركعتين الأوليين في كل ركعة قدر قراءة خمس عشرة آية، وفي الأخرين قدر نصف ذلك)) (54).

അബൂസഈദുൽ ഖുദ്രി رضي الله عنه നിവേദനം: 'ഞങ്ങൾ റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ ഉഹറും, അസ്വറും നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ അതിലെ വിയാമി (നിൽക്കൽ)ന്റെ സമയം കണക്കു കൂട്ടാറുണ്ടായിരുന്നു, ഉഹറിന്റെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിന്റെ വിയാമിന്റെ സമയം 'അലിഫ് ലാമീം തൻസീലൂ' സജദ സുറത്തു പാരായണം ചെയ്യാനുള്ള സമയമെടുത്തിരുന്നു, അതിലെ (ഉഹറിലെ) അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിലെ വിയാമിന്റെ സമയം അതിന്റെ (ആദ്യത്തെ റക്അത്തിന്റെ) പകുതിയുമായിരുന്നുവെന്ന് ഞങ്ങൾ കണക്കു കൂട്ടിയിരുന്നു. അസ്വർ നമസ്കാരത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിലെ വിയാമിന്റെ സമയം ഉഹർ നമസ്കാരത്തിലെ അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിലെ വിയാമിന്റെ സമയമെടുത്തിരുന്നുവെന്ന് ഞങ്ങൾ കണക്കു കൂട്ടിയിരുന്നു, അതിലെ അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിന് അതിന്റെ പകുതി സമയവും ഞങ്ങൾ കണക്കു കൂട്ടിയിരുന്നു. ഈ ഹദീഥ് തന്നെ മറ്റൊരു പദത്തിലൂടെ ഇങ്ങനെയാണ് വന്നിരിക്കുന്നത്: നബി ﷺ ഉഹറിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിലെ ഓരോ റക്അത്തിലും മൂപ്പത് ആയത്തുകൾ പാരായണം ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു, അതുപോലെ അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിൽ പതിനഞ്ച് ആയത്തുകൾ (ഓരോ റക്അത്തിലും) പാരായണം ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു, പറഞ്ഞു: അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ പകുതി. അസ്വർ നമസ്കാരത്തിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു റ

(54) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 452. അഹ്മദ്: 3/85 .

ക്അത്തിലെ ഓരോ റക്അത്തിലും പതിനഞ്ച് ആയത്തുകൾ ഓരോ സമയമെടുത്തിരുന്നു, അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തിൽ അതിന്റെ പകുതി സമയവുമെടുത്തിരുന്നു'. (മുസ്ലിം)

ഉഹർ നമസ്കാരത്തിലെ അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തുകളിൽ സുറത്തുൽ ഫാതിഹക്ക് പുറമെ അൽപം പാരായണം ചെയ്തിരുന്നുവെന്ന് ഈ ഹദീഥ് വ്യക്തമാക്കി തരുന്നു. (നെലുൽ ഔതാർ, ശൗകാനി).

وعن سليمان بن يسار عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: ما رأيت رجلاً أشبه صلاة برسول الله ﷺ من فلان لإمام كان بالمدينة، قال سليمان بن يسار: فصليت خلفه فكان يطيل الأوليين من الظهر ويخفف الأخرين، ويخفف العصر، ويقرأ في الأوليين من المغرب بقصار المفصل، ويقرأ في الأوليين من العشاء من وسط المفصل، ويقرأ في الغداة بطوال المفصل)) (55).

സുലൈമാനുബ്നു യസാർ അബൂഹുറൈറ رضي الله عنه വിൽ നിന്ന് നിവേദനം: മദീനയിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന ഒരു ഇമാമിനെ പോലെ നബി ﷺ യുടെ നമസ്കാരത്തിനോട് ഏറ്റവും യോജിക്കുന്ന നമസ്കാരം നിർവ്വഹിക്കുന്ന മറ്റാരെയും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. സുലൈമാനുബ്നു യസാർ പറയുന്നു: ഞാനദ്ദേഹത്തിനു പിന്നിൽ നമസ്കരിച്ചു, അദ്ദേഹം ഉഹറിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു റക്അത്ത് ദീർഘിപ്പിക്കുകയും, അവസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്തു അതിനേക്കാൾ ദൈർഘ്യം ചുരുക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു, അസ്വറും ദൈർഘ്യം ചുരുക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു, മഗ്ദീബിന്റെ ആദ്യ രണ്ടു റ

(55) നസായ്: നമ്പർ: 983. അഹ്മദ്: 2/329. ഹാഫിദുബ്നു ഹജർ അസ്ഖലാനി തന്റെ ഫത്ഹുൽബാരിയിലും, ബുലഗുൽ മറാമിലും ഈ ഹദീസിന്റെ സന്ദർഭം സഹിഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. നെലുൽ ഔതാർ 1/813 കാണുക. ഇമാം അൽബാനി സഹിഹു സുനനുസംബന്ധിച്ച് 1/212 ൽ 939 ഓ നമ്പർ ഹദീസായി കൊടുത്ത് സഹിഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ക്രമത്തിൽ 'മുഹമ്മദിയിൽ പെട്ട വിസാർ (ചെറിയ) സുറത്തുകൾ പാരായണം ചെയ്യും, ഇശാഅ് നമസ്കാരത്തിലെ ആദ്യ രണ്ടു റക്അത്തുകളിൽ 'മുഹമ്മദിയിൽ പെട്ട വസവത് (ചെറുതും വലുതുമല്ലാതെ മധ്യത്തിലുള്ള) സുറത്തുകൾ പാരായണം ചെയ്യും, പ്രഭാത നമസ്കാരത്തിൽ 'മുഹമ്മദിയിൽ പെട്ട തിവാൽ (ദൈർഘ്യമുള്ള) സുറത്തുകളും പാരായണം ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു.' (നസാഇ, ഈ ഹദീഥ് സ്വഹീഹാണെന്ന് ഇമാം അൽബാനി വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു).

ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ മുകളിൽ വിശദമാക്കിയതിനേക്കാളും നബി ﷺ ഉഹർ നമസ്കാരത്തെ സുരീർഘമാക്കാനുണ്ടായിരുന്നു.

عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه: ((لقد كانت صلاة الظهر تقام فيذهب الذهاب إلى البقيع فيقضي حاجته ثم يتوضأ، ثم يأتي ورسول الله ﷺ في الركعة الأولى مما يُطَوُّهَا)) (56)

അബൂസയ്യാദുൽ ഖുദ്ദരി رضي الله عنه നിവേദനം: 'ഉഹർ നമസ്കാരം ആരംഭിച്ചതിനു ശേഷം ഒരാൾ ബഖീഇൽ പോയി തന്റെ ആവശ്യം (വിസർജനം) നിർവ്വഹിച്ചു വുദുവെടുത്ത് വന്ന് നമസ്കാരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചാലും നബി ﷺ ഒന്നാമത്തെ റക്അത്തിലായിരിക്കും, അത്രമാത്രം ദൈർഘ്യമാക്കാനുണ്ടായിരുന്നു'. (മുസ്ലിം)

عن أبي برزة الأسلمي رضي الله عنه: أن النبي ﷺ ((كان يصلي الصبح وينصرف الرجل فيعرف جليسه، وكان يقرأ في الركعتين أو أحدهما ما بين الستين إلى المائة)) (57)

അബൂ ബർസതൂൽ അസ്ലമി رضي الله عنه നിവേദനം: നബി ﷺ സുബഹി നമസ്കരിക്കും, അതിൽ നിന്ന് വിരമിച്ചാൽ (അതിന്റെ ദൈർഘ്യം)

(56) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 454.

(57) മുത്തഹാഖുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 547. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 647.

ഒരാൾ തന്റെ സുഹൃത്തിനെ തിരിച്ചറിയുന്ന രൂപത്തിലേക്ക് (നേരം പുലരാനുണ്ടായിരുന്നു). അവിടുന്ന് രണ്ടു റക്അത്തിലും, അല്ലെങ്കിൽ അവയിൽ ഒരു റക്അത്തിൽ അറുപതു മുതൽ നൂറ് വരെ ആയത്തുകൾ പാരായണം ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു' (മുത്തഹാഖുൻ അലൈഹി).

وسمعت شيخنا الإمام عبد العزيز بن عبد الله ابن باز -رحمه الله- يقول في القراءة في الصلوات الخمس: ((الأفضل في الفجر من طوال المفصل (58)، وفي الظهر والعصر والعشاء من أواسطه، وفي المغرب من قصاره؛ لفعل النبي ﷺ في الأغلب، ولا بأس أن يقرأ من قصاره في الصباح في السفر والمرض، لكن الأفضل ما تقدم؛ لحديث سليمان ابن يسار عن أبي هريرة رضي الله عنه (59) عن النبي ﷺ)) (60)

നമ്മുടെ ശൈഖായ ഇമാം അബ്ദുൽ അസീസുബ്നു അബ്ദുല്ലാഹ് ബ്നു ബാസ് رضي الله عنه അഞ്ചു നേരത്തെ നമസ്കാരങ്ങളിലെ വിരാമത്തിനെ കുറിച്ചു പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: 'ഫജർ നമസ്കാരത്തിൽ 'മുഹമ്മദിയിലെ തിവാൽ (മുഹമ്മദി: സുറത്തുൽ ഖാഫ് മുതൽ നാസ് വരെ, തിവാൽ: ഖാഫ് മുതൽ അമ്മ വരെ) പാരായണം ചെയ്യാലാണ് ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്. ഉഹർ, അസർ, ഇശാഅ് എന്നിവയിൽ അതിലെ (മുഹമ്മദിയിലെ) അവാസിത് (മധ്യത്തിലുള്ള) സുറത്തുകളുമാണ് ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്. മഗ്ദിബിൽ അതിലെ 'വിസാറുമാണ് (ചെറിയത്) ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളത്. കാരണം അങ്ങിനെയാണ് നബി ﷺ അധികവും ചെയ്യാറുണ്ടായി

(58) 'ഹിസ്ബുൽ മുഹമ്മദി' സുറത്തുൽ ഖാഫ് മുതൽ സുറത്തുനാസ് വരെയെന്ന്. അതിൽ 'തിവാൽ' ഖാഫ് മുതൽ അമ്മ വരെയും, അതിലെ 'അവാസിത്' (മധ്യം) അമ്മ മുതൽ ഉഹറ വരെയുമാണ്. അതിലെ 'വിസാർ (ചെറുത്) ഉഹറ മുതൽ അവാസറം വരെയുമാണ്. ഇബ്നുൽ ഖാസിമിന്റെ 'നാശിയതുർറുജുൽ മുബ്ബിഅ്' കാണ്യക. 2/34.

(59) നസാഇ: 983, അഹ്മദ്: 2/329

(60) റുജുൽ മുബ്ബിഇന്റെ ദർസിൽ ഞാൻ കേട്ടു. 2/34

രുന്നത്. എന്നാൽ യാത്രയിലോ, രോഗാവസ്ഥയിലോ സുബഹി ക്ക് ‘ബിസാർ’ സുറത്തുകൾ പാരായണം ചെയ്യുന്നതിന് പ്രശ്നമില്ല. എന്നാൽ ശേഷമായിട്ടുള്ളത് മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ചതാണ്. അതിന് തെളിവായി മുകളിൽ വ്യക്തമാക്കി സുലൈമാനുബ്നു യസാർ അബൂഹുറൈറുവിൽ നിന്നും റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്ന ഹദീഥാണ്. (റാജുൽ മുറബ്ബിഅ് വിശദീകരണ ക്ലാസിൽ ഞാൻ കേട്ടു. 2/34).

وقال الإمام ابن القيم – رحمه الله – في قراءته ﷺ بعد الفاتحة: ((فإذا فرغ من الفاتحة أخذ في سورة غيرها، وكان يطيلها تارة، ويخففها لعارض من سفر أو غيره، ويتوسط فيها غالباً)) (61).

ഇമാം ഇബ്നുൽ വയ്യിം നബി ഫാതിഹ: സുറത്തിനു ശേഷം പാരായണം ചെയ്യുന്നതിനെ കുറിച്ചു പറയുന്നു: ‘ഫാതിഹ: പാരായണം ചെയ്തതിനു ശേഷം അതല്ലാത്ത മറ്റു സുറത്തുൽ പാരായണം ചെയ്യും, ചിലപ്പോൾ സുദീർഘമാക്കുകയും, യാത്രയോ, മറ്റു കാരണം കൊണ്ടോ ചിലപ്പോൾ പാരായണം ചെയ്യുന്നതിന്റെ ദൈർഘ്യം കുറയ്ക്കുകയും ചെയ്യും, അധികവും ഒരു മധ്യമനിലപാടാണ് സ്വീകരിക്കാറുള്ളത്’ (സാദുൽ മആദ്: 1/209)

ഞാൻ (ഗ്രന്ഥകർത്താവ്) പറഞ്ഞു: എല്ലാ കാലത്തും, സമയത്തും, അവസ്ഥയിലും നബി യുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പരിഗണിക്കുന്നതാണ് ശേഷംകരമായിട്ടുള്ളത്.

ഖുർആൻ പാരായണത്തിൽ നിന്ന് പരിപൂർണ്ണമായി വിരമിച്ചാൽ പാരായണം റുക്വയ്യാൽ എത്താതിരിക്കാനായി അൽപസമയം മൗനമവംബിക്കുക, പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥനയ്ക്കായി ആ പ്രാർത്ഥനയുടെയത്ര നേരം ഫാതിഹ: പാരായണം ചെയ്യുന്നതിനുമുമ്പ് നിശ്ചിതമായിരിക്കുന്നതുപോലെല്ല ഈ മൗനം ഹദീഥ് കാണുക:

(61) സാദുൽ മആദ് ഫീ ഹദ്യ്യി വൈരിൽ ഇബാദ്: 1/209

عن سمره عن النبي ﷺ ((أنه كان يسكت سكتين: إذا استفتح الصلاة وإذا فرغ من القراءة كلها)) (62).

സമുറ നീവേദനം: നബി (നമസ്കാരത്തിൽ) രണ്ട് സമയങ്ങളിൽ നിശ്ചിത പാലിക്കും, നമസ്കാരം ആരംഭിച്ചാലും, ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്തു കഴിഞ്ഞാലും (അബൂദാവൂദ്)

قال الترمذي: ((وهو قول غير واحد من أهل العلم يستحبون للإمام أن يسكت بعدما يفتح الصلاة، وبعد الفراغ من القراءة وبه يقول أحمد وإسحاق وأصحابنا)) (63).

തിർമിദി പറഞ്ഞു: ‘ഇത് പണ്ഡിതന്മാരിലെ ഒരാളുടെ മാത്രം അഭിപ്രായമല്ല, ഇമാം നമസ്കാരം ആരംഭിച്ചാൽ അൽപം നിശ്ചിത പാലിക്കും, ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്തു കഴിഞ്ഞാലും അൽപ സമയം നിശ്ചിത പാലിക്കണം. ഇമാം അഹ്മദ്, ഇസ്ഹാഖ്, നമ്മുടെ ആളുകളും ഇങ്ങനെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടവരാണ്’ (ഫതാവു ഇബ്നു തീമിയ്യ:)

തന്റെ ചുമലിനോ, ചെവികൾക്കോ നേരെ രണ്ടു കൈകളും ഉയർത്തി തക്ബീർ ചൊല്ലി റുക്വയ്യാൽ ചെയ്യുക, തന്റെ ശിരസ്സും മുതുകും നേരെയാക്കി രണ്ടു കൈകളും രണ്ടു കാൽ മുട്ടുകളിലും വിരലുകൾ വിടർത്തി വെച്ച് റുക്വയ്യാൽ ചെയ്യുക. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

قول الله تعالى: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ازْكِعُوا أَنفُسَكُمْ وَأَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (64).

(62) അബൂദാവൂദ്. നമ്പർ: 778. തിർമിദി. നമ്പർ: 251. അഹ്മദ്: 5/23.

(63) ഇബ്നു തീമിയ്യയുടെ ഫതാവു കാണുക: 22/338. ഇബ്നു ബാസിന്റെ മജ്മൂഉ ഫതാവു. 11/84.

‘സത്യവിശ്വാസികളേ, നിങ്ങൾ കുമ്പിടുകയും, സാഷ്ടാംഗം ചെയ്യുകയും, നിങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവിനെ ആരാധിക്കുകയും, നന്മ പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുക.നിങ്ങൾ വിജയം പ്രാപിച്ചേക്കാം.’

عن أبي هريرة رضي الله عنه في قصة النبي صلى الله عليه وسلم: ((ثم اركع حتى تظمئن راکعًا))⁽⁶⁴⁾

നമസ്കാരം കൃത്യമായി നിർവ്വഹിക്കാത്തവന്റെ സംഭവം വിവരിക്കുന്ന ഹദീസിൽ അബൂഹുറൈറ رضي الله عنه പറയുന്നു: ‘ശേഷം ശരിക്കും റുക്വുഅ് ആവുന്നതുവരെ റുക്വുഅ് ചെയ്യുക’ (മുത്തഹബുൻ അലൈഹി)

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: ((كان رسول الله ﷺ إذا قام إلى الصلاة يكبر حين يقوم، ثم يكبر حين يركع))⁽⁶⁵⁾

അബൂഹുറൈറ رضي الله عنه പറഞ്ഞു: ‘റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ നമസ്കാരത്തിലേക്ക് നിന്നു കഴിഞ്ഞാൽ നിൽക്കുമ്പോൾ തക്ബീർ ചൊല്ലും, ശേഷം റുക്വുഅ് ചെയ്യുമ്പോഴും തക്ബീർ ചൊല്ലും’ (മുത്തഹബുൻ അലൈഹി)

وفي لفظ: ((إنه كان يصلي بهم فيكبر كلما خفض ورفع فإذا انصرف قال: إني لأشبهكم صلاة برسول الله ﷺ))⁽⁶⁶⁾

ഹദീസിലെ മറ്റൊരു രൂപം ഇങ്ങനെയാണ്: ‘അദ്ദേഹം അവരെയുംകൊണ്ടു നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ താഴുമ്പോഴും, ഉയരുന്നപ്പോഴുമെല്ലാം തക്ബീർ ചൊല്ലാറുണ്ടായിരുന്നു, അതിൽ നിന്ന് വിരമിച്ചു

(64) സുറത്തുൽ ഹജ്ജ്: 77

(65) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 757. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 397.

(66) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 789. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 392.

(67) ബുഖാരി: നമ്പർ: 785. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 392.

പ്പോൾ പറയുകയുണ്ടായി:ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ യുടെ നമസ്കാരമാണ് സാമ്യപ്പെടുത്തി തന്നത്’ (ബുഖാരി, മുസ്ലിം).

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ ((كان يرفع يديه حذو منكبيه إذا افتتح الصلاة، وإذا كبر للركوع...))⁽⁶⁸⁾

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു ഉമർ رضي الله عنهما നിവേദനം: ‘റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ നമസ്കാരമാരംഭിച്ചാൽ ഇരു കരങ്ങളും തന്റെ ചുമലിന് നേരെ ഉയർത്തും, അതുപോലെ റുക്വുഇനായി തക്ബീർ ചൊല്ലിയാലും...’ (മുത്തഹബുൻ അലൈഹി)

عن مالك بن الحويرث رضي الله عنه: ((كان إذا كبر رفع يديه حتى يجاذي بهما أذنيه وإذا ركع رفع يديه حتى يجاذي بهما أذنيه))⁽⁶⁹⁾

മാലിക്ബ്നുൽ ഹുവൈരിഥ് رضي الله عنه നിവേദനം: ‘തക്ബീർ ചൊല്ലിയാൽ കൈകൾ രണ്ടും രണ്ടു ചെവികൾ എത്തും വരെ ഉയർത്താറുണ്ടായിരുന്നു, അതുപോലെ റുക്വുഅ് ചെയ്യുമ്പോഴും കൈകൾ രണ്ടും രണ്ടു ചെവികൾ എത്തും വരെ ഉയർത്താറുണ്ടായിരുന്നു’ (മുത്തഹബുൻ അലൈഹി)

عن عائشة رضي الله عنها: ((وكان إذا ركع لم يشخص رأسه ولم يصوّبه ولكن بين ذلك))⁽⁷⁰⁾

ആയിശ رضي الله عنها പറയുന്നു: ‘(നബി ﷺ) റുക്വുഅ് ചെയ്താൽ തല ഉയർത്തി പിടിക്കുകയോ, പറ്റു താഴ്ത്തി പിടിക്കുകയോ ചെയ്യാതെ ഇവ രണ്ടിനുമിടയിൽ(തലയും മുതുകും ഒരുപോലെ) നേരെയോ വന്ന രൂപത്തിലാക്കുമായിരുന്നു’ (മുസ്ലിം)

(68) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 735. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 399.

(69) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 737. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 391.

(70) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 498.

عن أبي حميد الساعدي رضي الله عنه أنه قال لنفر من أصحاب النبي ﷺ: ((أنا كنت أحفظكم صلاة رسول الله ﷺ، رأيته إذا كبر جعل يديه حذو منكبيه، وإذا ركع أمكن يديه من ركبتيه [وفرج بين أصابعه] ثم هصر ظهره...)) (71).

അബൂഹുസൈഫ് അസ്സാഇദി رضي الله عنه നബി ﷺയുടെ ഒരു കൂട്ടം സ്വഹാബികളിൽ നിന്ന് നിവേദനം: 'ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് റസൂലുല്ലാഹി ﷺയുടെ നമസ്കാരം വിവരിച്ചു തരാം, അദ്ദേഹം തക്ബീർ ചൊല്ലുമ്പോൾ കൈകൾ രണ്ടും ചുമലിന് നേരെ ഉയർത്തുന്നതായി ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി, റുക്വുക്ക് ചെയ്താൽ ഇരു കരങ്ങളും (വിരലുകൾ വിടർത്തി പിടിച്ച്) മുട്ടിൽ വെക്കുകയും, മുതുകു നേരെയൊക്കുകയും ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു' (ബുഖാരി)

وفي لفظ: ((ثم ركع فوضع يديه على ركبتيه، كأنه قابضٌ عليهما، ووترَّ يديه فتجافى عن جنبيه...)) (72).

ഹദീസിലെ മറ്റൊരു രൂപം ഇങ്ങനെയാണ്: 'ശേഷം റുക്വുക്ക് ചെയ്യുകയും കൈകൾ കാൽ മുട്ടുകളിൽ വെക്കുകയും ചെയ്യും, കാൽമുട്ടുകൾ പിടിക്കുന്നതുപോലെ, കൈകൾ രണ്ടും വില്ലിൽ അമ്പ് വെക്കുന്നതു പോലെ ഇരു പാർശ്വങ്ങളിൽ നിന്നും വിടർത്തി വെക്കാനുണ്ടായിരുന്നു' (അബൂദാവൂദ്, ഈ ഹദീസ് സ്വഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

عن رفاعة بن رافع عن النبي ﷺ: ((وإذا ركعت فضع راحتيك على ركبتيك وامد ظهرك)) (73).

(71) ബുഖാരി: നമ്പർ: 828. അബൂദാവൂദ്: നമ്പർ: 731, 730. സുന്നനു അബൂദാവൂദിൽ ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. 1/141.

(72) അബൂദാവൂദ്: നമ്പർ: 731, 730. സുന്നനു അബൂദാവൂദിൽ ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. 1/141. തിർമിദി നമ്പർ: 260. ഇമാം അൽബാനി സുന്നനു തിർമിദിയിൽ സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. 1/83

രിഹാഅ:ബ്നു റാഫിഅ് നിവേദനം: നബി ﷺയിൽ നിന്ന്; നീ റുക്വുക്ക് ചെയ്താൽ നിന്റെ കൈകൾ നിന്റെ മുട്ടിൽ വെക്കുക, നിന്റെ മുതുകു നീട്ടി വെക്കുകയും ചെയ്യുക' (അബൂദാവൂദ്, ഈ ഹദീസ് സ്വഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

عن وإبصة بن معبد رضي الله عنه قال: رأيت رسول الله ﷺ يصلي، فكان إذا ركع سَوَّى ظهره حتى لو صَبَّ عليه الماء لاستقرَّ) (74).

വാബിസബ്ബ്നു മഅ്ബദ് رضي الله عنه നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ നമസ്കരിക്കുന്നതായി ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി: അവിടുന്ന് റുക്വുക്ക് ചെയ്താൽ മുതുകു നേരെ നീട്ടിവെക്കും അതിൽ വെള്ളം ഒഴിച്ചാൽ (ഒഴുകി പോകാതെ) അവിടെ തന്നെ നിൽക്കുന്ന രൂപത്തിൽ' (സുന്നനു ഇബ്നുമാജ).

അങ്ങിനെ റുക്വുക്കൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ റുക്വുക്ക് ചെയ്യും.

عن حذيفة رضي الله عنه رجلٍ رآه لا يتمُّ الركوع والسجود، فقال له: ((ما صليتَ، ولو متَّ متَّ على غير الفطرة التي فطر الله [عليها] محمدًا ﷺ)) (75).

റുക്വുളം, സുജൂദും കൃത്യമായി ചെയ്യാത്ത ഒരാളെ ഹുദൈഫ് رضي الله عنه കാണിയായപ്പോൾ പറഞ്ഞു: 'നീ നമസ്കരിച്ചിട്ടില്ല, ഈ രൂപത്തിൽ താങ്കൾ മരണപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ മുഹമ്മദ് ﷺയെ ഏത് ഫിത്വ് അതി(പ്രകൃതി)ലാണോ സൃഷ്ടിച്ചത് ആ പ്രകൃതിയിലല്ലാതെയാണ് മരണപ്പെടുന്നത്' (ബുഖാരി)

(73) അബൂദാവൂദ്: നമ്പർ: 859., സുന്നനു അബൂദാവൂദിൽ ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. 765. 1/162

(74) സുന്നനു ഇബ്നു മാജ: നമ്പർ: 872.

(75) ബുഖാരി: നമ്പർ: 791. 389. ഫൽഹുൽ ബാരി: 2/275

وعن البراء بن عازب رضي الله عنهما قال: ((كان ركوع النبي ﷺ، وسجوده،
 وقعوده بين السجدين، وإذا رفع رأسه من الركوع ما خلا القيام والقعود قريباً
 من السوء)) (76).

ബറാഅ്ബനു ആസിബ് ഷഹീദിന്റെയും സുജൂദ്, സുജൂദ്, രണ്ടുസുജൂദ്കൾക്കിടയിലുള്ള ഇരുത്തം, റുക്വുഇൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തി നിൽക്കൽ എന്നിവയുടെ സമയം ഏകദേശം ഒരൂപോലെയായിരുന്നു, ഖിയാമും(നിറുത്തവും), ഇരുത്തവും ഒഴിച്ച് (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി)

റുക്വുഇൽ 'സുബ്ഹാന റബ്ബിയൽ അഈ' (മഹാനായ എന്റെ രക്ഷിതാവ് എത്രയോ പരിശുദ്ധൻ)എന്ന് പറയുക; മൂന്നു പ്രാവശ്യം പറയലാണ് ശ്രേഷ്ഠകരമായിട്ടുള്ളത്. ഹദീഥ് കാണുക:

عن حذيفة بن اليمان أنه صلى مع النبي ﷺ فكان يقول في ركوعه: ((سبحان ربي العظيم)) وفي سجوده ((سبحان ربي الأعلى)) (77).

ഹുദൈഫത്ത് യമാനീ ഷഹീദിന്റെയും അദ്ദേഹം നബി ഷഹീദിയോടൊപ്പം നമസ്കരിച്ചു, അവിടുന്ന് തന്റെ റുക്വുഇൽ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു: 'സുബ്ഹാന റബ്ബിയൽ അഈ' (മഹാനായ എന്റെ രക്ഷിതാവ് എത്രയോ പരിശുദ്ധൻ) സുജൂദിൽ 'സുബ്ഹാന റബ്ബിയൽ അഈ' (ഉന്നതനായ എന്റെ രക്ഷിതാവ് എത്രയോ പരിശുദ്ധൻ)' (മുസ്ലിം)

وفي رواية: ((سبحان ربي العظيم)) ثلاث مرات، وإذا سجد قال: ((سبحان ربي الأعلى)) ثلاث مرات (78).

(76) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: നമ്പർ: 792. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 471
 (77) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 772. അബൂദാവൂദ്: നമ്പർ: 871

മറ്റൊരു റിപ്പോർട്ടിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്: 'സുബ്ഹാന റബ്ബിയൽ അഈ' (മഹാനായ എന്റെ രക്ഷിതാവ് എത്രയോ പരിശുദ്ധൻ) മൂന്ന് പ്രാവശ്യവും, സുജൂദ് ചെയ്താൽ 'സുബ്ഹാന റബ്ബിയൽ അഈ' (ഉന്നതനായ എന്റെ രക്ഷിതാവ് എത്രയോ പരിശുദ്ധൻ)' (ഇബ്നു മാജ, ഇമാം അൽബാനി ഈ ഹദീഥ് സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

ഉഭയശിക്കുനുവെങ്കിൽ നബി ഷഹീദിയിൽ നിന്ന് സ്ഥിരപ്പെട്ട താഴെ വരുന്ന പ്രാർത്ഥനകളും വർദ്ധിപ്പിക്കാവുന്നതാണ്;

أولاً: حديث عائشة رضي الله عنها قالت: كان النبي ﷺ يكثر أن يقول في ركوعه وسجوده: ((سبحانك اللهم ربنا ومحمدك، اللهم اغفر لي)) يتأول القرآن (79).

ഒന്ന്: ആയിശ ഷഹീദിന്റെയും അവാർ പറഞ്ഞു: നബി ഷഹീദിന്റെ റുക്വുഇലും, സുജൂദിലും അധികമായി ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു: 'ഞങ്ങളുടെ നാഥനായ അല്ലാഹുവെ, നിന്നെ സ്തുതിക്കുന്നതോടൊപ്പം നിന്റെ പരിശുദ്ധിയെ ഞാൻ വാഴ്ത്തുന്നു, അല്ലാഹുവെ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരണമേ' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി)

ثانياً: وقالت رضي الله عنها: كان يقول في ركوعه وسجوده: ((سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ)) (80).

രണ്ട്: അവാർ തന്നെ നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: അവാർ പറഞ്ഞു: നബി ഷഹീദിന്റെ റുക്വുഇലും, സുജൂദിലും ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു.

(78) ഇബ്നുമാജ: നമ്പർ: 888. ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇർവാഉൽ ഗലീൽ: 2/39-40. സ്വീഹത്ത്സ്വലാത്തുനബവി: പേജ്: 136. സ്വഹീഹു സുനനുബ്നു മാജ: 1/147
 (79) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി. ബുഖാരി: 794, 817. മുസ്ലിം: 484.
 (80) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 487

ണ്ടായിരുന്നു: ജിബ്രീലിന്റെയും, മലക്കുകളുടെയും റബ്ബ് ഏറെ പരമ പരിശുദ്ധനാകുന്നു' (മുസ്ലിം)

ثالثًا: وعن عوف بن مالك الأشجعي أن النبي ﷺ يقول في ركوعه: ((سبحان ذي الجبروت والملكوت والكبرياء والعظمة)), ثم سجد بقدر قيامه، ثم قال في سجوده مثل ذلك (81).

മുസ്; ഔഫ്ബ്നു മാലിക് അൽ അശ്ജഈഃ നിവേദനം: നബിﷺ തന്റെ റുകൂഇൽ ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു: 'സർവ്വ ശക്തിയും, പരമാധികാരവും, അത്യുന്നതിയും, മഹത്വവുമുള്ളവന്റെ പരിശുദ്ധിയെ ഞാൻ വാഴ്ത്തുന്നു' ശേഷം തന്റെ വിയാമിന്റെയത്ര സമയം സുജൂദ് ചെയ്യും, ശേഷം സുജൂദിലും ഇതുപോലെ പ്രാർത്ഥിക്കും' (അബൂദാവൂദ്, ഈ ഹദീഥ് സഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

رابعًا: وفي حديث علي بن أبي طالب أن النبي ﷺ إذا ركع قال: ((اللَّهُمَّ لَكَ رُكْعَتِي، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ اسْلَمْتُ، خَشَعَ لِكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمُخِّي وَعَظْمِي وَعَصَبِي)) (82).

നാല്: അലിഃ നിവേദനം: നബിﷺ റുകൂഅ് ചെയ്താൽ പറയും: 'അല്ലാഹുവേ, നിനക്ക് ഞാൻ റുകൂഅ് ചെയ്തു, നിന്നിൽ ഞാൻ വിശ്വസിച്ചു, നിനക്ക് ഞാൻ കീഴൊതുങ്ങി, എന്റെ കേൾവിയും, കാഴ്ചയും, ബുദ്ധിയും, എല്ലാം, തൈരമ്പുകളുമെല്ലാം നിനക്ക് കീഴൊതുങ്ങിയിരിക്കുന്നു' (മുസ്ലിം)

റുകൂഇലും, സുജൂദിലും ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്യുന്നത് നബിﷺ വിലക്കൊണ്ടു പറയുകയുണ്ടായി:

(81) അബൂദാവൂദ്: 883. നസാഇ: 1049. സുന്നതു അബൂദാവൂദിൽ ഈ ഹദീഥ് സഹീഹാണെന്ന് ഇമാം അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. 1/166.
(82) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 771

((ألا وإني نُهيت أن أقرأ القرآن رَاكِعًا أو ساجِدًا، وأما الركوع فعَطَّمُوا فيه الرب، وأما السجود فاجتهدوا في الدعاء فقَمِنَ أن يُستجاب لكم)) (83).

'അറിയുക, റുകൂഓ, സുജൂദോ ചെയ്തു അതിൽ ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്യുന്നത് ഞാൻ വിലക്കിയിരിക്കുന്നു, എന്നാൽ റുകൂഇൽ നിങ്ങൾ ഉന്നതനും പ്രതാപവാനുമായ അല്ലാഹുവിനെ നിങ്ങൾ മഹത്വപ്പെടുത്തുകയും, സുജൂദിൽ നിങ്ങൾ പ്രാർത്ഥനയാൽ നിങ്ങൾ പരിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യുക, അതിന് നിങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം കിട്ടുമെന്ന് യാഥാർത്ഥ്യമാണ്' (മുസ്ലിം).

ചുമലിനോ, രണ്ടു ചെവികളു നേരെയോ കൈകൾ ഉയർത്തി റുകൂഇൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തുക. ഇമാമിനും, ഒറ്റക്ക് നമസ്കരിക്കുന്നവനും 'സമിഅല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ്' എന്നു പറയുകയും ചെയ്യുക.

يرفع رأسه من الركوع (84) رافعًا يديه حذو منكبيه أو أذنيه (85) قائلاً: سمع الله لمن حمده - إذا كان إمامًا أو منفردًا -

ശേഷം ഇമാമും, ഒറ്റക്ക് നമസ്കരിക്കുന്നവനും 'റബ്ബനാ വലക്ൽ ഹംദ്' (തങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവേ, നിനക്കൊക്കുന്നു സതുതികളു വിലവു).

عن أبي هريرة قال: قال: كان النبي ﷺ إذا قال: ((سمع الله لمن حمده)) قال: ((اللَّهُمَّ ربنا ولك الحمد)) (86).

(83) മുസ്ലിം: നമ്പർ: 479.
(84) ബുഖാരി: 757. മുസ്ലിം: 1397.
(85) ബുഖാരി: 735. മുസ്ലിം: നമ്പർ: 39. അബൂദാവൂദ്ബ്നു ഉമർ, ഉഖരിയ്യുന്ന ഹദീഥ്.
(86) ബുഖാരി: 795

അബൂഹുറയ്ക്ക് നിവേദനം: നബി ﷺ 'സമിഅ:ല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ' എന്നു പറഞ്ഞാൽ പറയും: 'അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്' (അല്ലാഹുവെ,ഞങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവെ, നിനക്കൊക്കുന്നു സതുതികളുവിലവും) (ബുഖാരി).

എന്നാൽ മൗദുഅിങ്ങൾ റുക്വഇൽ നിന്ന് ഉയർന്നാൽ 'റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്' (ഞങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവെ, നിനക്കൊക്കുന്നു സതുതികളുവിലവും)

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((إذا قال الإمام سمع الله لمن حمده فقولوا: اللهم ربنا لك الحمد؛ فإنه من وافق قوله قول الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه)) (87)

അബൂഹുറയ്ക്ക് നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: 'ഇമാം 'സമിഅ:ല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ' എന്നു പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ പറയുക: 'അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്' (അല്ലാഹുവെ, ഞങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവെ, നിനക്കൊക്കുന്നു സതുതികളുവിലവും),അതുകൊണ്ടു ആരുടെയെങ്കിലും വാക്കുകൾ (പ്രാർത്ഥന) മലക്കുകളുടെ വാക്കുകളുമായി യോജിച്ചുവന്നാൽ അവന്റെ മുൻകഴിഞ്ഞാൽ അവന്റെ പാപങ്ങളെല്ലാം പൊറുക്കപ്പെടുന്നതാണ് (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

((اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ)) 'അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്' എന്നതിനു സ്ഥിരപ്പെട്ട നാലു രൂപങ്ങൾ വന്നിട്ടുണ്ട്:

ഒന്ന്: ((ربنا لك الحمد)) 'റബ്ബനാ ലകൽ ഹംദ്'

(87) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 796, മുസ്ലിം: 409.

عن أبي هريرة رضي الله عنه: كان رسول الله ﷺ إذا قام إلى الصلاة يكبر حين يقوم ثم يكبر حين يركع، ثم يقول: سمع الله لمن حمده حين يرفع صلبه من الركوع، ثم يقول وهو قائم: ((ربنا لك الحمد)) (88)

അബൂഹുറയ്ക്ക് നിവേദനം: നബി ﷺ നമസ്കരിക്കാനായി ഒരുങ്ങി അതിനായി നിൽക്കുമ്പോൾ തക്ബീർ (അല്ലാഹു അക്ബർ) എന്നു പറയും,ശേഷം റുക്വഇൽ ചെയ്യുമ്പോൾ തക്ബീർ ചൊല്ലും,ശേഷം റുക്വഇൽ നിന്ന് തന്റെ മുതുകു ഉയർത്തുമ്പോൾ 'സമിഅ:ല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ' എന്നു പറയും, ശേഷം നിന്നുകൊണ്ട് 'റബ്ബനാ ലകൽ ഹംദ്' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

രണ്ട്: ((ربنا ولك الحمد)) 'റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്'

عن أنس رضي الله عنه عن النبي ﷺ أنه قال: ((إنما جعل الإمام ليؤتم به، فإذا صلى قائمًا فصلوا قيامًا، وإذا ركع فاركعوا، وإذا رفع فارفعوا، وإذا سجد فاسجدوا، وإذا قال سمع الله لمن حمده فقولوا: ربنا ولك الحمد)) (89)

അനസ് നിവേദനം: നബി പഠഞ്ഞു: 'നിശ്ചയം! ഇമാമിനെ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നത് അലേഹത്തെ പിൻതുടരാനാണ്, അലേഹം നിന്നു നമസ്കരിച്ചാൽ നിങ്ങളും നിന്നു നമസ്കരിക്കുക, റുക്വഇൽ ചെയ്താൽ നിങ്ങളും റുക്വഇൽ ചെയ്യുക, ഉയർന്നാൽ നിങ്ങളും ഉയരുക, സുജൂദ് ചെയ്താൽ നിങ്ങളും സുജൂദ് ചെയ്യുക, അലേഹം (ഇമാം) 'സമിഅ:ല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ' എന്നു പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾ 'റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്' എന്നു പറയുക' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

(88) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 789, മുസ്ലിം: 392.

(89) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 732, മുസ്ലിം: 411.

മുൻ: ((اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ)) ‘അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ ലകൽ ഹംദ്.’
 عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((إذا قال الإمام: سمع الله لمن حمده فقولوا:
 اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، فإنه من وافق قوله قول الملائكة عُفِّرَ له ما تقدّم من ذنبه))⁽⁹⁰⁾.
 അബൂഹുറയ്ക്ക് നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: ‘ഇമാം
 ‘സമിഅല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ’ എന്നു പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾ ഇങ്ങ
 നെ പറയുക: ‘അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ ലകൽ ഹംദ്’ (അല്ലാഹുവെ,
 ഞങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവെ, നിനക്കൊക്കുന്നു സതുതികളുഖിലവും),
 അതുകൊണ്ടു ആരുടെയെങ്കിലും വാക്കുകൾ (പ്രാർത്ഥന) മല
 ക്കുകളുടെ വാക്കുകളുമായി യോജിച്ചു വന്നാൽ അവന്റെ മുൻ
 കഴിഞ്ഞ പാപങ്ങളെല്ലാം പൊറുക്കപ്പെടുന്നതാണ്’ (മുത്തഹഖൂൻ
 അലൈഹി).

നാല്: ((اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ)) ‘അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്’
 عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: كان النبي ﷺ إذا قال: سمع الله لمن حمده، قال: ((اللَّهُمَّ
 رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ))⁽⁹¹⁾.
 അബൂഹുറയ്ക്ക് നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: ‘ഇമാം
 ‘സമിഅല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ’ എന്നു പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾ ഇങ്ങ
 നെ പറയുക: ‘അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്’ (ബുഖാരി).
 ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠകരമായത് ഓരോ പ്രാർത്ഥനകളും മാറി മാ
 റി പ്രാർത്ഥിക്കലാണ്.

(90) മുത്തഹഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 796, മുസ്ലിം: 409.
 (91) ബുഖാരി: 95.

عن النبي ﷺ ، والأفضل للإمام والمنفرد والمأموم أن يزيدوا بعد ((ربنا ولك
 الحمد)) فيقولوا: ((حمداً كثيراً طيباً مباركاً فيه))⁽⁹²⁾.
 നബിയിൽ നിന്ന്; ഇമാമിനും, തനിയെ നമസ്കരിക്കുന്നവനും,
 മഅ്മൂമീങ്ങൾക്കും ‘റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ്’ എന്നതിനു ശേഷം
 ഇങ്ങനെ പറയുക: ‘ഹംദൻ കഥീറൻ തയ്യീബൻ മുബാറകൻ ഹീ
 ഇ’ (അനുഗ്രഹീതവും, വിശിഷ്ടവുമായ അതിരറ്റ സതുതികൾ
 ഞങ്ങളുടെ നാഥാ നിനക്കിതാ സമർപ്പിക്കുന്നു)

((ملء السموات، وملء الأرض، أو ما بينهما] وملء ما شئت من شيء بعد، أهل
 الثناء والمجد، أحق ما قال العبد، ولكننا لك عبد، اللهم لا مانع لما أعطيت، ولا
 معطي لما منعت، ولا ينفع ذا الجد منك الجد))⁽⁹³⁾ ((اللَّهُمَّ طَهِّرْني بالثلج، والبرَدِ،
 والماء البارد، اللَّهُمَّ طَهِّرْني من الذنوب والخطايا كما يُتَقَى الثوب الأبيض من
 الوسخ))⁽⁹⁴⁾ ((ربي الحمد) يكررها؛

ആകാശങ്ങളിലും, ഭൂമിയിലും അവക്കിടയിലും ശേഷം നീ ഉദ്ദേ
 ശിച്ച എല്ലായിടത്തും നിറയെയുള്ള സതുതി നിനക്കാണ്. ഉന്ന
 തിക്കും പ്രശംസക്കും അർഹനായവനേ, ഞങ്ങളെല്ലാം നിന്റെ
 അടിമയായിരിക്കെ ഒരു ദാസൻ പറയാൻ ഏറ്റവും അർഹമായ
 ത് ഇതാണ്. അല്ലാഹുവെ, നീ നൽകുന്നത് തടയുന്നവനില്ല, നീ
 തടയുന്നത് നൽകുന്നവനുമില്ല. ഏത് ധനികന്റെ ഐശ്വര്യവും

(92) ബുഖാരി: 799, ഖിഫായ്തൂനു റഹീമിൻ: നിവേദനം: ഞങ്ങൾ ഒരു ദിവസം നബിയിലൂടെ പി
 ന്നിൽ നമസ്കരിക്കുകയായിരുന്നു. അവിടുന്ന് വെള്ളം നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തിയപ്പോൾ ‘സമിഅ
 ല്ലാഹു ലിമൻ ഹമിദ’ എന്ന് പറഞ്ഞു: അപ്പോൾ പിന്നിൽ നിന്ന് ഓരോ ‘റബ്ബനാ വലകൽ ഹംദ് ഹം
 ദൻ കഥീറൻ തയ്യീബൻ മുബാറകൻ ഹീഇ’ എന്നു പറഞ്ഞു. അവിടുന്ന് വിരമിച്ചപ്പോൾ ആരാണ്
 അങ്ങനെ പറഞ്ഞതെന്ന് ചോദിച്ചു: പറഞ്ഞു: ഞാനാണ്. പറഞ്ഞു: ‘മുപ്പതിൽ പിള്ളാൻ മലകുകൾ
 ആദ്യമായി അത് രേഖപ്പെടുത്താനായി ധൂതി കൂട്ടുന്നത് ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി’.
 (93) മുസ്ലിം: 477. അബൂസയ്യാദുൽ ബുദ്ഠി ഉഖരിപ്പ ഹദീഥ്.

നിന്റെ അടുക്കൽ ഉപകരിക്കുകയില്ല. അല്ലാഹുവെ,മഞ്ഞ് ഹിമം തണുത്ത വെള്ളം എന്നിവ കൊണ്ട് എന്നെ ശുദ്ധീകരിക്കണേ, അല്ലാഹുവെ അഴുക്കിൽ നിന്ന് വെള്ള വസ്ത്രത്തെ ശുദ്ധീകരിക്കുന്നതുപോലെ എന്നെ എന്റെ പാപത്തിൽ നിന്നും, തെറ്റിൽ നിന്നും ശുദ്ധീകരിക്കണേ' (മുസ്ലിം). (എന്റെ രക്ഷിതാവിന് സർവ്വസ്തുതിയും) എന്നു ആവർത്തിച്ചു പറയുന്നു.

عن حذيفة رضي الله عنه يرفعه: ((ثم رفع رأسه من الركوع فكان قيامه نحوًا من ركوعه يقول: (لربي الحمد)) (94).

ഹുദൈഫ رضي الله عنه പറഞ്ഞു: 'ശേഷം റുകൂഇൽ നിന്ന് തന്റെ ശിരസ്സ് ഉയർത്തിയാൽ നിൽക്കുന്നത് റുകൂഇന്റെ അത്ര സമയം തന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നു, അതിൽ പറയും: 'എന്റെ രക്ഷിതാവിന് സർവ്വസ്തുതിയും' (അബൂദാവൂദ്, ഈ ഹദീഥ് സഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

റുകൂഇൽ നിന്ന് ഉയർന്നാൽ ഇമാമിനും, മഅ്മൂമിനും, തനിയെ നമസ്കരിക്കുന്നവനും വലതു കൈ ഇടത് കയ്യിന്മേൽ നെഞ്ചിൽ വെക്കലാണ് ശ്രേഷ്ഠകരമായത്, റുകൂഇന് മുന്പുള്ള നിറുത്തത്തിൽ ചെയ്തതു പോലെ.

وائل رضي الله عنه قال: ((رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا كان قائمًا في الصلاة قبض يمينه على شماله)) (95).
വാഇൽ رضي الله عنه നിവേദനം: 'റസൂലുല്ലാഹി صلى الله عليه وسلم നമസ്കാരത്തിൽ നിന്നാൽ തന്റെ വലതു കൈ ഇടതു കയ്യിന്മേൽ പിടിക്കുന്നത് ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്' (നസാഇ).

(94) അബൂദാവൂദ്: 874. സഹീഹു സുന്നതു അബീദാവൂദിൽ ഇമാം അൽബാനി ഈ ഹദീഥ് സഹീഹാണെന്ന് പാഞ്ഞിരിക്കുന്നു. 1/166.
(95) നസാഇ: 887.

റുകൂഇൽ നിന്ന് ഉയർന്ന് നിന്ന് കഴിഞ്ഞാൽ അടങ്ങി താമസിക്കും.

عن ثابت عن أنس رضي الله عنه قال: إني لا ألوان أصليّ بكم كما رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يصلي بنا، قال: فكان أنس يصنع شيئًا لا أراكم تصنعونه، كان إذا رفع رأسه من الركوع انتصب قائمًا، حتى يقول القائل قد نسي، وإذا رفع رأسه من السجدة مكث حتى يقول القائل قد نسي (96).

മാബിത് അനസ് رضي الله عنه നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് صلى الله عليه وسلم ഞങ്ങളുമായി നമസ്കരിച്ചത് ഞാൻ കണ്ടതുപോലെ ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് നമസ്കരിച്ചു കാണിച്ചു തരാം, അതിൽ ഞാൻ യാതൊന്നും കുറക്കുകയില്ല, പറഞ്ഞു: അനസ് ചെയ്യുന്ന ഒരു കാര്യം നിങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതായി ഞാൻ നിങ്ങളെ കാണുന്നില്ല. അവിടുന്ന് റുകൂഇൽ നിന്ന് തന്റെ ശിരസ്സുയർത്തിയാൽ നേരെ നിൽക്കും, (അവിടുന്ന്) മറന്നുപോയോ എന്ന് പറയുന്നതുവരെ (നിൽക്കും), അതുപോലെ രണ്ടു സൂജുദുകൾക്കിടയിലും (ഇരുത്തം) (അവിടുന്ന്) മറന്നു പോയോ എന്ന് പറയുന്നതുവരെ ഇരിക്കും' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

ويقول في هذا الركن الأذكارَ المشروعةَ سوى ما تقدم إذا شاء (97).
ഈ റുകൂഇൽ മുകളിൽ ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ട ദിക്റുകളല്ലാത്ത മറ്റു ശറഇൽ സ്ഥിരപ്പെട്ട പ്രാർത്ഥനകൾ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ചൊല്ലാവുന്നതാണ്. (ഇവിടെ വേറെയും ദിക്റുകളുണ്ട്, അത് ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടില്ല. മുസ്ലിമിലുണ്ട്, അബൂദാവൂദ്, അൽബാനിയുടെ സിഫതുസ്സലാത്തു നബവിയിലുമുണ്ട്).

(96) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 821. മുസ്ലിം: 472.
(97) ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കാത്ത ദിക്റുകൾ വേറെയും ഉണ്ട്. മുസ്ലിം 176 നോക്കുക. സുന്നതുഅബൂദാവൂദ്: 874. അൽബാനിയുടെ സിഫതു സലാത്: പേജ്: 141 മുതൽ 144 വരെ.

തക്ബീർ ചൊല്ലി സുജൂദ് ചെയ്യുക, കഴിയുമെങ്കിൽ രണ്ടു കൈകൾക്കും മുമ്പ് രണ്ടു മുട്ടുകാൽ വെച്ച് സുജൂദ് ചെയ്യുക, ഇനി പ്രയാസമാണെങ്കിൽ രണ്ടു കാൽമുട്ടുകൾക്ക് മുമ്പ് കൈകളും വെക്കാവുന്നതാണ്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

قَوْلَ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا
الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (98)

‘സത്യവിശ്വാസികളേ, നിങ്ങൾ കുന്പിടുകയും, സാഷ്ടാംഗം ചെയ്യുകയും, നിങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവിനെ ആരാധിക്കുകയും, നന്മ പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുക. നിങ്ങൾ വിജയം പ്രാപിച്ചേക്കാം.’

عن أبي هريرة رضي الله عنه في قصة المسيء صلاته: ((ثم اسجد حتى تطمئن ساجداً)) (99)
അബൂഹുറൈദ് رضي الله عنه നിവേദനം: തെറ്റി നമസ്കരിച്ച വ്യക്തിയുടെ സംഭവം വിശദീകരിക്കുന്ന ഹദീഥിൽ; ‘ശേഷം സുജൂദിൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ സുജൂദ് ചെയ്യുക.’ (ബുഖാരി).

عن أبي هريرة رضي الله عنه وفيه: ((ثم يُكَبِّرُ حين يهوي ساجداً)) (100)
അബൂഹുറൈദ് رضي الله عنه നിവേദനം: ‘ശേഷം സുജൂദിലേക്ക് പോവുമ്പോൾ തക്ബീർ ചൊല്ലുക’ (മുത്തഹമഖൻ അലൈഹി).

عن وائل بن حُجْرٍ رضي الله عنه قال: ((رَأَيْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم إِذَا سَجَدَ وَضَعَ رِجْلَيْهِ قَبْلَ يَدَيْهِ،
وَإِذَا نَهَضَ رَفَعَ يَدَيْهِ قَبْلَ رِجْلَيْهِ)) (101)

(98) സുറത്തുൽ ഹജ്ജ്: 77

(99) ബുഖാരി: 757.

(100) മുത്തഹമഖൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 789. മുസ്ലിം: 392.

(101) അബൂദാവൂദ്: 838, 839. തിർമിദി: 268. നസായ: 1089. ഇബ്നുമാജ: 882. ഇബ്നു ഖുസൈന: 626. ഹാഖിം: 1/226. മുസ്ലിംിന്റെ നിബന്ധനയോടെ ഇത് സ്ഥിരമാണെന്ന് ഹാഖിം വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതിനോട് ഇമാം ദഅബി യോജിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇമാം അബ്ദുൽ അസീസ്ബിനു ബാസ്മി. ബുഖാരിൽ മറാതിലെ 330 ഓ നമ്പർ ഹദീഥ് വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് പറയുകയുണ്ടായി:

വാഇലുബ്നു ഹുജ്റ رضي الله عنه നിവേദനം: ‘നബി صلى الله عليه وسلم സുജൂദ് ചെയ്യുമ്പോൾ തന്റെ ഇരു കരങ്ങളും (നിലത്ത്) വെക്കുന്നതിനു മുമ്പ് തന്റെ ഇരു മുട്ടുകളും വെക്കുന്നത് ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി, അതിൽ (സുജൂദിൽ) നിന്ന് ഉയരുന്നപ്പോൾ തന്റെ കാൽമുട്ടുകൾക്ക് മുമ്പ് കൈകൾ ഉയർത്തുമായിരുന്നു’ (അബൂദാവൂദ്, നസായ)

കൈ കാലുകളുടെ വിരലുകൾ വിബ്ലയിലേക്ക് മുന്നിടുക:

عن أبي حميد الساعدي رضي الله عنه وفيه: ((فإذا سجد وضع يديه غير مفترش ولا قابضهما، واستقبل بأطراف أصابع رجليه القبلة)) (102)

അബൂ ഹുമൈദിസ്സാഇദി رضي الله عنه നിവേദനം: ‘സുജൂദ് ചെയ്താൽ തന്റെ കൈകൾ നിലത്ത് വിരിച്ചുവെക്കാതെ, അത് ചുരുട്ടിവെക്കാതെ നിലത്ത് വെക്കും, വിബ്ലക്കേൾമുഖമായി കാൽ വിരലുകൾ മുന്നിടിക്കുക’ (ബുഖാരി).

കൈകളുടെ വിരലുകൾ പരസ്പരം അടുത്ത് വെച്ച് നീട്ടി വെക്കുക.

عن علقمة بن وائلة عن أبيه: أن النبي صلى الله عليه وسلم كان إذا سجد ضم أصابعه (103)

‘ഈ കാലത്തിൽ ധാരാളം അഭിപ്രായങ്ങൾ കാണാനാകും. ഇതിൽ പ്രബലമായ അഭിപ്രായം ഇമാം ഇബ്നുൽ ഖയ്യിം പറഞ്ഞതാണ്: അത് ആദ്യം കാൽ മുട്ടുകൾ വെക്കലാണ്, കാരണം വാഇലുബനു ഹുജ്റന്റെ ഹദീഥ് അതാണ് വ്യക്തമാക്കുന്നത്, അതുപോലെ അബൂഹുറൈദ്യുടെ ഹദീഥിലെ ആദ്യ ഭാഗവും. കയ്യാണ് മുന്തിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ ഒട്ടകത്തെ പോലെയൊന്നും, ഒരു പക്ഷെ, ഇവിടെ സാധാരണ വന്നതാവാനിടയുണ്ട് പറഞ്ഞത്. കാൽ മുട്ടുകൾക്ക് മുമ്പ് കൈകൾ വെക്കുകയെന്നാണ്, എന്താൽ അതിന്റെ അടിസ്ഥാനം കൈകൾ വെക്കുന്നതിനു മുമ്പ് കാൽ മുട്ടുകൾ വെക്കുക എന്നാണ്. ഇതാണ് കൂടുതൽ വ്യക്തവും, അടുത്തതും. ഇത് സുന്നത്താണ്, അധിക സ്ഥാനാവികളും ഈ അഭിപ്രായക്കാരാണ്. അധിക പണ്ഡിതന്മാരും. ശാഇൽ മുഹ്തലിൽ അല്ലാമ ഇബ്നു ഉമൈദിൻ തിരഞ്ഞെടുത്ത അഭിപ്രായവും ഇതാണ്, 3/154 മുതൽ 159 വരെ. ഇബ്നു തിബിയ്യുടെ ഫറാഫാ നേക്കുക: 22/449.

(102) ബുഖാരി: 828.

(103) സ്ഥഹീഹു ഇബ്നു ഖുസൈന: 642

അൽഖമർബ്ബനു വാമില തന്റെ പിതാവിൽ നിന്ന് നിവേദനം: 'നബി ﷺ സുജൂദ് ചെയ്താൽ തന്റെ വിരലുകൾ അടുപ്പിച്ച് വെക്കുമായിരുന്നു' (സഹീഹുബ്നു ഖുസൈമ)

عن وائل ﷺ أن النبي ﷺ ((كان إذا ركع فرَّجَ بين أصابعه وإذا سجد ضمَّ أصابعه)) (104)

വാഇൽ ﷺ നിവേദനം: 'നബി ﷺ ുകുഅ് ചെയ്താൽ തന്റെ കൈ വിരലുകൾ വിടർത്തുകയും, സുജൂദ് ചെയ്യുമ്പോൾ കൈ വിരലുകൾ പരസ്പരം അടുപ്പിച്ച് വെക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു' (ഹാഖിം).

و عن أبي حميد، وفيه: ((واستقبل بأطراف أصابعه القبلة)) (105)

അബൂഹുമൈദ് ﷺ വിന്റെ ഹദീഥിൽ കാണാം: 'തന്റെ കൈ വിരലുകൾ പിൻലക്കിമുഖമായി മുന്നിടിക്കുമായിരുന്നു' (സഹീഹുബ്നു ഖുസൈമ).

കാലുകളുടെ വിരലുകൾ വിടർത്തി വെക്കുക,

عن أبي حميد وفيه: ((ثم جاني عضديَّه عن جنبيه وفتح أصابع رجليه)) (106)

അബൂഹുമൈദ് ﷺ വിന്റെ ഹദീഥിൽ കാണാം: 'തന്റെ പാർശ്വങ്ങളിൽ നിന്ന് തന്റെ മുഴം കൈകൾ അകറ്റുകയും, കാലുകളുടെ വിരലുകൾ വിടർത്തി(നാട്ടി) വെക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു' (സഹീഹുബ്നു ഖുസൈമ).

(104) ഹാഖിം: മുസ്ലിമിന്റെ ശർത്ഥോടെ സഹീഹാണ്. ഇതിനോട് ഇമാം ദഅബി യോജിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. 1/224.

(105) സഹീഹുബ്നു ഇബ്നു ഖുസൈമ: 643.

(106) ഇബ്നു ഖുസൈമ തന്റെ സഹീഹിൽ: 651. അബൂദാവൂദ്: 730

അവിടുത്തെ സുജൂദ് ഏഴ് അവയവങ്ങളിലായിരുന്നു, മുക് ഉൾപ്പെടെ നെറ്റിത്തടം, രണ്ടുകൈകൾ, കാൽ മുട്ടുകൾ, കാൽ വിരലുകളുടെ പള്ള എന്നിവയാണവ.

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: قال النبي ﷺ: ((أمرت أن أسجد على سبعة أعظم: على الجبهة - وأشار بيده على أنفه - واليدين، والركبتين، وأطراف القدمين، ولا نكفَّت الثياب والشعر)) وفي لفظ لمسلم: ((ولا أكفَّ ثوبًا ولا شعرًا)) (107)

ഇബ്നു അബ്ബാസ് ﷺ നിവേദനം: നബി ﷺ പറഞ്ഞു: 'ഏഴ് അവയവങ്ങളിൽ സുജൂദ് ചെയ്യാൻ ഞാൻ കൽപിക്കപ്പെടുകയുണ്ടായി, നെറ്റിത്തടം - തന്റെ കൈ കൊണ്ട് മുക്തിലേക്ക് ചൂണ്ടി കാണിച്ചു - രണ്ടു കൈകൾ, കാൽ മുട്ടുകൾ, കാൽ വിരലുകൾ എന്നിവയാണവ, വസ്ത്രമോ മുടിയോ നിങ്ങൾ ചൂരുട്ടി വെക്കരുത്.' മുസ്ലിമിന്റെ പദങ്ങൾ ഇങ്ങനെയാണ് 'ഞാൻ വസ്ത്രമോ, മുടിയോ ചൂരുട്ടി വെക്കാറില്ല' (മുത്തഹമുൻ അലൈഹി).

തന്റെ പാർശ്വങ്ങളിൽ നിന്ന് കൈ തണ്ടുകൾ അകറ്റി നിറുത്തും.

عن عبد الله بن مالك بن مجينة أن النبي ﷺ ((كان إذا صلى فرَّجَ بين يديه حتى يسدَّ بياض إبطيه)) (108)

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു മാലിക്ബ്നു ബുഹൈന ﷺ നിവേദനം: 'നബി ﷺ നമസ്കരിച്ചാൽ കക്ഷത്തിലെ വെളുപ്പ് കാണുന്ന രൂപത്തിൽ കൈകൾ അകറ്റിവെക്കാറുണ്ടായിരുന്നു' (മുത്തഹമുൻ അലൈഹി).

(107) മുത്തഹമുൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 812. മുസ്ലിം: 490.

(108) മുത്തഹമുൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 807. മുസ്ലിം: 495.

കാൽ തുടകളിൽ നിന്ന് തന്റെ വയറും, തുടകളിൽ നിന്ന് കണങ്കാലും അകറ്റി വെക്കുകയും, രണ്ടു തുടകൾ അകറ്റി വെക്കുകയും ചെയ്യുക.

عن أبي حميد رضي الله عنه وفيه: ((وإذا سجد فَرَحَّحَ بين فخذي، غير حامل بطنه على شيء من فخذي)) (109)

അബൂഹുമൈദ് رضي الله عنه നിവേദനം: ‘സുജൂദ് ചെയ്താൽ കാൽ തുടകൾ പരസ്പരം അകറ്റി വെക്കുകയും, തന്റെ തുടകളിൽ വയറിന്റെ ഒരു ഭാഗവും വഹിപ്പിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്യാതിരിക്കുക’ (അബൂദാവൂദ്).

മുൻ കൈകൾ തന്റെ ചുമലിനു നേരെ വെക്കുക:

عن أبي حميد رضي الله عنه وفيه: ((ثم سجد فأمكن أنفه وجهته، ونحى يديه عن جنبيه ووضع كفيه حذو منكبيه)) (110)

അബൂഹുമൈദ് رضي الله عنه ന്റെ ഹദീസിൽ കാണാം: ‘ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്തു, തന്റെ മുഖവും, നെറ്റിയും (ഭുമിയിൽ) വെച്ചു, തന്റെ പാർശ്വങ്ങളിൽ നിന്ന് കൈകൾ അകറ്റിവെക്കും, മുൻ കൈകൾ തന്റെ ചുമലിന് നേരെ വെക്കുക’ (അബൂദാവൂദ്, ഈ ഹദീഥ് സ്വഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

അല്ലെങ്കിൽ (മുൻകൈകൾ) ഇരു ചെവികൾക്ക് നേരെ വെക്കുക.

عن وائل بن حجر رضي الله عنه وفيه: ((ثم سجد فجعل كفيه مجزاء أذنيه)) (111)

(109) അബൂദാവൂദ്: 735

(110) അബൂദാവൂദ്: 734. തിർമിദി:270. സ്വഹീഹ് സുന്നതു അബൂദാവൂദിൽ അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 2/242

(111) നസാഇ: 889. അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 1/194

വാഇലുബ്നു ഹജർ رضي الله عنه വിന്റെ ഹദീസിൽ കാണാം: ‘ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്തപ്പോൾ മുൻകൈകൾ തന്റെ ചെവികൾക്ക് നേരെ വെക്കും’ (നസാഇ. ഈ ഹദീഥ് സ്വഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

وهو مثل حديث البراء عندما سئل: أين كان النبي ﷺ يضع وجهه إذا سجد؟ فقال: ((بين كفيه)) (112)

ബറാഇന്റെ ഹദീസിൽ ചോദിച്ചു: ‘സുജൂദ് ചെയ്യുമ്പോൾ നബി ﷺ തന്റെ മുഖം എവിടെയാണ് വെക്കാനുള്ളത്? പറഞ്ഞു: മുൻകൈകൾക്കിടയിലാണ്’ (തിർമിദി ഈ ഹദീഥ് സ്വഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

ഭുമിയിൽ നിന്ന് മുഴം കൈ ഉയർത്തിവെക്കുക.

عن أنس رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((اعتدلوا في السجود، ولا يبسط أحدكم ذراعيه انبساط الكلب)) (113)

അനസ് رضي الله عنه നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ പറഞ്ഞു: ‘നിങ്ങൾ സുജൂദിൽ മധ്യമ നിലപാട് സ്വീകരിക്കുക, അതിൽ നിങ്ങളാരും നായ നിലത്ത് കൈ വെക്കുന്നതുപോലെ കൈ നിലത്ത് അമർത്തി വെക്കരുത്’ (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

وعن البراء رضي الله عنه يرفعه: ((إذا سجدت فضع كفيك وارفع مرفقيك)) (114)

ബറാഇന്റെ ഹദീസിൽ കാണാം: ‘നീ സുജൂദ് ചെയ്താൽ നിന്റെ മുൻ കൈകൾ (നിലത്ത്) വെക്കുക, നിന്റെ മുട്ടുകൈകൾ ഉയർത്തുകയും ചെയ്യുക’ (മുസ്ലിം).

(112) തിർമിദി:271.സ്വഹീഹു സുന്നതു തിർമിദിയിൽ അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.1/86.

(113) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി:822. മുസ്ലിം: 493.

(114) മുസ്ലിം: 494.

കാൽ പാദങ്ങൾ പരസ്പരം അടുപ്പിച്ച് കൂട്ടിവെക്കുക.

عن عائشة رضي الله عنها وفيه: ((فوجدته ساجداً راصاً عقيبته مستقبلاً بأطراف أصابعه القبلة)) (115).

ആയിശ റ നിവേദനം: ‘ഞാനഭേദമന്യേ (നബി റയെ) സൂജൂദ് ചെയ്യുന്നതായി കണ്ടു, മടമ്പിൻ കാലുകൾ അടുപ്പിച്ച് വിരലുകളുടെ അഗ്രഭാഗങ്ങൾ വിബ്ബലക്കഭിമുഖമായി വെക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു’ (സഹീഹുബ്നു ഖുസൈമ).

കാൽപാദങ്ങൾ നാട്ടി വെക്കുക:

عن عائشة رضي الله عنها وفيه: ((فالتمسته فوعدت بيدي على بطن قدمه ووفى نسخة قدميه) وهو في المسجد، وهما منصوبتان)) (116).

ആയിശ റ നിവേദനം: ‘ഞാനഭേദമന്യേ (നബി റയെ) തിരഞ്ഞു, അപ്പോഴഭേദമന്യേയ്ക്കു കാൽ പാദത്തിന്റെ (കാൽപാദങ്ങളിൽ) പള്ളയിൽ എന്റെ കൈ സ്പർശിച്ചു, അഭേദമന്യേ പള്ളിയിലായിരുന്നു, അപ്പോഴത് രണ്ടും (കാൽപാദം) നാട്ടിവെച്ചതായിരുന്നു’ (മുസ്‌ലിം).

സൂജൂദിൽ ((سبحان ربي الأعلى)) (ഉന്നതനായ എന്റെ രക്ഷിതാവ് പരിശുദ്ധനാണ്)എന്ന് പറയുക,മൂന്നു പ്രാവശ്യം പറയലാണ് ശ്രേഷ്ഠകരമായിട്ടുള്ളത്.

حذيفة റ (117)

(115) സഹീഹ് ഇബ്നു ഖുസൈമ: 654, ബൈഅഖി: 2/116.
(116) മുസ്‌ലിം: 486.
(117) മുസ്‌ലിം: 772. ഇബ്നുമാജ: 888 .

ഹുദൈഫ റ വിന്റെ ഹദീസിൽ അതാണുള്ളത്(മുസ്‌ലിം) മറ്റു ഹദീസുകളിൽ നബി റയിൽ നിന്ന് വന്ന സ്ഥിരപ്പെട്ട മറ്റു പ്രാർത്ഥനകളും വർദ്ധിപ്പിക്കാവുന്നതാണ്. അവയിൽ ചിലത് താഴെ:

أولاً: ((سبحانك اللهم ربنا وبحمدك اللهم اغفر لي)) لحديث عائشة رضي الله عنها (118).

ഒന്ന്: ആയിശ റയുടെ ഹദീസിലുള്ള ‘ഞങ്ങളുടെ നാമനായ അല്ലാഹുവെ, നിന്നെ സ്തുതിക്കുന്നതോടൊപ്പം നിന്റെ പരിശുദ്ധിയെ ഞാൻ വാഴ്ത്തുന്നു, അല്ലാഹുവെ, എനിക്ക് നീ പറയാത്തു തരേണമേ’ എന്ന് പറയുക (മുത്തഹബുൻ അലൈഹി)

ثانياً: ((سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ))؛ لحديث عائشة رضي الله عنها (119).

രണ്ട്: ആയിശ റയുടെ ഹദീസിലുള്ള: ജിബ്‌രീലിന്റെയും, മലക്കുകളുടെയും റബ്ബ് ഏറെ പരമ പരിശുദ്ധനാകുന്നു’ (മുസ്‌ലിം)

ثالثاً: ((سبحان ذي الجبروت، والملكو، والكبرياء، والعظمة)) (120).

മൂന്ന്: ‘സർവ്വ ശക്തിയും, പരമാധികാരവും, അത്യുന്നതിയും, മഹത്വമുള്ളവന്റെ പരിശുദ്ധിയെ ഞാൻ വാഴ്ത്തുന്നു’ (അബൂദാവൂദ്, ഈ ഹദീസ് സഹീഹാണെന്ന് അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

رابعاً: ((اللَّهُمَّ لك سجدتُ، و لك آمنْتُ، و لك أسلمتُ؛ سجد وجهي لذي خلقه وصوره، و شق سمعه و بصره، و تبارك الله أحسن الخالقين))؛ لحديث علي റ (121).

(118) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 794, മുസ്‌ലിം: 484.
(119) മുസ്‌ലിം: 487.
(120) അബൂദാവൂദ്: 883. നസായ: 1049
(121) മുസ്‌ലിം: 771

നാല്: ‘അല്ലാഹുവെ, നിനക്ക് ഞാൻ സുജൂദ് ചെയ്തു, നിന്നിൽ ഞാൻ വിശ്വസിച്ചു, നിനക്ക് ഞാൻ കീഴൊതുങ്ങി, എന്റെ മുഖം അതിനെ സൃഷ്ടിക്കുകയും രൂപപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തവന് സുജൂദ് ചെയ്തിരിക്കുന്നു, അതിന്റെ കേൾവിയേയും, കാഴ്ചയേയും പിളർത്തിയിരിക്കുന്നു, സൃഷ്ടിക്കുന്നവരിൽ ഉത്തമനായ അല്ലാഹു അനുഗ്രഹീതനായിരിക്കുന്നു’ ഇത് അലിവിന്റെ ഹദീഥിലാണുള്ളത്. (മുസ്ലിം).

خَامَسًا: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِعَافَاتِكَ مِنْ عِقَابِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ))؛ لِحَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا (122).

ആയിശായുടെ ഹദീഥിൽ ‘അല്ലാഹുവെ, നിശ്ചയം ഞാനിതാ നിന്റെ പ്രീതികൊണ്ട് നിന്റെ കോപത്തിൽ നിന്നും നിന്റെ വിട്ടുവീഴ്ച കൊണ്ട് നിന്റെ ശിക്ഷയിൽ നിന്നും അഭയം തേടുന്നു, നിന്നിൽ നിന്നുള്ള എല്ലാ വിഷമങ്ങളിൽ നിന്നും നേിനോട് ഞാൻ അഭയം തേടുന്നു. നിന്റെ മേലുള്ള സ്തുതിയെ കണക്കാക്കാൻ എനിക്ക് കഴിയില്ല. നീ നിന്നെക്കുറിച്ച് പ്രകീർത്തിച്ചത് എങ്ങനെയാണോ അങ്ങിനെയാണ് നീ’ (മുസ്ലിം).

سَادِسًا: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دَقَّةً وَجَلَّةً، وَأَوَّلَهُ وَأَخْرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ))؛ لِحَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ ذَلِكَ فِي سَجُودِهِ (123).

ആദ്: അബൂഹുറൈറാ നിവേദനം: നബി തന്റെ സുജൂദിൽ ഇങ്ങനെ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു: ‘അല്ലാഹുവെ ചെറുതും വലുതും ആദ്യത്തേതും, അവസാനത്തേതും ചെറുതും വലുതും പരസ്യ

(122) മുസ്ലിം: 486.
(123) മുസ്ലിം: 483.

വും രഹസ്യവുമായ എന്റെ മുഴുവൻ പാപങ്ങളും നീ എനിക്ക് പൊറുത്തു തരേണമേ’ (മുസ്ലിം).

സുജൂദിൽ പ്രാർത്ഥന അധികരിപ്പിക്കുക, തന്റെ രക്ഷിതാവിനോട് ഐഹികവും പാരത്രികവുമായ നന്മകൾ ചോദിക്കുക, അത് നിർബന്ധമോ, ഐഹികമോ ആയ നമസ്കാരമാണെങ്കിലും ശരി പ്രാർത്ഥിക്കുക.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: ((أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدًا، فَأَكْثَرُوا الدَّعَاءَ)) (124).

അബൂഹുറൈറാ നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് പറഞ്ഞു: ‘ഒരു അടിമ തന്റെ രക്ഷിതാവുമായി ഏറ്റവും കൂടുതൽ അടുത്ത് നിൽക്കുന്നത് അവൻ സുജൂദിലായിരിക്കുകയാണ്, അതിനാൽ നിങ്ങൾ പ്രാർത്ഥന അധികരിപ്പിക്കുക’ (മുസ്ലിം)

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَفِيهِ: ((أَمَّا الرُّكُوعُ فَعِظَمُوا فِيهِ الرَّبَّ، وَأَمَّا السُّجُودُ فَاجْتَهَدُوا فِي الدَّعَاءِ فَقِيمِينَ أَنْ يُسْتَجَابَ لِكُمْ)) (125).

ഇബ്നു അബ്ബാസ് നിവേദനം: എന്നാൽ റുകൂഇൽ നിങ്ങൾ ഉന്നതമായ പ്രതാപവാനുമായ അല്ലാഹുവിനെ നിങ്ങൾ മഹത്വപ്പെടുത്തുകയും, സുജൂദിൽ നിങ്ങൾ പ്രാർത്ഥനയാൽ നിങ്ങൾ പരിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യുക, അതിന് നിങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം കിട്ടുമെന്ന് യാഥാർത്ഥ്യമാണ്’ (മുസ്ലിം).

തക്ബീർ ചൊല്ലിക്കൊണ്ട് സുജൂദിൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തുക. മിതമായ രൂപത്തിൽ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക.

(124) മുസ്ലിം: 482
(125) മുസ്ലിം: 479

عن أبي هريرة رضي الله عنه في قصة النبي صلى الله عليه وسلم، وفيه: ((ثم ارفع حتى تظمن جالساً)) (126).
തെറ്റായി നമസ്കരിച്ച വ്യക്തിയുടെ സംഭവം വ്യക്തമാക്കുന്ന ഹദീസിൽ അബൂഹുറൈറ رضي الله عنه നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ‘ശേഷം നീ ഉയർത്തുക, അടങ്ങിതാമസിച്ച് ഇരിക്കുന്നതു വരെ’ (ബുഖാരി)

ولحديثه رضي الله عنه وفيه: ((ثم يكبر حين يرفع رأسه من السجود)) (127).
അബൂഹുറൈറ رضي الله عنه തന്നെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന അതേ ഹദീസിൽ കാണാം: ‘സൂജുദിൽ നിന്ന് അവിടുന്ന് തന്റെ ശിരസ്സ് ഉയർത്തുമ്പോൾ തക്ബീർ ചൊല്ലും’ (മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി).

ഇടത് കാൽ പരത്തി വെച്ച് അതിന്മേൽ ഇരിക്കുകയും, വലതു കാലിന്റെ വിരലുകൾ വിബ്ബലക്കഭിമുഖമാക്കി വലതുകാൽ നാട്ടി വെക്കുകയും ചെയ്യുക.

عن عائشة رضي الله عنها وفيه: ((وكان يفرش رجله اليسرى وينصب رجله اليمنى)) (128).

ആയിശ رضي الله عنها യുടെ ഹദീസിൽ കാണാം: ‘അവിടുന്ന് ഇടതുകാൽ പരത്തി വെക്കുകയും, ഇടതുകാൽ നാട്ടി വെക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു’ (മുസ്ലിം).

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: ((من سنة الصلاة أن تنصب القدم اليمنى واستقباله بأصابعه القبلة، والجلوس على اليسرى)) (129).

(126) ബുഖാരി: 757.
(127) മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 789, 803. മുസ്ലിം: 396.
(128) മുസ്ലിം: 498
(129) നസായ്: 1158. അബൂദാവൂദ്: 958. ഇർവാഉൽ ഗലീലിൽ ഇമാം അൽബാനി സഹീഹാണെന്ന് പാഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 2/23.

ഇബ്നു ഉമർ رضي الله عنه നിവേദനം: ‘നമസ്കാരത്തിന്റെ സുന്നത്തിൽ പെട്ടതാണ് വലതു കാൽ നാട്ടിവെച്ച് (കാൽ)വിരലുകൾ വിബ്ബലക്കഭിമുഖമായി വെക്കലും, ഇടതു കാലിന്മേൽ ഇരിക്കലും’ (മുസ്ലിം).
കൈകൾ തുടകളിൽ വെക്കുക.

عن عبد الله بن الزبير عن أبيه رضي الله عنهما يرفعه، وفيه: ((كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا قعد يدعو، وضع يده اليمنى على فخذه اليمنى، ويده اليسرى على فخذه اليسرى)) (130).

അബ്ദുല്ലാഇബ്നു സുബൈർ رضي الله عنه തന്റെ പിതാവിൽ നിന്നും നിവേദനം: ‘നബി صلى الله عليه وسلم (നമസ്കാരത്തിൽ) ഇരുന്നാൽ പ്രാർത്ഥിച്ചിരുന്നു, അവിടുന്ന് വലത് കരം വലത് തുടയിൽ വെക്കും, ഇടത് കരം ഇടത് തുടയിലും വെക്കുമായിരുന്നു’ (മുസ്ലിം)

അല്ലെങ്കിൽ മുൻകൈകൾ മുട്ടുകളിൽ വെക്കുക.

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما يرفعه: ((أن النبي صلى الله عليه وسلم كان إذا جلس في الصلاة وضع يديه على ركبتيه)) (131).

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു ഉമർ رضي الله عنه നിവേദനം: ‘നബി صلى الله عليه وسلم നമസ്കാരത്തിൽ ഇരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അവിടുന്ന് കൈകൾ കാൽ മുട്ടുകളിൽ വെക്കാറുണ്ടായിരുന്നു’ (മുസ്ലിം)

അല്ലെങ്കിൽ വലത് കൈ വലതു തുടയിലും, ഇടത് കൈ ഇടതു തുടയിലും വെക്കുകയും ഇടതു കൈ കൊണ്ട് കാൽ മുട്ട് പിടിക്കുകയും ചെയ്യുക.

(130) മുസ്ലിം: 579
(131) മുസ്ലിം: 114 (580).

عن عبد الله بن الزبير عن أبيه رضي الله عنهما (132).

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു സുബൈർ തന്റെ പിതാവിൽ നിന്നുമുദ്ധരിച്ചു കുന്ന ഹദീഥ് (മുസ്ലിം)

ഇതിൽ നിന്നും കൈ വെക്കുന്നതിനു മൂന്നു രൂപങ്ങളുണ്ടെന്ന് വ്യക്തമാവും.

ഒന്ന്: വലത് മുൻകൈ വലതു തുടയിലും, ഇടത് ഇടതിന്മേലും.

രണ്ട്: വലത് വലത് മുട്ടിലും, ഇടത് ഇടതിന്മേലും.

മൂന്ന്: വലത് മുൻകൈ വലത് തുടയിലും, ഇടത് ഇടത് തുടയിലും, ഇടത് മുൻകൈ കൊണ്ട് ഇടത് കാൽ മുട്ടിൽ പിടിക്കുകയും ചെയ്യുക. (133).

എന്നാൽ കൈ വെക്കേണ്ട രൂപം: അത് ഇടത് കൈ പരത്തി വെക്കുക.

عن ابن عمر رضي الله عنهما يرفعه، وفيه: ((ويده اليسرى على ركبته باسطها عليها)) (134).

ഇബ്നു ഉമർ വിന്റെ ഹദീഥിൽ കാണാം: 'അവിടുത്തെ ഇടത് കൈ മുട്ടിന്മേൽ പരത്തി വെക്കുമായിരുന്നു' (നസായ്. ഈ ഹദീഥ് ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു).

മുഴം കൈകൾ തുടകളിൽ വെക്കുക.

(132) മുസ്ലിം: 113 (579)

(133) ഇമാം ഇബ്നുബാസ്. 'ഔലൂൽ മുറബ്ബിത്' വിശദീകരിക്കുമ്പോൾ ജാമിഇൽ കബീറിൽ വെച്ച് 3/8/149 ഫട്വിൻ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: 'നബിളയിൽ നിന്ന് ഇങ്ങനെ വന്നിട്ടുണ്ട്: അവിടുന്ന് തന്റെ തുടകളിൽ അത് (കൈകൾ) വെച്ചു, അവ രണ്ടും കാൽ മുട്ടുകളിൽ വെച്ചു, അവ രണ്ടും തുടകളിലും, വിരലുകളുടെ അറ്റങ്ങൾ മുട്ടുകളിലും വെച്ചു'.

(134) നസായ്. 1269. ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹുന്നസായ്യിൽ ഉദ്ധരിച്ചത്: 1/272

عن وائل بن حجر ۞ يرفعه، وفيه: ((وضع ذراعيه على فخذه)). (135).

വാഇലുബ്നു ഹുജ്റ വിന്റെ ഹദീഥ്: 'അവിടുന്ന് തന്റെ മുഴം കൈകൾ കാൽ തുടകളിൽ വെക്കുമായിരുന്നു' (നസായ്)

എന്നാൽ വലതു കരത്തിലെ തള്ള ചെറുവിരലും, അതിനടുത്ത വിരലും കുട്ടിപിടിക്കുകയും, നടുവിരലും തള്ള വിരലും കുട്ടി വൃത്താകൃതിയിലാക്കുകയും ചെയ്യുക, വലത് മുട്ട് വലത് തുടയിൽ വെക്കുകയും ചെയ്യുക,

عن وائل بن حجر ۞ يرفعه، وفيه: ((فاستقبل القبلة ففكر فرفع يديه حتى حاذبا أذنيه، ثم أخذ شماله يمينه، فلما أراد أن يركع رفعهما مثل ذلك ووضع يديه على ركبتيه، فلما رفع رأسه من الركوع رفعهما مثل ذلك، فلما سجد وضع رأسه بذلك المنزل من يديه، ثم جلس فافتش رجله اليسرى ووضع يده اليسرى على فخذه اليسرى وحد مرفقه الأيمن على فخذه اليمنى، وقبض اثننتين وحلقت حلقمة - ورأيته يقول: هكذا - وأشار بئش بالسبابة من اليمنى وحلق الإبهام والوسطى)). (136).

വാഇലുബ്നു ഹുജ്റ നീവേദനം ചെയ്യുന്ന ഹദീഥിൽ കാണാം: 'അവിടുന്ന് ഖിബ്ലക്കളിമുഖമായി മൂന്നിട്ട് ഇരു ചെവികൾക്കും നേരെ കൈകൾ ഉയർത്തി തക്ബീർ ചൊല്ലുകയുണ്ടായി, ശേഷം ഇടതു കയ്യിനെ വലതു കരം കൊണ്ടുപിടിക്കുകയും ചെയ്തു, അങ്ങിനെ റുകൂഅ് ചെയ്യാനുദ്ദേശിച്ചപ്പോൾ അതു പോലെ അത് (കൈകൾ) ഉയർത്തുകയും കാൽമുട്ടുകളിൽ വെ

(135) സുന്നൂ നസായ് 1264. സ്വഹീഹു നസായ്യിൽ ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞത്: 1/270

(136) അബൂദാവൂദ്: 726, 957. നസായ്: 1265. അഹ്മദ്: 4/318. ഇബ്നു ഹിബ്ബാൻ: 485. ഇബ്നുഖലൈസെ തന്റെ സ്വഹീഹിൽ: 1/354. 714. സ്വഹീഹു അബൂദാവൂദിൽ ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞത്: 1/140. 180. സ്വഹീഹു നസായ്യിൽ ഇമാം അൽബാനി സ്വഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞത്: 1/270. ഇബ്നുമാജ: 912.

ക്കുകയും ചെയ്തു, റുകുഇൽ നിന്ന് അവിടുന്ന് ശിരസ്സുയർത്തി യപ്പോൾ അതുപോലെ ഉയർത്തി, ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്തപ്പോൾ കൈകൾക്കിടയിൽ ശിരസ്സ് വെക്കുകയും ചെയ്തു, തുടർന്ന് ഇടത് കാൽ പരത്തിവെച്ച് ഇരിക്കുകയും, ഇടത് കൈ ഇടത് തുടയിൽ വെക്കുകയും, വലത് മുട്ടിൻ കൈ വലത് തുടയിൽ വെക്കുകയും ചെയ്തു. രണ്ടു (വിരലുകൾ) കൂട്ടി പിടിക്കുകയും, ഒരു വൃത്തമുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തു-ഞാനത് കണ്ടു, ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു-വലതു കയ്യിലെ ചുണ്ടു വിരൽ കൊണ്ട് ചുണ്ടുകയും, നടുവിരലും, തള്ള വിരലും കൊണ്ട് വൃത്താകൃതിയുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തു' (അബൂദാവൂദ്)

وهذا اختيار الإمام ابن القيم -رحمه الله- (137)

ഇമാം ഇബ്നുൽ വയ്യിം റഹിമെഹുല്ലാഹ ഇതാണ് തിരഞ്ഞെടുത്തത്. (സാദുൽ മആദ്:1/238) നമസ്കരിക്കുന്നവൻ രണ്ടു സുജൂദുകൾക്കിടയിൽ ഈ രൂപമാണ് ചെയ്യേണ്ടത്.

രണ്ടു സുജൂദുകൾക്കിടയിൽ പറയുക: 'റബ്ബി ഇഗ്ഫിർലീ, റബ്ബി ഇഗ്ഫിർലീ, (എന്റെ രക്ഷിതാവെ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ, എന്റെ രക്ഷിതാവെ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ)

عن حذيفة റഹിമെഹുല്ലാഹ يرفعه: ((وكان يقعد بين السجدين نحوًا من سجوده وكان يقول:

((رَبِّ اغْفِرْ لِي رَبِّ اغْفِرْ لِي)) (138)

ഹുദൈഫ റഹിമെഹുല്ലാഹ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഹദീസ്: 'അവിടുന്ന് സുജൂദിന്റെയത്ര (സമയം)രണ്ടു സുജൂദുകൾക്കിടയിൽ ഇരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു, ഇങ്ങിനെ പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു: 'രക്ഷിതാവെ,

(137) സാദുൽ മആദ്: 1/238.

(138) അബൂദാവൂദ്: 874. ഇബ്നുമാജ: 897. ഇമാം അൽബാനി ഇർവാഹുൽ ഗമീലിൽ സഹീഹറാണെന്ന് പറഞ്ഞത്: 335. സുന്നൂബ്നുമാജ: 1/148

എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ, രക്ഷിതാവെ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ' (അബൂദാവൂദ്).

ഉദ്ദേശിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഇങ്ങനെ കൂടി വർദ്ധിപ്പിക്കാവുന്നതാണ്; 'അല്ലാഹുവെ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ, എന്നോട് കരുണ കാണിക്കേണമേ, (എനിക്ക് ആരോഗ്യവും, സന്മാർഗവും നൽകേണമേ), എന്റെ ന്യൂനതകൾ പരിഹരിക്കേണമേ, എനിക്ക് ഉപജീവനം നൽകേണമേ, എന്റെ (പദവികൾ) ഉയർത്തുകയും ചെയ്യേണമേ'. ഹദീസ് കാണുക:

عن ابن عباس رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يقول بين السجدين: ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وارحمي وارحمي وعافني واهدني وارزقني)) (139), ولفظ ابن ماجه: ((رَبِّ اغْفِرْ لِي وارحمي، واجبرني، وارزقي، وارفعني)) (140).

ഇബ്നു അബ്ബാസ് റഹിമെഹുല്ലാഹ നിവേദനം: 'അവിടുന്ന് രണ്ടു സുജൂദുകൾക്കിടയിൽ ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിച്ചിരുന്നു: 'അല്ലാഹുവെ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ, എന്നോട് കരുണ കാണിക്കേണമേ, എനിക്ക് ആരോഗ്യവും, സന്മാർഗവും നൽകേണമേ,എന്റെ ന്യൂനതകൾ പരിഹരിക്കേണമേ,എനിക്ക് ഉപജീവനം നൽകേണമേ,' (അബൂദാവൂദ്) ഇബ്നു മാജയിലിങ്ങനെയാണുള്ളത്: 'രക്ഷിതാവെ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ, എന്നോട് കരുണ കാണിക്കേണമേ, എന്റെ ന്യൂനതകൾ പരിഹരിക്കേണമേ, എനിക്ക് ഉപജീവനം നൽകേണമേ, എന്റെ (പദവികൾ) ഉയർത്തുകയും ചെയ്യേണമേ' (ഇബ്നുമാജ)

(139) സുന്നൂബ്നുമാജ: 850

(140) സുന്നൂബ്നുമാജ: 897. സഹീഹറാ സുന്നൂബ്നുമാജ: 1/148

നബി ﷺ സുജൂദിന്റെയത്ര ഈ റുകൂന്ന് (രണ്ടു സുജൂദുകൾ ക്കിടയിലുള്ള ഇരുത്തം) ദീർഘിപ്പിക്കുമായിരുന്നു. (141)

عن البراء رضي الله عنه: قال: ((كان ركوع النبي ﷺ وسجوده، وبين السجدين، وإذا رفع رأسه من الركوع، ما خلا القيام والقعود قريباً من السواء)) (142).

ബറാഅ رضي الله عنه നിവേദനം: ‘നബി ﷺയുടെ റുകൂഉം, സുജൂദും, രണ്ടു സുജൂദുകൾക്കിടയിലുള്ള ഇരുത്തവും, റുകൂഇൽ നിന്ന് അവിടുന്ന് ശിരസ്സുയർത്തിയാലുമുള്ള (സമയം) ഒരുപോലെയായിരുന്നു, വിയാമും, ഇരുത്തവും ഒഴിച്ച്) (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

തക്ബീർ ചൊല്ലിക്കൊണ്ട് രണ്ടാം സുജൂദ് ചെയ്യുക. ഒന്നാമത്തെ സുജൂദിൽ ചെയ്തതെല്ലാം ഇതിലും ചെയ്യുക.

عن أبي هريرة رضي الله عنه في حديث النبي ﷺ: ((ثم اسجد حتى تطمئن ساجداً، ثم ارفع حتى تطمئن جالساً، ثم اسجد حتى تطمئن ساجداً، ثم ارفع ذلك في صلاتك كلها)) (143); തെറ്റായി നമസ്കരിച്ച വ്യക്തിയുടെ സംഭവം വ്യക്തമാക്കുന്ന ഹദീസിൽ അബൂഹുറയ്ക്ക് رضي الله عنه നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ‘ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്യുക, സുജൂദിൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ, ശേഷം (ശിരസ്സ്) ഉയർത്തി അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക, പിന്നെ നിന്റെ നമസ്കാരത്തിലെല്ലാം ഇതുപോലെ ചെയ്യുക ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്യുക, സുജൂദിൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ’ (ബുഖാരി).

(141) ഇബ്നൂൽ ഖയ്യിമിന്റെ സാദുൽ മആദ്: 1/239 കാണുക. :
(142) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 792, മുസ്ലിം: 471
(143) ബുഖാരി: 793

ولحديثه ﷺ: وفيه: ((ثم يُكَبِّرُ حين يَهوي ساجداً، ثم يكبر حين يرفع رأسه من السجود، ثم يُكَبِّرُ حين يسجد، ثم يكبر حين يرفع رأسه، ثم يفعل ذلك في الصلاة كلها، حتى يقضيها، ويكبر حين يقوم من الثنتين بعد الجلوس)) (144).

അബൂഹുറയ്ക്ക് رضي الله عنه വിന്റെ ഹദീസിൽ തന്നെ നമുക്ക് കാണാം: ‘സുജൂദിലേക്ക് പോകുമ്പോൾ തക്ബീർ ചൊല്ലുക, സുജൂദിൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തുമ്പോഴും തക്ബീർ ചൊല്ലുക, ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്യുമ്പോൾ തക്ബീർ ചൊല്ലുക, പിന്നെ സുജൂദിൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തുമ്പോഴും തക്ബീർ ചൊല്ലുക, പിന്നെ നിന്റെ നമസ്കാരത്തിലെല്ലാം ഇതുപോലെ ചെയ്യുക, അത്(നമസ്കാരം) നിർവ്വഹിച്ച് പുർണ്ണമാകുന്നതു വരെ, ഇരുത്തം കഴിഞ്ഞ് രണ്ടാം റക്അത്തിൽ നിന്ന് എഴുന്നേൽക്കുമ്പോഴും തക്ബീർ ചൊല്ലുക’ (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

തക്ബീർ ചൊല്ലിക്കൊണ്ട് ശിരസ്സുയർത്തുകയും, അത് പസമയം ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക, ഇതിന് ‘ജലസതുൽ ഇസ്തിറാഹ്’ (വിശ്രമത്തിന്റെ ഇരുത്തം) എന്നു പറയും.

عن أبي هريرة رضي الله عنه في قصة النبي ﷺ: ((ثم اسجد حتى تطمئن ساجداً، ثم ارفع حتى تطمئن جالساً، ثم اسجد حتى تطمئن ساجداً، ثم ارفع ذلك في صلاتك كلها))، قال أبو أسامة في الأخير: ((حتى تستوي قائماً)) (145); തെറ്റായി നമസ്കരിച്ച വ്യക്തിയുടെ സംഭവം വ്യക്തമാക്കുന്ന ഹദീസിൽ അബൂഹുറയ്ക്ക് رضي الله عنه നിവേദനം ചെയ്യുന്നു: ‘ശേഷം സു

(144) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 789, മുസ്ലിം: 396
(145) ബുഖാരി: 6251, മുസ്ലിം: 396

ജൂദ് ചെയ്യുക, സുജൂദിൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ, ശേഷം (ശിരസ്സ്) ഉയർത്തി അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക, ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്യുക, സുജൂദിൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ, ശേഷം(ശിരസ്സ്) ഉയർത്തി അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക, പിന്നെ നിന്റെ നമസ്കാരത്തിലെല്ലാം ഇതുപോലെ ചെയ്യുക, അബൂഉസാമ അവസാനം പറഞ്ഞു: ശരിയായി നിൽക്കുന്നതു വരെ' (ബുഖാരി).

മറ്റൊരു ഹദീഥിൽ കാണാം:

((ثم يكبر حين يرفع رأسه ثم يفعل ذلك في الصلاة كلها حتى يقضيها، ويكبر

حين يقوم من الثنتين بعد الجلوس)) (146).

പിന്നെ (സുജൂദിൽ നിന്ന്) ശിരസ്സുയർത്തുമ്പോഴും തക്ബീർ ചൊല്ലുക, നിന്റെ നമസ്കാരത്തിലെല്ലാം ഇതുപോലെ ചെയ്യുക, അത് (നമസ്കാരം) നിർവ്വഹിച്ച് പൂർണ്ണമാകുന്നതു വരെ, ഇരുത്തം കഴിഞ്ഞ് രണ്ടാം റക്അത്തിൽ നിന്ന് എഴുന്നേൽക്കുമ്പോഴും തക്ബീർ ചൊല്ലുക' (മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി).

എന്നാൽ 'ഇസ്തിറാഹയുടെ ഇരുത്തം; ഹദീഥ് കാണുക:

عن مالك بن الحويرث : ((أَنَّ رَأَى النَّبِيَّ ﷺ يَصِّيَّ فَإِذَا كَانَ فِي وَتَرَ مِنْ صَلَاتِهِ

لَمْ يَنْهَضْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَاعِدًا)) (147).

മാലിക്ബ്നുൽ ഹുവൈരിദ് ﷺ നിവേദനം: 'നബി ﷺ നമസ്കരിക്കുന്നതായി അദ്ധോഹം കാണുകയുണ്ടായി, അവിടുന്ന് ഒറ്റയായ റക്അത്തുകളിൽ നിന്ന് അൽപ സയമം ഇരിക്കാതെ എഴുന്നേൽക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ല' (ബുഖാരി).

(146) മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 789. മുസ്ലിം: 396

(147) ബുഖാരി: 823.

ജലസതുൽ ഇസ്തിറാഹ മാലികിന്റെ ഹദീഥിൽ മറ്റൊരു പദത്തിലാണ് വന്നിരിക്കുന്നത്;

((أَنَّهُ صَلَّى بِأَصْحَابِهِ، فَكَانَ يَجْلِسُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ قَبْلَ أَنْ يَنْهَضَ فِي

الرُّكْعَةِ الْأُولَى)) (148).

അവിടുന്ന് അനുചരരുമായി നമസ്കരിച്ചു, തിരുദൂതർ സുജൂദിൽ നിന്ന് ശിരസ്സുയർത്തി അൽപം ഇരുന്നതിനു ശേഷമല്ലാതെ ഒന്നാം റക്അത്തിൽ നിന്ന് എഴുന്നേൽക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ല' (ബുഖാരി).

തെറ്റായി നമസ്കരിച്ച വ്യക്തിയുടെ സംഭവം വ്യക്തമാക്കുന്ന ഹദീഥിൽ ഈ ഇരുത്തത്തിനു വേറെയും പദങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്, ആ പദം:

((ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمِئَنَ سَاجِدًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمِئَنَ جَالِسًا، ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى

تَطْمِئَنَ سَاجِدًا، ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمِئَنَ جَالِسًا، ثُمَّ افْعَلْ ذَلِكَ فِي صَلَاتِكَ كُلِّهَا)) (149).

'ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്യുക, സുജൂദിൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ, ശേഷം (ശിരസ്സ്) ഉയർത്തി അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക, ശേഷം സുജൂദ് ചെയ്യുക, സുജൂദിൽ അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ, ശേഷം (ശിരസ്സ്) ഉയർത്തി അടങ്ങി താമസിക്കുന്നതുവരെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക, പിന്നെ നിന്റെ നമസ്കാരത്തിലെല്ലാം ഇതുപോലെ ചെയ്യുക,' (ബുഖാരി).

അബൂ ഹുമൈദ് ﷺ വിന്റെ ഹദീഥിൽ ഈ ഇരുത്തത്തെപ്പറ്റി പരാമർശിക്കുന്നുണ്ട്:

(148) ബുഖാരി: 677.

(149) ബുഖാരി: 825.

((ثم يهوي إلى الأرض فيجافي يديه عن جنبيه، ثم يرفع رأسه ويثني رجله اليسرى فيقعدها عليها ويفتح أصابع رجله إذا سجد، ثم يسجد، ثم يقول: اللهم أكبر، ويرفع رأسه ويثني رجله اليسرى فيقعدها عليها حتى يرجع كل عظم إلى موضعه، ثم يصنع في الأخرى مثل ذلك)) (150).

‘ശേഷം ഭൂമിയിലേക്ക് കുനിയുകയും കൈകൾ പാർശ്വങ്ങളിൽ നിന്ന് വിടർത്തുകയും ചെയ്യും, ശേഷം ശിരസ്സുയർത്തി ഇടതു കാൽ മടക്കി വെച്ച് അതിൽ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യും, സൂജൂദ് ചെയ്യാൻ കാൽ വിരലുകൾ വിടർത്തുകയും ചെയ്യും, ശേഷം അല്ലാഹു അക്ബർ എന്നു പറയും, തുടർന്ന് അവിടുന്ന് ശിരസ്സുയർത്തി എല്ലാ അസ്ഥികളും പൂർവ്വ സ്ഥിതിയിലേക്ക് തിരിച്ചു വരുന്നതുവരെ ഇടതു കാൽ മടക്കി അതിൽ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യും, അടുത്തതിലും ഇതുപോലെ ചെയ്യും’ (അബൂദാവൂദ്, ഈ ഹദീഥ് സ്വഹീഹാണെന്ന് ഇമാം അൽബാനി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്).

കാൽ പാദങ്ങളും മുട്ടുകളും ഉപയോഗിച്ച് തക്ബീർ ചൊല്ലി രണ്ടാം റക്അത്തിലേക്ക് എഴുന്നേൽക്കുക, സാധിക്കുമെങ്കിൽ ഇരു തുടകളിലും (കൈകൾ) അവലംബിച്ചായിരിക്കുക.

عن وائل وفيه: ((وإذا نهض رفع يديه قبل ركبتيه)) (151).

വാഇൽ വിന്റെ ഹദീഥിൽ കാണാം: ‘ഉയരുമ്പോൾ കാൽ മുട്ടുകൾ ഉയർത്തുന്നതിനു മുമ്പ് കൈകൾ ഉയർത്തും’ (അബൂദാവൂദ്).

وإن شقَّ عليه اعتمد على الأرض؛ لحديث

(150) അബൂദാവൂദ്. 730. സ്വഹീഹു സുന്നതു അബൂദാവൂദിൽ ഇമാം അൽബാനി ഇത് സ്വഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു.
(151) അബൂദാവൂദ്. 838, തിർമിദി: 268. നസായ: 1089. ഇബ്നുമാജ: 882.

അതിന് പ്രയാസമാണെങ്കിൽ ഭൂമിയിൽ കൈകൾ അവലംബിച്ച് എഴുന്നേൽക്കുക. ഹദീഥ് കാണുക:

عن مالك بن الحويرث، وفيه: ((وإذا رفع رأسه من السجدة الثانية جلس واعتمد على الأرض ثم قام)) (152).

മാലിക്ബ്നുൽ ഹുവൈരിൽ നിവേദനം: ‘രണ്ടാമത്തെ സൂജൂദിൽ നിന്ന് ഉയർന്നാൽ ഇരിക്കുകയും, ഭൂമിയിൽ (കൈകൾ) അവലംബിച്ച് എഴുന്നേൽക്കുകയും ചെയ്യും’ (ബുഖാരി).

ഒന്നാമത്തെ റക്അത്തുപോലെ രണ്ടാമത്തെ റക്അത്തും നമസ്കരിക്കുക.

لقوله ﷺ للمسيء صلى الله عليه وسلم ((ثم افعَلْ ذلك في صلاتك كلها)) (153)

തെറ്റായി നമസ്കരിച്ച വ്യക്തിയോട് നബി പഠിപ്പിച്ചത് പോലെ; ‘ശേഷം നിന്റെ നമസ്കാരത്തിലെല്ലാം ഇതുപോലെ ചെയ്യുക,’ (ബുഖാരി).

അഞ്ച് കാര്യങ്ങൾ ഒഴിച്ച്; അവശേഷിക്കുന്നതെല്ലാം മറ്റു റക്അത്തുകളിൽ ചെയ്യാം.

ഒന്ന്: തക്ബീറത്തുൽ ഇഹ്റാം. കാരണം തക്ബീറത്തുൽ ഇഹ്റാം നമസ്കാരം തുടങ്ങുമ്പോൾ മാത്രമാണുള്ളത്.

രണ്ട്: തക്ബീറത്തുൽ ഇഹ്റാമിന് ശേഷമുള്ള (പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥനയുള്ള) മൗനം. കാരണം ഹദീഥ് കാണുക:

عن أبي هريرة قال: ((كان رسول الله ﷺ إذا نهض للركعة الثانية استفتح القراءة بـ ﴿التَّحْمُدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ولم يسكت)) (154).

(152) ബുഖാരി: 824
(153) മുത്തഫവ്വുൽ അലൈഹി: ബുഖാരി: 793, മുസ്ലിം: 397

അബൂഹുറയ്ററു നിവേദനം: ‘നബിﷺ രണ്ടാം റക്അത്തിലേക്ക് എഴുന്നേറ്റാൽ ‘അൽ ഹംദു ലില്ലാഹി റബ്ബിൽ ആലമീൻ’ എന്ന പാരായണം ആരംഭിക്കും, മൗനമായിരിക്കാറില്ല’ (മുസ്ലിം).

മൂന്ന്: പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥന. രണ്ടാം റക്അത്തിൽ പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥനയില്ല. കാരണം തക്ബീറന്തൽ ഇഹ്റാമിന് ശേഷം മാത്രമെ പ്രാരംഭ പ്രാർത്ഥനയുള്ളൂ.

عن أبي هريرة ﷺ: ((كان رسول الله ﷺ إذا نهض للركعة الثانية استفتح القراءة بـ((الحمد لله رب العالمين))⁽¹⁵⁵⁾.)

അബൂഹുറയ്ററു നിവേദനം: ‘നബിﷺ രണ്ടാം റക്അത്തിലേക്ക് എഴുന്നേറ്റാൽ ‘അൽ ഹംദു ലില്ലാഹി റബ്ബിൽ ആലമീൻ’ എന്ന പാരായണം ആരംഭിക്കും’ (മുസ്ലിം).

നാല്: ഒന്നാമത്തെ റക്അത്തു പോലെ രണ്ടാം റക്അത്തും സുദീർഘമാക്കാൻ പാടില്ല. മറിച്ച് ഒന്നാമത്തേതിനേക്കാൾ ദൈർഘ്യം അൽപം കുറവായിരിക്കണം.

عن أبي قتادة ﷺ: وفيه: ((يُطَوَّلُ فِي الْأُولَى وَيُقَصَّرُ فِي الثَّانِيَةِ))⁽¹⁵⁶⁾. وكان يُطَوَّلُ الْأُولِينَ وَيُقَصَّرُ الْأَخْرِيِّينَ مِنْ كُلِّ صَلَاةٍ⁽¹⁵⁷⁾.

അബൂ ഖതാദ: നിവേദനം: ‘അവിടുന്ന് ഒന്നാമത്തെ (റക്അത്ത്) സുദീർഘമാക്കുകയും, രണ്ടാമത്തേത് ചുരുക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു’(മുസ്ലിം) റസൂലുല്ലാഹ്ﷺ എല്ലാ നമസ്കാരത്തിലെയും ആദ്യത്തെ രണ്ടു റക്അത്ത് സുദീർഘമാക്കുകയും, അ

(154) മുസ്ലിം: 599
 (155) മുസ്ലിം: 599
 (156) മുസ്ലിം: 451
 (157) മുത്തഹബുൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 770, മുസ്ലിം: 453

വസാനത്തെ രണ്ടു റക്അത്ത് (ദൈർഘ്യം) ചുരുക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു’ (മുത്തഹബുൻ അലൈഹി).

അഞ്ച്: നിയ്യത്ത് (ഉദ്ദേശം) പുതുകേണ്ടതില്ല. ആദ്യത്തെ നിയ്യത്ത് തന്നെ മതിയാവുന്നതാണ്. കാരണം രണ്ടാമത്തെ റക്അത്തിൽ നിയ്യത്ത് പുതുകിയാൽ ഒന്നാമത്തെ റക്അത്ത് ബാതിലാകും.⁽¹⁵⁸⁾

എന്നാൽ ‘തഅവ്വൂദ്’ (അഊദുമില്ലാഹി മിനശൈതാനിരിറജീം) എല്ലാ റക്അത്തിലും വേണമെന്ന് പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. കാരണം രണ്ടു പാരായണങ്ങൾ(ഒന്നാം റക്അത്തും, രണ്ടാം റക്അത്തും)ക്കിടയിൽ ദിക്റുകളും പ്രവർത്തനങ്ങളും മറയിടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ആട്ടിയോടിക്കപ്പെട്ട പിശാചിനെ തൊട്ട് അല്ലാഹുവിനോട് എല്ലാ റക്അത്തിലും രക്ഷ ചോദിക്കുക. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾⁽¹⁵⁹⁾

‘നീ ഖുർആൻ പാരായണം ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ ശപിക്കപ്പെട്ട പിശാചിൽ നിന്ന് അല്ലാഹുവോട് ശരണം തേടിക്കൊള്ളുക’.

ഇതാണ് ശ്രേഷ്ഠകരമായിട്ടുള്ളത്.

ഇസ്തിആദത്ത് ഒന്നാമത്തെ റക്അത്തിലേ വേണ്ടതുളളുവെന്നും പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്, കാരണം ഒറ്റ നമസ്കാരം തന്നെയാണത്, രണ്ടു വിറാഅത്തുകൾക്കിടയിലുള്ള മൗനം ഇസ്തിആദത്തിനെ ദുർബ്ബലപ്പെടുത്തുകയില്ല. ദിക്റുകളാണ് അതിനിടക്കുള്ളത്, അതുകൊണ്ടു തന്നെ എല്ലാ വിറാഅത്തുകളും ഒരു വിറാഅത്തു

(158) അല്ലാമാ അബ്ദുർറഹ്മാനുൽ ഖാസിമിന്റെ ‘ഹാശിയതുർറാജുൽ മുബ്ബിഅ്’ 2/62 കാണുക. അതുപോലെ അല്ലാമാ ഇബ്നു ഉലമിന്റെ ‘ശറഹുൽ മുന്തിഅ്’ 3/196 കാണുക.
 (159) സുന്നത്തുനഹ്ദൽ: 98

പോലെയാണ്, അതിന് ഒരു ഇസ്തിആദത്ത് തന്നെ മതിയാവുന്നതാണ്.

ഒരാൾ ഒന്നാം റക്അത്തിൽ ഇസ്തിആദത്ത് ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ രണ്ടാം റക്അത്തിൽ ഇസ്തിആദത്ത് ചെയ്യാവുന്നതാണ്. (160)

എന്നാൽ 'ബസ്മല' (ബിസ്മില്ലാഹിർറഹ്മാനിർറഹീം) എല്ലാ റക്അത്തിലും ചൊല്ലേണ്ടതുണ്ട്, കാരണം അത് കൊണ്ടാണ് സുറത്തുകൾ ആരംഭിക്കുന്നത്. (161)

സുബഹി, ജുമുഅ; പെരുന്നാൾ നമസ്കാരം പോലെയുള്ള രണ്ടു റക്അത്ത് മാത്രമുള്ള നമസ്കാരങ്ങളിൽ രണ്ടാം റക്അത്തിലെ രണ്ടാം സുജൂദിൽ നിന്ന് വിരമിച്ചാൽ വലത് കാൽപാദം നാട്ടിവെച്ച്, ഇടത് കാൽ പരത്തി വെച്ച് അതിന്മേൽ ഇരിക്കുക.

عن أبي حميد **يرفعه وفيه: ((وإذا جلس في الركعتين جلس على رجله اليسرى ونصب اليمنى))** (162)

അബൂഹുമൈദ് നിവേദനം: 'അവിടുന്ന് രണ്ടു റക്അത്തിനു ശേഷം ഇരുന്നാൽ വലതു കാൽ നാട്ടിവെച്ച് ഇടതു കാലിൽ ഇരിക്കും' (ബുഖാരി).

ഈ ഇരുത്തത്തിന്റെ രൂപം രണ്ടു സുജൂദുകൾക്കിടയിലുള്ള ഇരുത്തം പോലെ തന്നെയാണ്. (163)

അതുപോലെ ഇടതു കൈ ഇടതു തുടയിലോ, അല്ലെങ്കിൽ ഇടതു കാലിന്റെ മുട്ടിലോ വെക്കുക, വലതു കൈ വലതു തുടയിൽ വെക്കുക.

(160) ഇബ്നു ഖുദാമയുടെ അൽ മുഖ്നിഅ് വശറഹുൽ കബീർ 3/530 ഉം, ഇബ്നു ഉമൈമിന്റെ 'ശറഹുൽ മുന്തിഅ്' 3/196 കാണുക

(161) ഇബ്നുൽ ഖാസിമിന്റെ ഹാശിയതുർറഘ്: 2/82 കാണുക.

(162) ബുഖാരി: 828.

(163) സാദ്യൽ മആദ്: 1/242

ലും വെക്കുക. വലതു കയ്യിന്റെ ചുണ്ടുവിരൽ ഒഴിച്ച് മറ്റു വിരലുകൾ കൂട്ടി പിടിക്കുകയും, ചുണ്ടു വിരൽ കൊണ്ട് തൗഹീദിന്റെ (ഏകദൈവാരാധനയുടെ) അടയാളമെന്ന നിലക്ക് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുക. ഹദീഥ് കാണുക:

عن ابن عمر رضي الله عنهما: ((أن رسول الله ﷺ كان إذا جلس في الصلاة وضع كفه اليمنى على فخذه اليمنى وقبض أصابعه كلها وأشار بإصبعه التي تلي الإبهام، ووضع كفه اليسرى على فخذه اليسرى)) (164)

ഇബ്നു ഉമർ നിവേദനം: 'നിശ്ചയം റസൂലുല്ലാഹ് നമസ്കാരത്തിൽ ഇരുന്നാൽ വലത്കരം വലതു തുടയിൽ വെക്കുകയും, എല്ലാ വിരലുകളും കൂട്ടി പിടിക്കുകയും, തള്ള വിരലിനോടു അടുത്ത (ചുണ്ടു) വിരൽ കൊണ്ട് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. ഇടതു മുൻകൈ ഇടതു തുടയിൽ വെക്കുകയും ചെയ്യും' (മുസ്ലിം)

അല്ലെങ്കിൽ പെരു വിരലും, നടു വിരലും ഉപയോഗിച്ച് വൃത്താകൃതിയിൽ പിടിക്കുകയും ചെറു വിരലും, അതിനടുത്ത വിരലും കൂട്ടി പിടിക്കുകയും, ചുണ്ടുവിരൽ കൊണ്ട് ചുണ്ടി പിടിക്കുകയും ചെയ്യാവുന്നതാണ്.

عن وائل بن حجر **قال: ((رأيت النبي ﷺ قد حلق الإبهام والوسطى ورفع التي تليها يدعو بها في التشهد))** (165)

വാഇലുബ്നു ഹുജ്ദ് നിവേദനം: 'നബി പെരു വിരലും, നടു വിരലും കൊണ്ട് വൃത്താകൃതിയിൽ പിടിക്കുകയും, അതിനടുത്ത് (നടു വിരൽ) വരുന്നത് കൊണ്ട് തശഹ്ഹുദിൽ പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു' (ഇബ്നുമാജ).

(164) മുസ്ലിം: 116

(165) ഇബ്നുമാജ: 912

അല്ലെങ്കിൽ(അറബിയിൽ) 53 വരുന്ന രൂപത്തിൽ വിരലുകൾ പിടിക്കുകയും ചുണ്ടുവിരൽ കൊണ്ട് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുക. അതിന്റെ രൂപം പെരുവിരൽ വിടർത്തുകയും, തസ്ബീഹിന് എണ്ണം പിടിക്കുന്ന ചുണ്ടുവിരലിലെ തുടക്കത്തിൽ വെക്കുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ പെരുവിരൽ ചുണ്ടു വിരലിന്റെ അറ്റത്തിൽ വെക്കുകയോ ചെയ്യുക.⁽¹⁶⁶⁾

عن ابن عمر رضي الله عنهما أن رسول الله ﷺ كان إذا قعد في التشهد وضع يده اليسرى على ركبته اليسرى ووضع يده اليمنى على ركبته اليمنى. وعقد ثلاثاً وخمسين، وأشار بالسبابة))⁽¹⁶⁷⁾

ഇബ്നു ഉമർ ﷺ നിവേദനം: ‘റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ തശഹ്ഹുദിൽ ഇരുന്നാൽ ഇടത് കൈ ഇടത് കാൽ മുട്ടിലും, വലത് കൈ വലത് കാൽ മുട്ടിലും വെക്കുമായിരുന്നു, അങ്ങിനെ 53 വരുന്ന രൂപത്തിൽ പിടിക്കുകയും, ചുണ്ടു വിരൽ കൊണ്ട് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു’ (മുസ്ലിം).

വലതു കൈ മൂന്ന് രൂപത്തിൽ പിടിക്കാവുന്നതാണ്:

ഒന്ന്: മുഴുവൻ വിരലുകളും കൂട്ടി പിടിച്ച് ചുണ്ടുവിരൽ കൊണ്ടു ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുക.

രണ്ട്: പെരുവിരൽ, നടുവിരൽ എന്നിവ കൊണ്ട് വൃത്താകൃതിയിൽ പിടിക്കുകയും, ചെറുവിരലും, അതിനടുത്ത വിരലും കൂട്ടി പിടിക്കുകയും ചുണ്ടുവിരൽ കൊണ്ട് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുക.

മൂന്ന്: (അറബിയിൽ) 53 വരുന്ന രൂപത്തിൽ വിരലുകൾ പിടിക്കുകയും ചുണ്ടുവിരൽ കൊണ്ട് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുക.

⁽¹⁶⁶⁾ സ്വഹീഹുമുസ്ലിമിന്റെ ഇമാം നവവിയുടെ ശാഹി: മുസ്ലിം: 5/86. സൻഅതിയുടെ സൂബ്ലിയൂലാ: 2/308, 310. ഇബ്നു ഹജറിന്റെ തൽഖിസുൽ ഹബീർ: 1/262
⁽¹⁶⁷⁾ മുസ്ലിം: 115

ഇവയെല്ലാം സ്വഹീഹാണ്.

عن عبد الله بن الزبير: ((أن رسول الله ﷺ كان إذا قعد في التشهد وضع كفه اليسرى على فخذه اليسرى وأشار بالسبابة، لا يجاوز بصره إشارته))⁽¹⁶⁸⁾

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു സുബൈർ ﷺ നിവേദനം: ‘റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ തശഹ്ഹുദിൽ ഇരുന്നാൽ ഇടതു കൈ ഇടത് തുടയിൽ വെക്കുകയും, ചുണ്ടുവിരൽകൊണ്ട് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു, അവിടുത്തെ നോട്ടം ചുണ്ടിടതിനപ്പുറം കടക്കുകയില്ലായിരുന്നു’ (നസാഇ).

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما وفيه: ((فوضع يده اليمنى على فخذه اليمنى وأشار بإصبعه التي تلي الإبهام في القبلة، ورمى ببصره إليها أو نحوها، ثم قال: هكذا رأيت رسول الله ﷺ يصنع))⁽¹⁶⁹⁾

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു ഉമർ ﷺ നിവേദനം: ‘അവിടുന്ന് വലതു കരം വലതു തുടയിൽ വെക്കുകയും, പെരുവിരലിനടുത്ത് വരുന്ന വിരൽ കൊണ്ട് വിബ്ലയിലേക്ക് ചുണ്ടുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു, അതിലേക്ക് നോക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ശേഷം പറഞ്ഞു: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ ഇപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതായി ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി’ (നസാഇ).

വിബ്ലകണ്ടിമുഖമായി പ്രാർത്ഥിക്കുമ്പോൾ അല്ലാഹുവിനെ സ്മരിക്കുമ്പോൾ ചുണ്ടു വിരൽ ചുണ്ടി പിടിക്കുക. ഇതാണ് സുന്നത്ത.⁽¹⁷⁰⁾

⁽¹⁶⁸⁾ നസാഇ: 1275. സ്വഹീഹുസൂന്നു നസാഇയിൽ ഇമാം അൽബാനി ‘ഹസനൻ സ്വഹീഹ്’ എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 1/272.
⁽¹⁶⁹⁾ നസാഇ: 1660. സ്വഹീഹുസൂന്നു നസാഇയിൽ ഇമാം അൽബാനി ‘ഹസനൻ സ്വഹീഹ്’ എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 1/250.

ഖിബ്ലക്കെടുമുഖമായി ചൂണ്ടി പിടിച്ച വിരൽ പ്രാർത്ഥിക്കുമ്പോൾ അല്ലാഹുവിനെ സ്മരിക്കുന്ന സമയം ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക.

പ്രാർത്ഥിക്കുകയോ, അല്ലാഹുവിനെ സ്മരിക്കാതിരിക്കുകയോ ചെയ്യാത്ത സന്ദർഭങ്ങളിൽ ചൂണ്ടിയ വിരൽ ഇളക്കാതെ ചൂണ്ടി പിടിക്കുക.

പ്രാർത്ഥനാ വേളയിൽ അത് ഇളക്കണമെന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്ന ഹദീസ് കാണുക:

عن وائل بن حجر رضي الله عنه وفيه: ((ثم قعد وافترش رجله اليسرى ووضع كفه اليسرى على فخذه وركبته اليسرى، وجعل حدَّ مرفقه الأيمن على فخذه اليمنى، ثم قبض اثنتين من أصابعه وحلَّقَ حلقةً، ثم رفع إصبعه فأرأيته يحركها يدعو بها)) (171).

വാഇലുബ്നു ഹുജ്റ رضي الله عنه നിവേദനം ചെയ്യുന്ന ഹദീസിൽ കാണാം: 'തുടർന്ന് ഇടത് കാൽ പരത്തിവെച്ച് ഇരിക്കുകയും, ഇടത് കൈ ഇടത് തുടയിലും, മുട്ടിലും വെക്കുകയും, വലത് മുട്ടിൻ കൈ വലത് തുടയിൽ വെക്കുകയും ചെയ്തു. രണ്ടു (വിരലുകൾ) കൂട്ടി പിടിക്കുകയും, ഒരു വൃത്തമുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തു, ശേഷം ഒരു വിരൽ ഉയർത്തി അത് ഇളക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും, അത്കൊണ്ട് പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടു' (നസാഇ)

അതുപോലെ തന്നെ ആ വിരൽ ഇളക്കാതെ എപ്പോഴും നേരെ പിടിക്കുകയെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഹദീസ് കാണുക:

(170) ഇമാം നവവിയുടെ ശഹർസുഹീഫ് മുസ്ലിം 5/85 കാണുക.
(171) നസാഇ: 890. സഹീഹു സുന്നനു നസാഇ 1/194, 1/271. സഹീഹു സുന്നനു അബുദാവൂദ്: 1/140, 180. അഹ്മദ്: 4/318.

عن عبد الله بن الزبير رضي الله عنهما: ((أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يشير بإصبعه إذا دعا ولا يحركها)) (172).

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു സുബൈർ رضي الله عنهما നിവേദനം: 'നബി صلى الله عليه وسلم പ്രാർത്ഥിച്ചാൽ തന്റെ വിരൽ ചൂണ്ടിപിടിക്കുകയും, അത് ഇളക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു' (നസാഇ).

ഈ രണ്ടു ഹദീസും യോജിപ്പിക്കുകയെന്ന് വളരെ എളുപ്പമുള്ള കാര്യമാണ്. ഇളക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നതുകൊണ്ടുള്ള ഉദ്ദേശം എപ്പോഴും ഇളക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ലായെന്നും, ഇളക്കിയിരുന്നില്ലെന്നതും കൊണ്ടുള്ള ഉദ്ദേശം പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന വേളയിൽ ഇളക്കിയിരുന്നുവെന്നുമാണ്. (173) വലതു കരത്തിലെ വിരൽ കൊണ്ടാണ് ചൂണ്ടി പിടിക്കേണ്ടത്, ഒരു വിരൽ ചൂണ്ടി പിടിക്കാനാണ് നബി صلى الله عليه وسلم കൽപിച്ചത്,

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رجلاً كان يدعو بإصبعيه فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ((أَحَدٌ، أَحَدٌ)) (174).

അബൂഹുറൈറ رضي الله عنه നിവേദനം; ഒരാൾ രണ്ടു വിരൽകൊണ്ട് പ്രാർത്ഥിച്ചപ്പോൾ അയാളോട് റസൂലുല്ലാഹ് صلى الله عليه وسلم പറഞ്ഞു: 'നീ ഒറ്റയാക്കുക, നീ ഒറ്റയാക്കുക' (തിർമിദി).

وعن سعد قال: مرَّ عليَّ رسول الله صلى الله عليه وسلم وأنا أَدْعُو بأصابعي، فقال: ((أَحَدٌ، أَحَدٌ)) وأشار بالسبابة (175).

(172) നസാഇ: 1270. അബുദാവൂദ്: 989. മജ്മൂഇൽ ഇമാം നവവീ സഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. 3/454.
(173) ബൈഅഖി സുന്നനുൽ കൂബ്റി: 2/132. സുബ്ലുസ്സലാം: 2/309. മുഹമ്മദ്ബ്നു സാലിഹ് അൽ ഉമൈമീൻ, ശഹഹുൽ മുന്തിഅ്: 3/202.
(174) തിർമിദി: 3557. നസാഇ: 1272. സഹീഹു സുന്നനു നസാഇ: 1/272.
(175) നസാഇ: 1273. സഹീഹു സുന്നനു നസാഇ: 1/272.

സഅദ് ﷺ നിവേദനം: ‘ഞാനെന്റെ വിരലുകൾ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന വേളയിൽ റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ എന്റെയരികിലൂടെ കടന്നു പോയി, അപ്പോൾ അവിടുന്ന് പറഞ്ഞു: ‘നീ ഒറ്റയാക്കുക, നീ ഒറ്റയാക്കുക’ ചൂണ്ടുവിരൽ ചൂണ്ടുകയും ചെയ്തു’ (നസാഇ).

ഇങ്ങനെ വിരൽ ചൂണ്ടുന്നതിന്റെ യുക്തി ആരാധനയായ അല്ലാഹു ഒരുവനാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കുകയാണ്, ആ ചൂണ്ടലിലൂടെ തൗഹീദും, അതിലുള്ള ആത്മാർത്ഥതയും ഉദ്ധേരിക്കുന്നു, അങ്ങിനെ വിശ്വാസത്തിലും, വാക്കിലും, പ്രവർത്തിയിലും തൗഹീദിനെ യോജിപ്പിക്കുന്നു.⁽¹⁷⁶⁾

പ്രാർത്ഥനാ വേളയിൽ അല്ലാഹുവിനെ സ്മരിക്കുന്ന സമയം വിരൽ കൊണ്ടു ചൂണ്ടി പിടിക്കുക.⁽¹⁷⁷⁾

25. ഈ ഇരുത്തത്തിൽ തശഹ്ഹൂദ് ചൊല്ലുക. അത് കാണുക: ((التحيات لله، والصلوات، والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له [وأشهد أن محمدًا عبده ورسوله])⁽¹⁷⁸⁾

‘എല്ലാ അഭിവാദ്യങ്ങളും അല്ലാഹുവിനുള്ളതാണ്. ആരാധനകളും വിശിഷ്ടമായവയും, അല്ലാഹുവിന് തന്നെ. നബിയുടെ മേൽ സമാധാനവും, ദിവ്യകാരുണ്യവും ദൈവികാനുഗ്രഹങ്ങളും ലഭിക്കുമാറാവട്ടെ. നമുക്കും നല്ലവരായ അല്ലാഹുവിന്റെ എല്ലാ അടിമകൾക്കും സമാധാനമുണ്ടായിരിക്കട്ടെ. ആരാധനക്കർഹനായി അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരും തന്നെയില്ലെന്ന് ഞാൻ സാക്ഷ്യ

(176) ശൗകാനിയുടെ നൈലൂൽ ഔതാർ: 2/88. സൻആനിയുടെ സുബ്ബൂസ്സലാം: 2/309.
(177) ഇബ്നു ഉമൈമിന്റെ ശഹഹൂൽ മുത്തീഅ്: 3/201 മുതൽ 200 കാണുക.
(178) മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 831. മുസ്ലിം: 402

പ്പെടുത്തുന്നു. (അവൻ ഒരുവനാണ്, അവന് യാതൊരു പങ്കാളിയുമില്ല). മുഹമ്മദ് അവന്റെ ദൂതനും ദാസനുമാണെന്ന് ഞാൻ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു’ (മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി).

തശഹ്ഹൂദിന്റെ വിഷയത്തിൽ ഏറ്റവും സ്വഹീഹായി വന്നത് ഇതാണ് ശേഷം പറയുക:

((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ))⁽¹⁷⁹⁾

‘അല്ലാഹുവെ, മുഹമ്മദിനും മുഹമ്മദിന്റെ കുടുംബത്തിനും നീ ഗുണം ചെയ്യേണമേ! ഇബ്രാഹീമിനും ഇബ്രാഹീമിന്റെ കുടുംബത്തിനും നീ ഗുണം ചെയ്തതുപോലെ, നീ സ്തുത്യർഹനും മഹാനുമത്രെ. അല്ലാഹുവെ, മുഹമ്മദിനേയും മുഹമ്മദിന്റെ കുടുംബത്തേയും നീ അനുഗ്രഹിക്കേണമേ! ഇബ്രാഹീമിനേയും, ഇബ്രാഹീമിന്റെ കുടുംബത്തേയും നീ അനുഗ്രഹിച്ചതുപോലെ. നീ സ്തുത്യർഹനും മഹാനുമത്രെ’ (ബുഖാരി).

നബി ﷺയുടെ പേരിലുള്ള സ്വലാത്തിൽ ഏറ്റവും സ്വഹീഹായി വന്ന രൂപം ഇതാണ്.

തുടർന്ന് നാല് കാര്യങ്ങളെ തൊട്ട് അല്ലാഹുവിനോട് രക്ഷ ചോദിച്ചു കൊണ്ടിങ്ങനെ പറയുക:

((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ)):

(179) ബുഖാരി: 3370.

‘അല്ലാഹുവെ, നരക ശിക്ഷയിൽ നിന്നും, ഖബറിലെ ശിക്ഷയിൽ നിന്നും, ജീവിതത്തിലെയും,മരണത്തിലെയും കുഴപ്പങ്ങളിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ രക്ഷ തേടുന്നു’. ഹദീഥ് കാണുക:

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: ((إذا تشهد أحدكم فليستعذ بالله من أربع، يقول: اللّهُمَّ إني أعوذ بك من عذاب جهنم.. الحديث)).

അബൂഹുറയ്ദ رضي الله عنه നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹി ﷺ പറഞ്ഞു: ‘ആരെങ്കിലും തശഹ്ഹുദ് ചൊല്ലിയാൽ നാല് കാര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് അല്ലാഹുവിനോട് രക്ഷ ചോദിക്കുക, ‘അല്ലാഹുവെ, നരക ശിക്ഷയിൽ നിന്നും, ഖബറിലെ ശിക്ഷയിൽ നിന്നും, ജീവിതത്തിലെയും, മരണത്തിലെയും കുഴപ്പങ്ങളിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ രക്ഷ തേടുന്നു’.

ولفظ مسلم: ((إذا فرغ أحدكم من التشهد الآخر، فليستعذ بالله من أربع: من عذاب جهنم... الحديث)) (180).

ഇമാം മുസ്ലിമിന്റെ ലഫ്ഝ് ഇപ്രകാരമാണ്: ‘നിങ്ങളിലാരെങ്കിലും അവസാനത്തെ തശഹ്ഹുദിൽ നിന്ന് വിരമിച്ചാൽ നാല് കാര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് അല്ലാഹുവിനോട് രക്ഷ ചോദിക്കുക, ‘അല്ലാഹുവെ, നരക ശിക്ഷയിൽ നിന്നും, ഖബറിലെ ശിക്ഷയിൽ നിന്നും, ജീവിതത്തിലെയും, മരണത്തിലെയും കുഴപ്പങ്ങളിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ രക്ഷ തേടുന്നു’. (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

തുടർന്ന് ഉദ്ധരിക്കുന്നത് പ്രാർത്ഥിക്കുക, അതിൽ ചിലത് താഴെ കൊടുക്കുന്നു:

(180) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 1377. മുസ്ലിം: 588

أولاً: عن عائشة رضي الله عنها أن النبي ﷺ كان يدعو في الصلاة: ((اللّهُمَّ إني أعوذ بك من عذاب القبر، وأعوذ بك من فتنة المسيح الدجال، وأعوذ بك من فتنة المحيا والممات، اللّهُمَّ إني أعوذ بك من المأثم والمغرم)) قالت: فقال له قائل: ما أكثر ما تستعيذ من المغرم يا رسول الله! فقال: ((إن الرجل إذا غرم حدّث فكذب ووعد فأخلف)) (181).

ഒന്ന്: ആയിശ رضي الله عنها നിവേദനം: നബി ﷺ നമസ്കാരത്തിൽ ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു: ‘അല്ലാഹുവെ, ഖബറിലെ ശിക്ഷയിൽ നിന്നും, മസീഹുദജാലിന്റെ ഫിത്നയിൽ നിന്നും, ജീവിതത്തിലെയും,മരണത്തിലെയും കുഴപ്പങ്ങളിൽ നിന്നും, പാപങ്ങളിൽ നിന്നും, കടബാധ്യതകളിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ രക്ഷ തേടുന്നു’ ആയിശ رضي الله عنها പറഞ്ഞു: അവിടുത്തോട് ഒരാൾ ചോദിച്ചു: അല്ലാഹുവിന്റെ തിരുദൂതരെ, കടത്തിൽ നിന്ന് എന്തുകൊണ്ടാണ് താങ്കൾ അധികമായി രക്ഷ ചോദിക്കുന്നത്? അപ്പോൾ പറഞ്ഞു: ഒരാൾ കടക്കാരനായി കഴിഞ്ഞാൽ സംസാരിച്ചാൽ കളവ് പറയുകയും, കരാർ ചെയ്താൽ ലംഘിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടി വരുന്നതാണ് (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

ثانياً: ((اللّهُمَّ إني ظلمت نفسي ظلماً كثيراً؛ ولا يغفر الذنوب إلا أنت؛ فاغفر لي مغفرة من عندك؛ وارحمني إنك أنت الغفور الرحيم))؛

രണ്ട്: അല്ലാഹുവെ,ഞാൻ എന്റെ ആത്മാവിനോട് അനേകം അക്രമങ്ങൾ ചെയ്തുപോയിട്ടുണ്ട്. പാപങ്ങൾ പൊറുക്കാൻ നീയല്ലാതെ മറ്റാരുമില്ല. അതിനാൽ നിന്റെയടുത്തുള്ള പാപമോചനം എനിക്ക് ചെയ്തു തരികയും എനോടു കരുണകാണിക്കുകയും

(181) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 832. മുസ്ലിം: 589

ചെയ്യേണമേ, നിശ്ചയം നീ കൂടുതൽ പൊറുക്കുന്നവനും കാര്യവാനുമായിട്ടാണ്. ഇതിനുള്ള തെളിവ്:

عن أبي بكر رضي الله عنه أنه قال لرسول الله صلى الله عليه وسلم علمني دعاءً أدعوه به في صلاتي، قال: ((قل اللهم...)) الحديث (182).

അബൂബക്കർ رضي الله عنه റസൂലുല്ലാഹി صلى الله عليه وسلم യോട് പറയുകയുണ്ടായി: എനിക്ക് എന്റെ നമസ്കാരത്തിൽ പ്രാർത്ഥിക്കാനായി ഒരു പ്രാർത്ഥന പഠിപ്പിച്ചു തന്നാലും, പറഞ്ഞു: ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കുക: 'അല്ലാഹുവെ...' ഹദീഥ്. (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

وفي رواية لمسلم: ((علمني دعاءً أدعوه به في صلاتي وفي بيتي)) (183).

മുസ്ലീമിന്റെ രിവായത്തിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്: 'എനിക്ക് എന്റെ നമസ്കാരത്തിലും, എന്റെ വീട്ടിലും പ്രാർത്ഥിക്കാനായി ഒരു പ്രാർത്ഥന പഠിപ്പിച്ചു തന്നാലും' (മുസ്ലീം).

ثالثًا: ((اللَّهُمَّ اغفر لي ما قَدَّمْتُ، وما أَخَّرْتُ، وما أَسْرَئْتُ، وما أَعْلَنْتُ، وما أنتَ أعلمُ

به مني، أنتَ المقَدِّمُ، وأنتَ المؤخِّرُ، لا إلهَ إلا أنتَ))؛

മുൻ: അല്ലാഹുവേ, ഞാൻ മുന്തിച്ചു ചെയ്തതും പിന്തിച്ചു ചെയ്തതും രഹസ്യമായും പരസ്യമായും അമിതമായും ചെയ്ത പേരായതും എന്നേക്കാൾ കൂടുതൽ നിനക്ക് അറിയാവുന്നതുമായ എന്റെ എല്ലാ പാപങ്ങളും നീ എനിക്ക് പൊറുത്ത് തരേണമേ! നീയാണ് മുന്തിക്കുന്നവനും പിന്തിക്കുന്നവനും. നീയല്ലാതെ ആരാധനക്ക് അർഹനായി മറ്റാരുമില്ല'. അതിനുള്ള തെളിവ്:

عن علي بن أبي طالب رضي الله عنه وفيه: ثم يكون من آخر ما يقول بين التشهد والتسليم: ((اللَّهُمَّ اغفر لي...)) الحديث (184).

(182) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 834. മുസ്ലീം: 2705
(183) മുസ്ലീം: 48 (2705)

അലിയൂബ്നു അബൂതാലിബ് رضي الله عنه നിവേദനം: ശേഷം അവസാനമായി തശഹ്ഹുദിനും സലാമിനുമിടയിൽ പറയേണ്ടത് ഇങ്ങനെയാണ്: അല്ലാഹുവേ, എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ...' (മുസ്ലീം).

رابعًا: ((اللَّهُمَّ إني أعوذ بك من البخل، وأعوذ بك من الجبن، وأعوذ بك [من] أن أُرَدَّ إلى أرذل العمر، وأعوذ بك من فتنة الدنيا، وأعوذ بك من عذاب القبر))

നാല്: 'അല്ലാഹുവേ, ലുബ്ധിൽ നിന്നും ഭീരുത്വത്തിൽ നിന്നും വാർദ്ധക്യത്തിന്റെ നിസ്സഹായതയിലേക്ക് മടക്കപ്പെടുന്നതിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ അഭയം തേടുന്നു. ഭൗതികതയുടെ പരീക്ഷണത്തിൽ നിന്നും ഖബർ ശിക്ഷയിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ കാവൽ ചോദിക്കുന്നു'. ഇതിനുള്ള തെളിവ്:

عن سعد بن أبي وقاص رضي الله عنه أنه كان يعلمُ بنيهِ هؤلاءِ الكلماتِ كما يعلمُ الغلمانُ الكتابةَ ويقول: ((إن رسولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم كان يتعوذُ منهنَّ دبرَ الصلاةِ)) (185).

സഅദ്ബ്നു അബീവവാസ് رضي الله عنه നിവേദനം: അദ്ധേഹം കുട്ടികൾക്ക് എഴുത്ത് പഠിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ തന്റെ മക്കൾക്ക് ഈ പദങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ചു കൊടുക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ധേഹം പറയാറുണ്ട്: 'നിശ്ചയം റസൂലുല്ലാഹ് صلى الله عليه وسلم നമസ്കാരത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഇവയിൽ നിന്ന് രക്ഷ ചോദിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു' (ബുഖാരി).

മറ്റൊരു രിവായത്തിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്:

وفي رواية: ((كان النبي صلى الله عليه وسلم يعلمنا هؤلاءِ الكلماتِ كما تُعلمُ الكتابةَ)) (186).

(184) മുസ്ലീം: 771
(185) ബുഖാരി: 2822, 803. മുസ്ലീം: 396
(186) ബുഖാരി: 6390.

‘എഴുത്ത് പഠിപ്പിക്കുന്നത് പോലെ നബി ﷺ ഈ പദങ്ങൾ ഞങ്ങൾക്ക് പഠിപ്പിച്ചു തന്നിരുന്നു’ (ബുഖാരി).

خامساً: ((اللَّهُمَّ أعني على ذكرك، وشكرك، وحسن عبادتك))

അഞ്ച്: അല്ലാഹുവേ, നിന്നെ സ്മരിക്കാനും നിന്നോട് നന്ദി കാണിക്കാനും നിനക്ക് നല്ല രൂപത്തിൽ ഇബാദത്ത് ചെയ്യാനും എന്നെ നീ സഹായിക്കേണമേ! ഇതിനുള്ള തെളിവ്:

عن معاذٍ أن رسول الله ﷺ أخذ بيده، وقال: ((يا معاذ، والله إني لأحبك، والله إني لأحبك)) فقال: ((أوصيك يا معاذ، لا تدعَنَّ ذُبْرَكَ كُلَّ صَلَاةٍ تقول: اللَّهُمَّ أعني...)) الحديث (187).

മുആദ് ﷺ നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ എന്റെ കൈ പിടിച്ചു കൊണ്ട് പറയുകയുണ്ടായി: ‘ഓ, മുആദ്, അല്ലാഹു തന്നെയാണ സത്യം! ഞാൻ നിന്നെ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു, അല്ലാഹു തന്നെയാണ സത്യം! ഞാൻ നിന്നെ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു, ശേഷം പറഞ്ഞു: മുആദ് താങ്കളെ ഞാൻ വസിയ്ക്കുന്നത് ചെയ്യുന്നു, എല്ലാ നമസ്കാരങ്ങളുടെയും അവസാനം നീ ഇങ്ങനെ പറയാതെ വിട്ടേക്കരുത്, അല്ലാഹുവെ നീ എന്നെ സഹായിക്കേണമേ...’ (അബൂദാവൂദ്).

سادساً: ((اللَّهُمَّ إني أسألك الجنة وأعوذ بك من النار))؛

ആറ്: അല്ലാഹുവേ, ഞാൻ നിന്നോട് സ്വർഗം ചോദിക്കുകയും, നരകത്തിൽ നിന്ന് രക്ഷ ചോദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

عن أبي هريرة ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ لرجلي: ((ما تقول في الصلاة؟)) قال: أتشهد، ثم أسأل الله الجنة وأعوذ به من النار، أما والله ما أحسنُ دندنتك، ولا دندنةُ معاذ، قال: ((حوها تُدنين)) (188).

(187) അബൂദാവൂദ്: 1522. നസായ: 1303. സഹീഹ് സുന്നൂ അബൂദാവൂദ്: 1/184

അബൂഹുറയ്ക്ക് നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹി ﷺ ഒരാളോട് പറയുകയുണ്ടായി: ‘നമസ്കാരത്തിൽ എന്താണ് പറയാറുള്ളത്? പറഞ്ഞു: ഞാൻ തശഹ്ഹൂദ് ചൊല്ലി സ്വർഗം ചോദിക്കുകയും, നരകമോചനം തേടുകയും ചെയ്യും. അറിയൂ, താങ്കളുടെ പതിവ് എത്ര നല്ലതാണ്, മുആദിന്റെ പതിവല്ല, പറഞ്ഞു: ഇതുപോലെ തന്നെയാണ് ഞങ്ങളുടെ പതിവും’ (ഇബ്നുമാജ).

سابعاً: ((اللَّهُمَّ إني أسألك يا الله بأنك الواحد، الأحد، الصمد، الذي لم يلد ولم يولد، ولم يكن له كفواً أحد، أن تغفر لي ذنوبي إنك أنت الغفور الرحيم))؛

ഏഴ്: അല്ലാഹുവേ, ജനിച്ചവനോ ജനിക്കപ്പെട്ടവനോ അല്ലാത്തതുല്ലാതായി ആരുമില്ലാത്ത സർവ്വർക്കും ആശ്രയവും ഏകനുമായ അല്ലാഹുവേ, എന്റെ പാപങ്ങൾ പൊറുത്തു തരാൻ നിന്നോട് ഞാൻ യാചിക്കുന്നു. നിശ്ചയം നീ ഏറെ പൊറുക്കുന്നവനും കാര്യവാനുമാണല്ലോ. തെളിവ്:

عن مُحَمَّدِ بْنِ الْأَدْرِعِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ الْمَسْجِدَ، فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَدْ قَضَى صَلَاتَهُ، وَهُوَ يَتَشَهَّدُ، وَيَقُولُ: ((اللَّهُمَّ إني أسألك يا الله...)) فِي آخِرِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ((قَدْ غُفِرَ لَه)) ثَلَاثًا (189).

മിദ്ജനുബ്നൂൽ അദ്റഅ് ﷺ നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ പള്ളിയിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ, ഒരാൾ നമസ്കാരത്തിൽ നിന്ന് വിരമിക്കാറായി തശഹ്ഹൂദിൽ ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. ‘അല്ലാഹുവെ നിന്നോട് ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു...’ അങ്ങിനെ അവസാനം അ

(188) ഇബ്നുമാജ: 3847. സഹീഹ് സുന്നൂ ഇബ്നുമാജ: 2/328, 1/150. അബൂദാവൂദ്: 792. (189) നസായ: 1301. അബൂദാവൂദ്: 985. അഹ്മദ്: 4/338. സഹീഹ് സുന്നൂ നസായ: 1/280. സഹീഹ് അബൂദാവൂദ്: 1/185.

ല്ലാഹുവിന്റെ റസൂൽ ﷺ പറഞ്ഞു: ‘അവൻ പൊറുത്തു കൊടുത്തിരിക്കുന്നു’ എന്ന് മൂന്ന് പ്രാവശ്യം ആവർത്തിക്കുകയുണ്ടായി.

ثَامَةً: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، الْمَنَانِ، بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ؛

എട്ട്: ‘അല്ലാഹുവേ, നിനക്കാണ് സർവ്വ സ്തുതിയും. നീയല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. നീ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. ഗുണമെല്ലാമുള്ളവനും നീയാണ്. ആകാശങ്ങളുടേയും ഭൂമിയുടേയും സ്രഷ്ടാവേ, ഉന്നതിയും മഹത്വവും ഉടയവനേ, ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവനും എല്ലാം നിയന്ത്രിക്കുന്നവനുമായവനേ നിന്നോട് ഞാൻ സർവ്വം ചോദിക്കുകയും നരകത്തിൽ നിന്ന് നിന്നിലഭയം തേടുകയും ചെയ്യുന്നു’

عن أنس رضي الله عنه أنه كان مع رسول الله ﷺ جالساً، ورجل يصلي، ثم دعا: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ...)) الحديث وفي آخره: فقال النبي ﷺ: ((لقد دعا الله باسمه العظيم الذي إذا دُعِيَ به أجاب، وإذا سُئِلَ به أعطى)) (190).

അനസ് ഷഹീദി നിവേദനം: അദ്ധോഹം റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ യോടൊപ്പം ഇരിക്കുകയായിരുന്നു, അപ്പോഴവിടെ ഒരാൾ നമസ്കരിക്കുകയായിരുന്നു. അയാൾ പ്രാർത്ഥിച്ചു: ‘അല്ലാഹുവേ, ഞാൻ നിന്നോടു ചോദിക്കുന്നു...’ ഈ ഹദീഥിന്റെ അവസാനം ഇങ്ങനെയാണ്: നബി ﷺ പറഞ്ഞു: ‘നിശ്ചയം അവൻ അല്ലാഹുവിനോട് പ്രാർത്ഥിച്ചത് അവന്റെ ഉന്നതമായ നാമം കൊണ്ടാകുന്നു, അവ കൊ

(190) അബൂദാവൂദ്: 1495. ഇബ്നുമാജ: 3858. ബുഖാരി അറബുൽ മുഹ്മിദ്: 705. സഹീഹ് അബൂദാവൂദ്: 1/279. അഹ്മദ് മുസ്നദിൽ: 3/158. 3/245. തബ്റാനി അൽകഫീറിൽ: 4722.

ണ്ടു പ്രാർത്ഥിച്ചാൽ ഉത്തരം ലഭിക്കും, അതുകൊണ്ട് ചോദിച്ചാൽ നൽകുകയും ചെയ്യും’ (അബൂദാവൂദ്)

تاسعاً: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنِّي أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، الْأَحَدُ، الصَّمَدُ، الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ))؛

ഒൻപത്: ‘അല്ലാഹുവേ, നിനക്കാണ് സർവ്വ സ്തുതിയും. നീയല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. നീ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. ഗുണം ചെയ്യുന്നവനും നീയാണ്. ആകാശങ്ങളുടേയും ഭൂമിയുടേയും സ്രഷ്ടാവേ, ഉന്നതിയും മഹത്വവും ഉടയവനേ, ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവനും എല്ലാം നിയന്ത്രിക്കുന്നവനുമായവനേ നിന്നോട് ഞാൻ സർവ്വം ചോദിക്കുകയും നരകത്തിൽ നിന്ന് നിന്നിലഭയം തേടുകയും ചെയ്യുന്നു’. തെളിവ് കാണുക:

عن بريدة رضي الله عنها أن رسول الله ﷺ سمع رجلاً يقول: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ...)) الحديث، وفي آخره: فقال رسول الله ﷺ: ((والذي نفسي بيده لقد سألت الله باسمه الأعظم الذي إذا دُعِيَ به أجاب، وإذا سُئِلَ به أعطى)) (191).

ബുരൈദ ഷഹീദി നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ ഒരാൾ പറയുന്നതായി കേട്ടു: ‘അല്ലാഹുവേ, ഞാൻ നിന്നോട് ചോദിക്കുന്നു...’ ഹദീഥ്. ഈ ഹദീഥിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഇങ്ങനെയാണ്: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ പറഞ്ഞു: ‘എന്റെ ആത്മാവ് ആരുടെ കയ്യിലാണോ അവൻ തന്നെയാണ് സത്യം! ‘നിശ്ചയം അവൻ അല്ലാഹുവിനോട് പ്രാർത്ഥിച്ചത് അവന്റെ ഉന്നതമായ നാമം കൊണ്ടാകുന്നു, അവ കൊണ്ടു പ്രാർത്ഥിച്ചാൽ ഉത്തരം ലഭിക്കും, അതുകൊണ്ട് ചോദിച്ചാൽ നൽകുകയും ചെയ്യും’ (അബൂദാവൂദ്)

(191) അബൂദാവൂദ്: 1493. തിർമിദി: 3475. ഇബ്നുമാജ: 3857. സഹീഹ് സുന്നനുബ്നു മാജ: 2/239.

عاشراً: ((اللَّهُمَّ بعلمك الغيب، وقدرتك على الخلق، أحيني ما علمت الحياة خيراً لي، وتوفني إذا علمت الوفاة خيراً لي، اللَّهُمَّ إني أسألك خشيتك في الغيب والشهادة، وأسألك كلمة الحق في الرضى والغضب، وأسألك القصد في الغنى والفقر، وأسألك نعيماً لا ينفد، وأسألك قرة عين لا تنقطع، وأسألك الرضا بعد القضاء، وأسألك بَرْدَ العيش بعد الموت، وأسألك لذة النظر إلى وجهك، والشوق إلى لقاءك في غير ضراء مُضرة ولا فتنة مُضلة، اللَّهُمَّ زَيِّنَا بزينة الإيمان، واجعلنا هداةً مهتدين))؛

പത്ത്: ‘അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ അദ്യശ്യ ജ്ഞാനവും സൃഷ്ടികളുടെ മേലുള്ള നിന്റെ കഴിവും കൊണ്ട് ജീവിതം മാത്രമാണെന്നിക്ക് ഉത്തമമെന്ന് നീ അറിയുന്നേടത്തോളം എന്നെ ജീവിപ്പിക്കേണമേ! മരണമാണെന്നിക്ക് ഉത്തമമെങ്കിൽ എന്നെ മരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യേണമേ! അല്ലാഹുവേ, (ജനങ്ങളുടെ) സാന്നിധ്യത്തിലും അസാന്നിധ്യത്തിലും നിന്നോടുള്ള ഭക്തി ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു. സന്തോഷാവസ്ഥയിലും കോപാവസ്ഥയിലും സത്യം പറയാനുള്ള കരുത്ത് നിന്നോട് ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു. ദാരിദ്ര്യത്തിലും സമ്പന്നതയിലും മിതത്വത്തെ നിന്നോട് ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു. തീർന്നു പോകാത്ത അനുഗ്രഹവും മുറിഞ്ഞുപോകാത്ത ആനന്ദവും നിന്നോട് ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു. വിധിക്കു ശേഷം അതിൽ തൃപ്തിയും മരണാനന്ദരം ജീവിതസൗഖ്യവും നിന്നോട് ചോദിക്കുന്നു. ഉപദ്രവകരമായ പ്രയാസങ്ങളിലോ വഴി തെറ്റിക്കുന്ന കൃപ്യത്തിലോ അകപ്പെടാതെ നിന്നെ കാണാനുള്ള അഭിവാഞ്ചയും നിന്റെ മുഖ ദർശന സൗഖ്യവും നിന്നോട് ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു. അല്ലാഹുവേ, ഈമാനിന്റെ സൗന്ദര്യം കൊണ്ട്

ഞങ്ങളെ അലങ്കരിക്കുകയും സൽപാത പ്രാപിച്ച മാർഗ്ഗദർശികളാക്കുകയും ചെയ്യേണമേ!’ ഹദീഥ് കാണുക:

عن عمار رضي الله عنه أنه صلى بأصحابه فأوجز في صلاته، فقال له بعض القوم: لقد خفت أو أوجزت الصلاة، فقال: أما على ذلك فقد دعوت فيها بدعوات سمعتهن من رسول الله ﷺ، ثم ذكر هذه الدعوات (192).

അമ്മാർ رضي الله عنه നിവേദനം: അദ്ധേഹം തന്റെ അനുയായികളുമായി നമസ്കരിച്ചു, അദ്ധേഹം തന്റെ നമസ്കാരം (സമയ ദൈർഘ്യം) ചുരുക്കി, അപ്പോൾ ചിലയാളുകൾ ചോദിക്കുകയുണ്ടായി: താങ്കൾ നമസ്കാരം ചുരുക്കിയോ, ദൈർഘ്യം കുറച്ചുവോ? അപ്പോൾ പറഞ്ഞു: അതെന്തെന്നാൽ ഞാനതിൽ റസൂൽ ﷺ യിൽ നിന്ന് കേട്ടതല്ല പ്രാർത്ഥന ചൊല്ലുകയുണ്ടായി, ശേഷം ഈ പ്രാർത്ഥന പറയുകയുണ്ടായി’ (നസാഇ).

അതുപോലെ ഉദ്ധേരിക്കുന്ന ഐഹികവും, പാരത്രിക നന്മകാവാശ്യമായ മറ്റു പ്രാർത്ഥനകളും പ്രാർത്ഥിക്കാവുന്നതാണ്. അതുപോലെ മാതാപിതാക്കൾക്കും, മുസ്ലീങ്ങൾക്കും മറ്റും പ്രാർത്ഥിക്കാവുന്നതാണ്. സുനത്തിലും, നിർബ്ബന്ധ നമസ്കാരത്തിലും ചെയ്യാവുന്നതാണ്. അതാണ് ഇബ്നു മസ്ഊദ് رضي الله عنه വിന് നബി ﷺ തശഹ്ഹൂദ് പഠിപ്പിച്ച് കൊടുത്തപ്പോൾ പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന് മനസിലാക്കാൻ സാധിക്കുന്നത്:

((ثم ليتخير من الدعاء أعجبه إليه فيدعو)) وفي لفظ: ((ثم ليتخير من المسألة ما شاء)) (193).

(192) സുന്നതു നസാഇ: 1306. സഹീഹു സുന്നതു നസാഇ: 1/281.
 (193) ബുഖാരി: 831, 835. മുസ്ലിം: 402.

‘ശേഷം നിന്റെ അത്ഭുതപ്പെടുത്തുന്ന (ഇഷ്ടമുള്ള) പ്രാർത്ഥന തിരഞ്ഞെടുത്ത് പ്രാർത്ഥിക്കുക, മറ്റൊരു ലഹ്മളിൽ ഇങ്ങനെയൊന്നുള്ളത്: ‘ശേഷം നിനക്കിഷ്ടമുള്ള കാര്യം തിരഞ്ഞെടുത്ത് പ്രാർത്ഥിക്കുക’ (ബുഖാരി, മുസ്ലിം). ഇത് ഐഹികവും, പാരത്രികവുമായ മുഴുവൻ കാര്യങ്ങളെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ട്. (194).

26. ശേഷം ‘അസ്സലാമു അലൈകും വറഹ്മതുല്ലാഹ്’ ‘അസ്സലാമു അലൈകും വറഹ്മതുല്ലാഹ്’. എന്നു പറഞ്ഞ് വലതും ഇടതും സലാം വീട്ടുക.

عن جابر بن سمره رضي الله عنه: قال: كنا إذا صلينا مع رسول الله ﷺ قلنا: السلام عليكم ورحمة الله، السلام عليكم ورحمة الله، فقال رسول الله ﷺ: ((علام تؤمنون بأيديكم كأنها أذنان خيل شمس، إنما يكفي أحدكم أن يضع يده على فخذه ثم يسلم على أخيه، من على يمينه وشماله)) (195).

ജാബിറുബ്നു സമൂറ رضي الله عنه നിവേദനം: ഞങ്ങൾ റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ യോടൊപ്പം നമസ്കരിച്ചാൽ ഞങ്ങൾ ഇങ്ങനെ പറയും: ‘അസ്സലാമു അലൈകും വറഹ്മതുല്ലാഹ്’ ‘അസ്സലാമു അലൈകും വറഹ്മതുല്ലാഹ്’. അപ്പോൾ റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ പറഞ്ഞു: ‘കുതിരയുടെ വാലു പോലെ നിങ്ങളെന്തിനാണ് നിങ്ങളുടെ കൈകൾ ഇളക്കി കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്, നിശ്ചയം നിങ്ങളുടെ കൈകൾ തുടകളിൽ വെച്ചാൽ മതി, ശേഷം തന്റെ സഹോദരന്റെ ഇടതും വലതും സലാം വീട്ടുക’ (മുസ്ലിം)

(194) ഇമാം ഇബ്നുബാസിന്റെ കൈഫിയതു സലാതുനബി: പേജ്: 18 കാണുക.
(195) മുസ്ലിം: 431

وعن أبي معمر أن أميراً كان بمكة يُسَلِّمُ تسليمتين، فقال عبد الله: أئى عَقَلَهَا؟ قال الحكم في حديثه: ((إن رسول الله ﷺ كان يفعلها)) (196).

അബൂമഅർമർ رضي الله عنه നിവേദനം: മക്കയിലുണ്ടായിരുന്ന ഒരു അമീർ രണ്ടു സലാം കൊണ്ട് സലാം വീട്ടാറുണ്ടായിരുന്നു, അപ്പോൾ അബ്ദുല്ലാഹ് പറഞ്ഞു: എവിടെ നിന്നാണ് നിനക്ക് ഈ സുന്നത്ത് ലഭിച്ചത്? ഈ ഹദീഥിലുള്ള തത്വം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ അങ്ങിനെ ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു. എന്നതാണ്. (മുസ്ലിം).

وعن عامر بن سعد عن أبيه قال: ((كنت أرى رسول الله ﷺ يُسَلِّمُ عن يمينه وعن يساره حتى أرى بياض خده)) (197).

ആമിറുബ്നു സഅദ് رضي الله عنه തന്റെ പിതാവിൽ നിന്ന്; ‘റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ വലത്തോട്ടും, ഇടത്തോട്ടും സലാം വീട്ടുന്നത് ഞാൻ കാണാറുണ്ടായിരുന്നു, അവിടുത്തെ കവിളിന്റെ വെളുപ്പ് നിറം കാണുന്നതു വരെ’ (മുസ്ലിം).

وينصرف عن يمينه وعن شماله لا حرج في شيء من ذلك (198). ഇടതോ വലതോ ഭാഗത്തിലൂടെ പിരിഞ്ഞു പോകുന്നതിനു ഒരു പ്രശ്നവുമില്ല (ബുഖാരി, മുസ്ലിം).

27. മഗ്ദിബ് പോലെയുള്ള മൂന്നു റക്അത്തുള്ള നമസ്കാരത്തിലും, ഉറഹർ, അസ്വർ, ഇശാഅ് പോലെയുള്ള നാല് റക്അത്തുള്ള നമസ്കാരങ്ങളിൽ (രണ്ടു റക്അത്തിന് ശേഷമുള്ള ഇരുത്തത്തിൽ) തശഹ്റുദ് മാത്രം ചൊല്ലാം, എന്നാൽ ശ്രേഷ്ഠകരമായിട്ടുള്ളത് മുകളിൽ വ്യക്തമാക്കിയതുപോലെ നബി ﷺ യുടെ

(196) മുസ്ലിം: 581
(197) മുസ്ലിം: 582
(198) ബുഖാരി: 852 മുസ്ലിം: 707, 708

പേരിൽ സ്വലാത്ത് ചൊല്ലാവുന്നതാണ്. ശേഷം കാൽമുട്ടിലും, കാൽപാദത്തിലും ഉന്നി തുടകളിൽ (കൈ വെച്ച്) ചുമലിനോ, ചെവിക്കോ നേരെ കൈകൾ ഉയർത്തി തക്ബീർ ചൊല്ലി എഴുന്നേൽക്കുക.

عن وائل رضي الله عنه ، وفيه: ((وإذا نهض رفع يديه قبل ركبتيه)) (199)

വാഇൽ رضي الله عنه നിവേദനം: ‘അവിടുന്ന് രണ്ടു കാൽമുട്ടുകൾ ഉയർത്തുന്നതിനു മുമ്പ് കൈകൾ ഉയർത്തിയിരുന്നു’ (അബൂദാവൂദ്).

عبد الله بن عمر رضي الله عنهما وفيه: ((وإذا قام من الركعتين رفع يديه)) (200)

അബ്ദുല്ലാഹ് ബിനു ഉമർ رضي الله عنهما നിവേദനം: ‘രണ്ടു റക്അത്തിനു ശേഷം എഴുന്നേറ്റാൽ ഇരു കരങ്ങളും ഉയർത്തിയിരുന്നു’ (മുത്തഫഖ്റൻ അലൈഹി).

عن أبي حميد الساعدي رضي الله عنه وفيه: ((ثم إذا قام من الركعتين كبر ورفع يديه حتى

يحاذي بهما منكبيه كما كبر عند افتتاح الصلاة ثم يصنع ذلك في بقية صلاته)) (201)

അബൂഹുമൈദസ്സാഇദി رضي الله عنه നിവേദനം: ‘പിന്നെ രണ്ടു റക്അത്തിനു ശേഷം എഴുന്നേറ്റാൽ തക്ബീർ ചൊല്ലി ചുമലിനു നേരെ ഇരു കരങ്ങളും ഉയർത്തിയിരുന്നു, നമസ്കാരം ആരംഭിച്ചപ്പോൾ തക്ബീർചൊല്ലിയതുപോലെ, തുടന്നുവന്ന് നമസ്കാരത്തിൽ അവ ശേഷിക്കുന്നവയിൽ ഇപ്രകാരം ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നു’ (ബുഖാരി)

കൈകൾ നെഞ്ചിൽ വെക്കുക: ഹദീഥ് കാണുക:

عن وائل بن حجر رضي الله عنه وفيه: ((رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا كان قائماً في الصلاة قبض

يمينه على شماله)) (202)

(199) അബൂദാവൂദ്: 838. തിർമിദി: 268. നസാഇ: 1089. ഇബ്നുമാജ: 882
 (200) മുത്തഫഖ്റൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 739. മുസ്ലിം: 390
 (201) ബുഖാരി: 828. അബൂദാവൂദ്: 730

വാഇൽ ബിനു ഹുജ്ദ് رضي الله عنه നിവേദനം: ‘നബി صلى الله عليه وسلم നമസ്കാരത്തിൽ നിൽക്കുകയാണെങ്കിൽ വലതുകൈ ഇടതു കരത്തിൽ പിടിക്കുന്നതായി ഞാൻ കാണുകയുണ്ടായി’ (നസാഇ). ശേഷം പതുകെ സുറത്തുൽ ഫാതിഹ മാത്രം പാരായണം ചെയ്യുക, എന്നാൽ ജുഹൂർ നമസ്കാരത്തിൽ എപ്പോഴെങ്കിലും മൂന്ന് നാല് റക്അത്തുകളിൽ ഖുർആനിൽ നിന്ന് എന്തെങ്കിലും പാരായണം ചെയ്യുന്നതിനു പ്രശ്നമില്ല. അതാണ് അബൂസഈദിന്റെ ഹദീഥിൽ കാണുന്നത്. (203) അങ്ങിനെ മഗ്നിബിലെ മൂന്നാമത്തെ റക്അത്തും, ജുഹൂർ അസ്വർ ഇശാഅ് എന്നിവയിലെ മൂന്നും, നാലും റക്അത്തുകൾ മുകളിൽ വ്യക്തമാക്കിയതുപോലെ നമസ്കരിക്കുക. ഇതാണ് നമസ്കാരം തെറ്റി നമസ്കരിച്ച വ്യക്തിയുടെ സംഭവം വിശദമാക്കുന്ന ഹദീഥിൽ ഒന്നാമത്തെ റക്അത്ത് പഠിപ്പിച്ചതിനു ശേഷം പറഞ്ഞു:

((ثم افعَل ذلك في صلاتك كلها)) (204)

‘ശേഷം: നിന്റെ നമസ്കാരത്തിലെ എല്ലാറ്റിലും ഇങ്ങനെ ചെയ്യുക’. എന്നു വ്യക്തമാക്കിയത്.

28. ‘മുതവർതിക്ക, (വലതുകാൽപാദം നാട്ടിവെച്ച് ഇടതു കാൽ അതിനുള്ളിലൂടെ കൊണ്ട് വന്ന് തറയിൽ ഇരിക്കുക) നായി അവസാന അത്തഹിയ്യാത്തിൽ ഇരിക്കുക.

عن أبي حميد الساعدي رضي الله عنه وفيه: ((فإذا جلس في الركعتين جلس

على رجله اليسرى ونصب اليمنى، وإذا جلس في الركعة الأخيرة قدم رجله

اليسرى ونصب الأخرى وقعد على مقعده)) (205)

(202) നസാഇ: 887
 (203) മുസ്ലിം: 452
 (204) ബുഖാരി: 824. മുസ്ലിം: 397

അബൂഹുസൈഫിനാഇദി ﷺ നിവേദനം: ‘അവിടുന്ന് രണ്ടാം റക് അത്തിനു ശേഷം ഇടതു കാലിൽ ഇരിക്കുകയും വലതു കാൽ നാട്ടി വെക്കുകയും ചെയ്യും, അവസാനത്തെ റക്അത്തിനു ശേഷം ഇരുനാൽ ഇടത് കാൽ നാട്ടിവെച്ചു വലതു കാലിനടിയിലൂടെ പ്രവേശിപ്പിക്കുകയും, തറയിൽ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു’ (ബുഖാരി). മറ്റൊരു ലഹ്ളിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്:

((حتى إذا كانت السجدة التي فيها التسليم آخر رجله اليسرى وقعد متوركاً على

شق الأيسر)) قالوا: صدقت هكذا كان يصلي ﷺ (206)

‘സലാം വീട്ടുന്ന സുജൂദ് ചെയ്തു കഴിഞ്ഞാൽ ഇടതുകാൽ പിന്തിരിച്ച് ഇടതുഭാഗത്ത് ‘മുതവർതികായി’ ഇരിക്കും, അവർ പറഞ്ഞു: ഇപ്രകാരമാണ് നബി ﷺ നമസ്കരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നത്’ (അബൂദാവൂദ്).

ഇതാണ് ശ്രേഷ്ഠകരമായത്:

أن يفترش في التشهد الأول، ويتورك في الأخير لفعله ﷺ (207)

‘ആദ്യത്തേതിൽ ഇഫ്തിറാഷിന്റെ ഇരുത്തവും, അവസാനത്തേതിൽ തവർറുകിന്റെ ഇരുത്തവുമാണ്’ കാരണം അങ്ങിനെയാണ് നബി ﷺ ചെയ്തത്’ (ഇബ്നുബാസിന്റെ ദർസ്).

തശഹൂദിനോട് കൂടെ നബി ﷺയുടെ പേരിൽ സ്വലാത്ത് ചൊല്ലുകയും, മഗ്നിബിലെ മൂന്നാമത്തേയും, ജുഹർ അസർ ഇശാഅ് എന്നിവയിലെ നാലാമത്തെയും റക്അത്തിനു ശേഷം(ത

(205) ബുഖാരി: 828

(206) അബൂദാവൂദ്: 730. സഹീഹു സുന്നനു അബൂദാവൂദ്: 1/141

(207) ഇബ്നുബാസ്യുടെ ‘റാജുൽ മുബ്ബിഹ്’ ശഹീഹ് നടത്തുന്ന ദർസ്; 2/82. 10/8/1419 ന് നടത്തിയ ദർസ്.

ശഹ്റുദിനും സ്വലാതിനും കൂടെ) (പാർത്ഥനയും കൂട്ടി ചേർക്കുക. ഇത് മുകളിൽ നാം വിശദമായി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

ശേഷം ‘അസ്സലാമു അലൈകും വറഹ്മതുല്ലാഹ്’ ‘അസ്സലാമു അലൈകും വറഹ്മതുല്ലാഹ്’. എന്നു പറഞ്ഞ് വലതും ഇടതും സലാം വീട്ടുക.

നമസ്കാരത്തിൽ നിന്ന് സലാം വീട്ടി കഴിഞ്ഞാൽ നിയമമാക്കിയ ദിക്റുകൾ ചൊല്ലുക. അത് താഴെ വിശദമാക്കുന്നു:

أولاً: ((أستغفر الله، أستغفر الله، أستغفر الله، اللهم أنت السلام ومنك السلام، تباركت يا ذا الجلال والإكرام)):

ഒന്ന്: ‘അല്ലാഹുവോട് ഞാൻ പാപമോചനം തേടുന്നു. അല്ലാഹുവോട് ഞാൻ പാപമോചനം തേടുന്നു. അല്ലാഹുവോട് ഞാൻ പാപമോചനം തേടുന്നു.(മുന്തവണ പറയുക).അല്ലാഹുവേ,നീയാണ് സമാധാനം, നിന്നിൽ നിന്നാണ് സമാധാനം. ഉന്നതിയും മഹത്വവുമുള്ളവനേ നീ അനുഗ്രഹീതനായിരിക്കുന്നു’. ഇതിനുള്ള തെളിവ്:

عن ثوبان ﷺ قال: كان رسول الله ﷺ إذا انصرف من صلاته استغفر ثلاثاً، وقال: ((اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ...)) الحديث(208)

മൗബാൻ ﷺ നിവേദനം: ‘നബി ﷺ നമസ്കാരത്തിൽ നിന്ന് വിരമിച്ചാൽ അല്ലാഹുവോട് ഞാൻ പാപമോചനം തേടുന്നു. എന്ന് മുന്തവണ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു,പിന്നെ പറയും:അല്ലാഹുവേ, നീയാണ് സമാധാനം...’ ഹദീഥ്. (മുസ്ലിം).

عن عائشة رضي الله عنها قالت: كان النبي ﷺ إذا سلم لم يقعد إلا مقدار ما يقول: ((اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ ومنك السلام، تباركت يا ذا الجلال والإكرام)) (209)

(208) മുസ്ലിം: 591

ആയിശാ ﷺ നിവേദനം: നബി ﷺ സലാം വീട്ടികഴിഞ്ഞാൽ താഴെ വരുന്നത് പറയാനുള്ള സമയമല്ലാതെ അവിടെ ഇരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ല, അല്ലാഹുവേ, നീയാണ് സമാധാനം, നിന്നിൽ നിന്നാണ് സമാധാനം. ഉന്നതിയും മഹത്വവുമുള്ളവനേ നീ അനുഗ്രഹീതനായിരിക്കുന്നു. (മുസ്ലിം). അതായത് ഈ പ്രാർത്ഥന ചൊല്ലാനുള്ള സമയം അവിടെതന്നെ ഇരുന്ന് ശേഷം ജനങ്ങളിലേക്ക് മുഖം തിരിച്ചിരിക്കുമായിരുന്നു. തെളിവ് കാണുക:

عن سمره ﷺ: ((كان النبي ﷺ إذا صلى صلاة أقبل علينا بوجهه)) (210).

ഗമുറ ﷺ നിവേദനം: നബി ﷺ നമസ്കാരം നിർവ്വഹിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ ഞങ്ങളിലേക്ക് മുഖം തിരിച്ചിരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. (ബുഖാരി).

ثَابِتًا: ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير))

രണ്ട്: 'അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സ്തുതിയും അവനാണ്. അവൻ എല്ലാത്തിനും കഴിവുള്ളവനാണ്.' എന്നു മൂന്നു തവണ പറയുക. തെളിവ് കാണുക:

عن المغيرة ﷺ ولفظه: عن وراد كاتب المغيرة بن شعبة: أن معاوية كتب إلى المغيرة: أن اكتب إليّ بحديث سمعته من رسول الله ﷺ قال: فكتبت إليه المغيرة: إني سمعته يقول عند انصرافه من الصلاة: ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، وهو على كل شيء قدير)) ثلاث مرات [قال: وكان ينهى عن قيل وقال، وكثرة السؤال، وإضاعة المال، ومنع وهات، وعقوق الأمهات، وأد البنات] ((211)).

(209) മുസ്ലിം: 592
(210) ബുഖാരി: 845,
(211) ബുഖാരി: 8473, മുസ്ലിം: 593

മുഗീറ: ﷺ നിവേദനം, മുഗീറതുബ്നു ശുഅ്ബയുടെ എഴുത്തു കാരനായ വർറാദിൽ നിന്ന്; റസൂൽ ﷺയിൽ നിന്ന് കേട്ട ഒരു ഹദീഥ് എനിക്ക് എഴുതി തരണം എന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട് മുആവിയ്യ മുഗീറയിലേക്ക് എഴുതുകയുണ്ടായി. അപ്പോൾ മുഗീറ അലേഹത്തിന് എഴുതുകയുണ്ടായി: 'അവിടുന്ന് നമസ്കാരത്തിൽ നിന്ന് വിരമിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: 'അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സ്തുതിയും അവനാണ്. അവൻ എല്ലാത്തിനും കഴിവുള്ളവനാണ്.' (മുന്ന് തവണ) പറഞ്ഞു: കണ്ടതും കേട്ടതുമെല്ലാം പറയുന്നതും, അധിക ചോദ്യങ്ങളും, ധനം ദുർവിനിയോഗവും, പരോപകാരം തടയുന്നതും, മാതാപിതാക്കളെ ധിക്കരിക്കുന്നതും, പെൺമക്കളെ ജീവനോടെ കഴിച്ചു മുടുന്നതും അവിടുന്ന് വിരോധിക്കുകയുണ്ടായി' (ബുഖാരി).

ثَابِتًا: ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد [يجي ويميت، وهو حي لا يموت، بيده الخبز] (212) وهو على كل شيء قدير، اللَّهُمَّ لا مانع لما أعطيت، ولا مُعطيَ لما منعتَ [ولا رادَ لما قضيتَ] (213) ولا ينفع ذا الجَدِّ منك الجَدُّ)):

മുന്ന്: 'അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സ്തുതിയും അവനാണ്. (ജീവിപ്പിക്കുന്നവനും, മരിപ്പിക്കുന്നവനും അവനാണ്, അവൻ എന്തെന്നും ജീവിക്കുന്നവനും, ഒരിക്കലും മരിക്കാത്തവനുമാണ്, അവന്റെ കൈകളിലാണ് നമ്മൾ അവൻ എല്ലാ

(212) തബറാനി മുഅജ്മൂൽ കബീർ: 20/392, 926. ഹൈഫതി മജ്മഅ് സ്സുവാഇദ് വ മൻബഇൽ ഫവാഇദ്: 10/103.
(213) നൈജൂൽ ഔതാരി: 2/100

ത്തിനും കഴിവുള്ളവനാണ്. അല്ലാഹുവെ നീ നൽകിയത് തടയുന്നവനോ, നീ തടഞ്ഞത് നൽകുന്നവനോ ഇല്ല, (നീ വിധിച്ചത് തടയുന്നവനില്ല) നിന്റേടടുത്ത് ആരുടെയും ധനം ഉപകരിക്കുകയല്ല, നിന്നിൽ നിന്നാണ് ധനം

عن المغيرة **ﷺ** فعن وِزَادِ مولى المغيرة بن شعبة قال: كتب المغيرة إلى معاوية بن أبي سفيان **ﷺ**: أن رسول الله **ﷺ** كان يقول دبر كل صلاة إذا سلم: ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له...)) الحديث (214).

മുഗീറുബ്നു ശുഅ്ബയുടെ എഴുത്തുകാരനായ വർറാദിൽ നിന്ന്; മുഅവിയ്യതുബ്നു അബൂസുഹ്യാനിലേക്ക് മുഗീറ എഴുതുകയുണ്ടായി: ‘റസൂലുല്ലാഹ് **ﷺ** നമസ്കാരം കഴിഞ്ഞ് സലാം വീട്ടി കഴിഞ്ഞാൽ ഇങ്ങനെ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു: ‘അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധനക്കർഹനില്ല...’ ഹദീഥ്. (മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി).

رابعًا: ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد وهو على كل شيء قدير، لا حول ولا قوة إلا بالله، لا إله إلا الله، ولا نعبد إلا إياه، له النعمة، وله الفضل، وله الثناء الحسن، لا إله إلا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرون)):

നാല്: അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സ്തുതിയും അവനാണ്. അവൻ എല്ലാറ്റിനും കഴിവുള്ളവനാണ്. അല്ലാഹുവെ കൊണ്ടല്ലാതെ ഒരു കഴിവും ശേഷിയും ഇല്ല. അല്ലാഹു അല്ലാതെ ഒരാധ്യനുമില്ല. അവനെയല്ലാതെ ഞങ്ങൾ ആരാധിക്കുന്നുമില്ല. അനുഗ്രഹവും ഔദാര്യവും അവന്റേതാണ്. ഉത്തമമായ സ്തുതികൾ അവനുണ്ട്. അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനി

(214) മുത്തഹബൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 6330. മുസ്ലിം: 593

ല്ല. വണക്കം അവന് നിഷ്കളങ്കമാക്കുന്നവരിലാണ് ഞാൻ. സത്യനിഷേധികൾ വെറുപ്പ് പ്രകടിപ്പിച്ചാലും.

عن عبد الله بن الزبير رضي الله عنهما أنه كان يقولها في دبر كل صلاة حين يسلم... ثم قال: ((كان رسول الله **ﷺ** يهَلِّلُ بهن دبر كل صلاة)) (215).

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു സുബൈർ **رضي الله عنهما** നിവേദനം: അലേഹം നമസ്കാരം കഴിഞ്ഞ് സലാം വീട്ടി കഴിഞ്ഞാൽ ഇങ്ങനെ പറയാറുണ്ടായിരുന്നു. ശേഷം പറഞ്ഞു: റസൂലുല്ലാഹ് **ﷺ** ഇവകൊണ്ട് നമസ്കാര ശേഷം ശബ്ദമുണ്ടാക്കാറുണ്ടായിരുന്നു’ (മുസ്ലിം).

خامسًا: ((سبحان الله، والحمد لله، والله أكبر ثلاثًا وثلاثين)) لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد، وهو على كل شيء قدير)؛

അഞ്ച്: ‘സുബ്ഹാനല്ലാഹ്, (അല്ലാഹു പരിശുദ്ധനാണ്) അൽഹംദു ലില്ലാഹ്, (അല്ലാഹുവിനാണ് സ്തുതികൾ മുഴുവനും) അല്ലാഹു അക്ബർ (അല്ലാഹുവാണ് ഏറ്റവും വലിയവൻ) എന്നിവ മുപ്പത്തി മൂന്ന് തവണ. ‘അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സ്തുതിയും അവനാണ്. അവൻ എല്ലാത്തിനും കഴിവുള്ളവനാണ്.’

عن أبي هريرة **ﷺ** عن رسول الله **ﷺ** قال: ((من سبح الله دُبْرَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وثلاثين، وحمد الله ثلاثًا وثلاثين، وكَبَّرَ الله ثلاثًا وثلاثين، فتلك تسعة وتسعون، وقال تمام المائة: لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير، غفرت خطاياها ولو كانت مثل زبد البحر)) (216).

(215) മുസ്ലിം: 594

(216) മുസ്ലിം: 597

അബൂഹുറയ്ററു ഹിദായത്തു: അറബിയിലും എല്ലാ നമസ്കാര ശേഷവും മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ അല്ലാഹുവിനെ വാഴ്ത്തുകയും, മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ സതുതിക്കുകയും, മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ മഹത്വപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്ത്, (അത് തൊണ്ണൂറ്റി ഒൻപതാണ്) നൂറ് തികക്കാനായി (അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകനും പങ്കു കാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സതുതിയും അവനാണ്. അവൻ എല്ലാത്തിനും കഴിവുള്ളവനാണ്) ഇങ്ങനെ കൂടി പറഞ്ഞാൽ അവന്റെ പാപങ്ങൾ പൊറുക്കപ്പെടും, അത് കടലിലെ നൂരപദകൾ കണക്കെ ഉണ്ടായിരുന്നാലും' (മുസ്ലിം)

തസ്ബീഹും, തഹ്മീദും, തക്ബീറും വ്യത്യസ്ത രൂപത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ട്, ഒരു മുസ്ലിം വൈവിധ്യമാർന്ന ഈ രൂപങ്ങൾ വ്യത്യസ്ത നമസ്കാരങ്ങളിൽ ചൊല്ലേണ്ടതുണ്ട്. അങ്ങനെ വ്യത്യസ്ത രൂപത്തിലുള്ള ചൊല്ലുന്നതിന് ഒരുപാട് ഗുണങ്ങളുണ്ട്; അവ: സുന്നത്തിനെ അനുധാവനം ചെയ്യാനാകും, സുന്നത്തുകളെ പുനർജീവിപ്പിക്കാനുമാവും, മന:സാന്നിധ്യത്തോടെ ചൊല്ലാനും സാധ്യമാവും.⁽²¹⁷⁾ വ്യത്യസ്തമായ രൂപങ്ങൾ താഴെ കൊടുക്കുന്നു:

النوع الأول: ((سبحان الله، والحمد لله، والله أكبر، ثلاثاً وثلاثين، ويحتم بلا إلا لله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير)) فتكون مائة؛

حديث أبي هريرة السابق⁽²¹⁸⁾

ഒന്നാമത്തെ രൂപം: മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ സുബ്ഹാനല്ലാഹ്, അൽഹംദു ലില്ലാഹ്, അല്ലാഹു അക്ബർ എന്നു പറയുക. അവസാനം നൂറ് തികക്കാനായി: അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏ

(217) ഇബ്നു ഉമൈമിന്റെ ശഹഹുൽ മുബ്തവ്വിൻ: 3/37, 300, 309. ശൈഖുൽ ഇസ്ലാം ഇബ്നു തീമിയയുടെ ഫതാവ: പേജ്: 85
(218) മുസ്ലിം: 597

കനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സതുതിയും അവനാണ്. അവൻ എല്ലാത്തിനും കഴിവുള്ളവനാണ് എന്നു കൂടി പറയുക. ഇത് മുകളിൽ ഉദ്ധരിച്ച അബൂഹുറയ്ററുവിന്റെ ഹദീഥിൽ ഉണ്ട്.

النوع الثاني: ((سبحان الله، ثلاثاً وثلاثين، والحمد لله ثلاثاً وثلاثين، والله أكبر أربعاً وثلاثين)) فتكون مائة؛

രണ്ടാമത്തെ രൂപം: സുബ്ഹാനല്ലാഹ് മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ, അൽഹംദു ലില്ലാഹി മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ, അല്ലാഹു അക്ബർ മുപ്പത്തി നാല് തവണ പറയുക, അങ്ങനെയത് നൂറായി മാറും.

عن كعب بن عجرة ؓ عن رسول الله ﷺ قال: ((مُعَمَّاتٌ لَا يَحْتَجِبُ قَائِلُهُنَّ أَوْ فاعَلُهُنَّ ذَبْرٌ كُلُّ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ: ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ تَسْبِيحَةً، وَثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ تَحْمِيدَةً، وَأَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ تَكْبِيرَةً))⁽²¹⁹⁾

കഅബ്ബ്നു ഉജ്ററു ഹിദായത്തു: നമസ്കാര ശേഷം ആവർത്തിച്ച് പറയുന്നവ, ഇത് പറയുന്നവർ ഒഴിവാക്കരുത് (പ്രതിഫലം നഷ്ടപ്പെടുത്തരുത്) അല്ലെങ്കിൽ നിർബന്ധ നമസ്കാര ശേഷം ചെയ്യുന്നവർ (ഒഴിവാക്കരുത്) മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ തസ്ബീഹും, മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ തഹ്മീദും, മുപ്പത്തിനാല് തവണ തക്ബീറും' (മുസ്ലിം).

النوع الثالث: ((سبحان الله، والحمد لله، والله أكبر، ثلاثاً وثلاثين، فتلك تسعة وتسعون))

മൂന്നാം രൂപം: സുബ്ഹാനല്ലാഹ്, അൽഹംദു ലില്ലാഹ്, അല്ലാഹു അക്ബർ മുപ്പത്തിമൂന്ന് തവണ ചൊല്ലുക, അത് തൊണ്ണൂറ്റി ഒൻപതാകുന്നു'.

(219) മുസ്ലിം: 596

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن فقراء المهاجرين أتوا رسول الله ﷺ فقالوا: ذهب أهل الدثور من الأموال بالدرجات العلاء، والنعم المقيم [فقال: ((وما ذاك؟)) قالوا:] يصلون كما نصلي، ويصومون كما نصوم، ولهم فضل أموال يجنون بها، ويعتصرون، ويجاهدون، ويتصدقون فقال ﷺ ((أفلا أعلمكم شيئاً تُدركون به من سقمكم، وتسبقون به من بُعدكم، ولا يكون أحدٌ أفضل منكم إلا من صنع مثلاً ما صنعتم))؟ قالوا: بلى يا رسول الله، قال: ((تُستحون، وتُكْتَبَرُونَ، وتُحْتَدُونَ في دُبرِ كلِّ صلاةٍ ثلاثاً وثلاثين مرةً)) فرجع فقراء المهاجرين إلى رسول الله ﷺ، فقالوا: سمع إخواننا أهل الأموال بما فعلنا ففعلوا مثله، فقال رسول الله ﷺ: ((ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء)) [220].

അബൂഹുറയ്റ رضي الله عنه നിവേദനം: ദരിദ്രർ നബി ﷺയുടെ അടുത്തു വന്ന് പറയുകയുണ്ടായി: ധനികർ ധനവും, ഉന്നത പദവികളും, സ്ഥിരമായ അനുഗ്രഹങ്ങളും കൊണ്ടുപോയിരിക്കുന്നു, (അപ്പോൾ പറഞ്ഞു: അതെന്താണ്? അവർ പറഞ്ഞു:) ഞങ്ങൾ നമസ്കരിക്കുന്നതു പോലെ അവർ നമസ്കരിക്കുകയും, ഞങ്ങൾ നോമ്പനുഷ്ഠിക്കുന്നതുപോലെ അവർ നോമ്പനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു, എന്താൽ അവർ അവരുടെ ധനം കൊണ്ട് ഹജ്ജും, ഉറയും, ജിഹാദും, ദാനധർമ്മങ്ങളും ചെയ്യുന്നു. പറഞ്ഞു: ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് അറിയിച്ചു തരട്ടേയോ, നിങ്ങളത് സ്വീകരിക്കുകയാണെങ്കിൽ നിങ്ങളെ മുൻകടന്നവരുടെ സ്ഥാനം നേടാൻ കഴിയും, നിങ്ങൾക്ക് ശേഷം ആർക്കും നിങ്ങളെ മുൻകടക്കാൻ കഴിയില്ല. ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ നിലകൊള്ളുന്നതിനേക്കാൾ ഉത്തമരായി തീരും, അതുപോലെ പ്രവർത്തിച്ചവരൊഴികെ. അവർ പറഞ്ഞു: അതെ, അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രവാചകരെ, പറഞ്ഞു: എല്ലാ നമസ്കാരങ്ങൾക്ക് ശേഷവും മുപ്പത്തിമൂന്ന് പ്രാവശ്യം വീതം 'സുബ്ഹാനല്ലാഹ്'

(220) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 843, 595. മുസ്ലിം: 595

യും, 'അൽഹംദുലില്ലാഹ്'യും, 'അല്ലാഹു അക്ബറും' ചൊല്ലുക. അങ്ങിനെ മുഹാജിറുകളിലെ ദരിദ്രർ റസൂലുല്ലാഹി ﷺ കരിക്കിലേക്ക് പോയി പറഞ്ഞു: ധനമുള്ളവർ ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്നത് കേൾക്കുകയും, (അതുപോലെ അവരും പ്രവർത്തിക്കുന്നു. അപ്പോൾ റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ 'അത് അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹം അവൻ ഉദ്ധരിക്കുന്നവർക്ക് നൽകുന്നതാണ്' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി).

النوع الرابع: ((سبحان الله)) عشر مرات ((والحمد لله)) عشر مرات)) والله أكبر ((عشر مرات))؛

നാലാം രൂപം: 'സുബ്ഹാനല്ലാഹ്' പത്ത് പ്രാവശ്യം, 'അൽഹംദുലില്ലാഹ്' പത്ത് പ്രാവശ്യം, 'അല്ലാഹു അക്ബർ' പത്ത് പ്രാവശ്യം വീതം ചൊല്ലുക.

عن عبد الله بن عمرو، قال: قال رسول الله ﷺ: ((خلصتان لا يُحصيهما رجل مسلم إلا دخل الجنة، وهما يسيرٌ ومن يعمل بهما قليلاً)) قال رسول الله ﷺ: ((الصلوات الخمس، يُسبح أحدكم في دبر كل صلاة عشراً، ويحمد عشراً، ويكبر عشراً، فهي خمسون ومائة في اللسان (221) وألف وخمسمائة في الميزان)) فرأيت رسول الله ﷺ يعقدن بيده، ((وإذا أوى أحدكم إلى فراشه أو مضجعه، سبح ثلاثاً وثلاثين، وحمد ثلاثاً وثلاثين، وكبّر أربعاً وثلاثين، فهي مائة على اللسان، وألف في الميزان)) قال: قال رسول الله ﷺ: ((فأيتكم يعمل في كل يوم وليلة ألفين وخمسمائة سيئة))؟ قيل: يا رسول الله وكيف لا نحصيهما؟ فقال: ((إن الشيطان يأتي أحدكم وهو في صلاته، فيقول: اذكرْ كذا، اذكرْ كذا، ويأتيه عند منامه، فينيمه)) وفي لفظ ابن ماجه ((فلا يزال ينؤمه حتى ينام)) (222).

(221) നൈലുൽ ഔതാർ: 2/102. നസായുടെ അമല്ലുൽ യൗം വല്ലെ: 153
(222) നസായ: 1348. ഇബ്നുമാജ: 926. അബൂദാവൂദ്: 5065. തിർമിദി: 3410. അഹ്മദ്: 2/152. സഹീഹു സുന്നതു നസായ: 1/290. സഹീഹു ഇബ്നുമാജ: 1/120. ഹാഖിം സഹീഹാണേന് ഹായുകയും ഇമാം

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു അഝ് നിവേദനം:റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: രണ്ടു സ്വഭാവം, അത് മുസ്ലിമായ ഒരാൾ എണ്ണി കണക്കാക്കുകയാണെങ്കിൽ അവൻ സ്വർഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കാതിരിക്കുകയില്ല. അവ രണ്ടും എളുപ്പമാണ്, അവ രണ്ടും പ്രവർത്തിക്കുന്നവർ കുറവുമാണ്. റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: ‘അഞ്ചു നേരത്തെ നമസ്കാരം, നിങ്ങളിൽ ഒരാൾ എല്ലാ നമസ്കാര ശേഷവും തസ്ബീഹ് പത്തു പ്രാവശ്യവും, തഹ്മീദ് പത്തു പ്രാവശ്യവും, തക്ബീർ പത്തു പ്രാവശ്യവും പറയുക, നാവിലത് നൂറ്റി അൻപതാണ്, തുലാസിൽ ആയിരത്തി അഞ്ഞൂറുമാണ്’ റസൂലുല്ലാഹ് അവ തന്റെ കൈ കൊണ്ട് എണ്ണം പിടിക്കുന്നതായി ഞാൻ കാണാറുണ്ട്, ‘ആരെങ്കിലും തന്റെ വിരിപ്പിലേക്കോ, കിടപ്പറയിലേക്കോ പ്രവേശിച്ചാൽ മൂപ്പത്തി മൂന്ന് തവണ തസ്ബീഹും, മൂപ്പത്തി മൂന്ന് തവണ തഹ്മീദും, മൂപ്പത്തി നാല് തവണ തക്ബീറും ചെയ്യുക, അത് നാവിൽ നൂറാണ്, തുലാസിൽ ആയിരമാണ്. പഠഞ്ഞു: റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: നിങ്ങളിലാരാണ് എല്ലാ രാവു പകലിലും രണ്ടായിരത്തി അഞ്ഞൂറ് പാപം ചെയ്യാറുള്ളത്? പറയപ്പെട്ടു: അല്ലാഹുവിന്റെ തിരുഭൃതര, അതെങ്ങനെ? ഞങ്ങൾക്ക് എണ്ണാൻ കഴിയില്ല. അപ്പോൾ പറഞ്ഞു: ‘നിശ്ചയം പിശാച് നിങ്ങളിലൊരാളുടെ അടുത്ത് അവൻ നമസ്കാരത്തിലായിരിക്കെ വരും, എന്നിട്ട് പറയും: ഇനയിന്ന കാര്യം ഓർക്കുക, അവന്റെയടുത്ത് ഉറങ്ങുന്ന സമയവും വരും എന്നിട്ടവനെ പെട്ടെന്ന് ദിക്ർ ചെയ്യാനുള്ള സമയം നൽകാതെ ഉറക്കും.’ ഇബ്നുമാജയുടെ ലഹ്മളിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്: അവനെ ഉറങ്ങുന്നതുവരെ (പിശാച്) ഉറക്കിക്കൊണ്ടേയിരിക്കും’ (നസാഇ).

ദഅബി അതിനോട് യോജിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. 1/255. സ്വഹീഹു നസാഇയിൽ ഇതും അൽബാനി ഹസതാലേഹ് പറയുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. 1/279.

عن أبي هريرة رضي الله عنه يرفعه فيه: ((تُسَبِّحُونَ فِي ذُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ عَشْرًا، وَتَحْمَدُونَ عَشْرًا، وَتُكَبِّرُونَ عَشْرًا)) (223)

അബൂഹുറയ്ഝ് നിവേദനം: ‘എല്ലാ നമസ്കാര ശേഷവും സൂബ്ഹാനല്ലാഹ് പത്ത് പ്രാവശ്യം, അൽഹംദു ലില്ലാഹ് പത്ത് പ്രാവശ്യം, അല്ലാഹു അക്ബർ പത്ത് പ്രാവശ്യം വീതം ചെയ്യുക’ (ബുഖാരി).

النوع الخامس: ((يُسَبِّحُ إِحْدَى عَشْرَةَ، وَيَحْمَدُ إِحْدَى عَشْرَةَ، وَيُكَبِّرُ إِحْدَى عَشْرَةَ)) (224)

അഞ്ചാം രൂപം: സൂബ്ഹാനല്ലാഹ് പതിനൊന്ന് പ്രാവശ്യം, അൽഹംദു ലില്ലാഹ് പതിനൊന്ന് പ്രാവശ്യം,അല്ലാഹു അക്ബർ പതിനൊന്ന് പ്രാവശ്യം വീതം ചെയ്യുക

عن أبي هريرة في فقراء المهاجرين، ففي رواية من روايات هذا الحديث عن سهيل عن أبيه، يقول سهيل: ((إحدى عشرة إحدى عشرة، فجميع ذلك كله ثلاثة وثلاثون)) (225)

അബൂഹുറയ്ഝ് മുഹാജിറുകളിലെ ദരിദ്രരെ സംബന്ധിച്ച് വിവരിക്കുന്ന ഹദീഥിന്റെ ഒരു രിവായത്തിൽ സൂഫൈൽ തന്റെ പിതാവിൽ നിന്നും നിവേദനം: സൂഫൈൽ പറയുന്നു: പതിനൊന്ന് പതിനൊന്ന് പ്രാവശ്യം അങ്ങിനെയത് മൂപ്പത്തി മൂന്നാകും’ (മുസ്ലിം).

النوع السادس: ((سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، والله أكبر)) يقول ذلك كله خمساً وعشرين مرة؛

(223) ബുഖാരി: 6329. മുസ്ലിം: 396
 (224) സാദുൽ മആദ്: 1/300
 (225) മുസ്ലിം: 43, 595. ഇബ്നുൽ ഖയ്യിമിന്റെ സാദുൽ മആദ്: 1/299. നൈലുൽ ഔതാർ: 2/101

ആറാം രൂപം: 'സുബ്ഹാനല്ലാഹ്, അൽഹംദു ലില്ലാഹ്, ലാ ഇലാഹ ഇല്ലല്ലാഹ്, അല്ലാഹു അക്ബർ' എന്ന് ഇരുപത്തഞ്ച് തവണ ചൊല്ലുക.

زيد بن ثابت ؓ وثبت عن ابن عمر يرفعه أيضاً رضي الله عنهما (226). സൈദുബ്നു മാബിത്ത് ഇബ്നു ഉമർ വിൽ നിന്ന് ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഹദീസ് (നസാഇ).

ആർ: ആയത്തുൽ കുർസി പാരായണം ചെയ്യുക. 'അല്ലാഹു ലാഇലാഹ...' അവസാനം വര.

عن أبي أمامة ؓ قال: قال رسول الله ﷺ: ((مَنْ قرأ آية الكرسي دُبَّرَ كُلَّ صَلَاةٍ مكتوبةٍ لم يمنعه من دخول الجنة إلا الموت)). وزاد الطبراني: ((قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ)) (227).

അബൂഉമാമ ഓ നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് പഠഞ്ഞു: 'ആരേങ്കിലും നിർബ്ബന്ധ നമസ്കാരശേഷം ആയത്തുൽ കുർസി പാരായണം ചെയ്താൽ അവൻ സ്വർഗത്തിൽ കടക്കാൻ മരണമല്ലാതെ തടസ്സമില്ല' തബ്റാനിയുടെ രിവായത്തിൽ ഇതു കൂടിയുണ്ട്; 'ഖുൽ ഹുവല്ലാഹു അഹദ്' (നസാഇ).

ഏഴ്: മുഅവ്വിദാത് പാരായണം ചെയ്യുക: 'ഖുൽ ഹുവല്ലാഹു അഹദ്, ഖുൽ അഊദു ബിറബ്ബിൽ ഫലഖ്, ഖുൽ അഊദു ബിറബ്ബിനാസ്' എന്നിവ എല്ലാ നമസ്കാര ശേഷവും പാരായണം ചെയ്യുക.

(226) നസാഇ: 1350, 1351. തിർമിദി: 3413. ഇബ്നു ഖുസൈമ: 572. അഹ്മദ്: 5/184. ദാരിമി: 1/312. തബ്റാനി: 4898. ഇബ്നു ഹിബ്ബാൻ: 2017. നസാഇ: അമലുയാമി വല്ലെഖ: 157. സഹീഹു സുന്നതു നസാഇ: 1/191.

(227) നസാഇ അമലുയാമി വല്ലെഖ:100. ഇബ്നു സുന്നി അമലുയാമി വല്ലെഖ:121. തബ്റാനി കബീരിൻ: 1/114, 7532. സഹീഹുൽ ജാമിഅൽ ഇമാം അൽബാനി സഹീഹാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്: 5/339. സിൽസിലതുൽ അഹാദീദു സഹീഹാ: 2/697. 972.

عن عقبه بن عامر ؓ قال: ((أمرني رسول الله ﷺ أن أقرأ بالمعوذات دُبَّرَ كُلَّ صَلَاةٍ)) (228).

ഉഖ്ബതുബ്നു ആമിർ നിവേദനം: 'എന്നോട് റസൂലുല്ലാഹ് എല്ലാ നമസ്കാര ശേഷവും മുഅവ്വിദാത്ത് പാരായണം ചെയ്യുൻ കൽപിക്കുകയുണ്ടായി' (അബൂദാവൂദ്)

ثامناً: ((لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك، وله الحمد، يحيي ويميت [يبده الخير]

(229) وهو على كل شيء قدير)) عشر مرات عقب صلاة الفجر وعقب صلاة المغرب; എട്ട്: ഫജർ, മഗ്റബ് എന്നീ നമസ്കാരങ്ങൾക്ക് ശേഷം അല്ലാഹുവല്ലാതെ ആരാധ്യനില്ല. അവൻ ഏകനും പങ്കുകാരില്ലാത്തവനുമാണ്. രാജാധിപത്യം അവനാണ്. എല്ലാ സ്തുതിയും അവനാണ്. അവൻ ജീവിപ്പിക്കുകയും മരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു, (അവന്റെ കൈകളിലാണ് നന്മ) അവൻ എല്ലാത്തിനും കഴിവുള്ളവനാണ് എന്ന് പത്ത് പ്രാവശ്യം ചൊല്ലുക.

عن أبي ذر، ومعاذ، وأبي عيشاش الزرقي، وأبي أيوب، وعبد الرحمن بن غنم الأشعري، وأبي الدرداء، وأبي أمامة، وعمارة بن شبيب السبائي (230).

(228) അബൂദാവൂദ്: 1523. നസാഇ: 1336. തിർമിദി: 2903. സഹീഹു സുന്നതു അബൂദാവൂദ്: 1/284. ബസ്വാനിന്റെ കൾഹുൽ അസ്താർ 4/25. 3106.

(230) 1 - ഹദീദു അബൂദാവൂദ്: തിർമിദി: 3474. സാദുൽമആദ്: 1/301.
2 - ഹദീദു അബ്ദുൽഹക്മാനുബ്നു ഗനമുൽ അൽഅബ്ദുഖലീഖ്: അഹ്മദ്: 4/227. സഹീഹു തർഗ്ഗിബി വ തർഹിബിൽ ഇമാം അൽബാനി ഹസനാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്: 1/191.
3 - അബൂഅയ്യൂബിന്റെ ഹദീസ് ഇമാം അഹ്മദ് ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 5/414, 415, 420. നസാഇ അമലുൽ യാമി വല്ലെഖയിൽ: 24. ഇബ്നു ഹിബ്ബാൻ തന്റെ സഹീഹിൽ: 2023. തർഗ്ഗിബിൽ അൽബാനി സഹീഹാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു.
4 - അബൂഇയാൽ അസ്സുർഖിയുടെ ഹദീസ് ഇമാം അഹ്മദ് ഉദ്ധരിച്ചു. 4/60. അബൂദാവൂദ്: 5077. ഇബ്നുമാ: 3867.
5 - മുആദിന്റെ ഹദീസ് നസാഇ തന്റെ അമലുൽ യാമി വല്ലെഖയിൽ ഉദ്ധരിച്ചതാണ്; 126. ഇബ്നു സുന്നി തന്റെ അമലുൽ യാമി വല്ലെഖയിൽ ഉദ്ധരിച്ചതാണ്; 139. തബ്റാനി: 705.
6 - അമ്മാബ്നു ശബീബു അസ്സുബാഇയുടെ ഹദീസ്: നസാഇ നസാഇ തന്റെ അമലുൽ യാമി വല്ലെഖയിൽ ഉദ്ധരിച്ചതാണ്; 577. 578. തിർമിദി: 3534. സഹീഹു തർഗ്ഗിബിൽ അൽബാനി ഇത് ഹസനാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു; 1/190.

അബൂദർദ്ദി, മുആദ്, അബൂഇയാൾ അസ്സർഖി, അബൂ അയ്യൂബ്, അബ്ദുരഹ്മാൻ ബിനു ഗനം അൽ അൾഅരി, അബൂദുരദാഅ്, അബൂ ഉമാമ, ഇമാത്ബിനു ശബീബ് അസ്സിബാഇ എന്നിവരുമായി ഹദീഥ്. ഇവരുടെ ഹദീഥുകളുടെ സംഗ്രഹം: ആരെ ക്ഷിയം അത് സുബഹി മഗ്ദിബ് എന്നീ നമസ്കാരങ്ങൾക്ക് ശേഷം പറഞ്ഞാൽ അവൻ അല്ലാഹു ഒരു സൈന്യത്തെ നിയോഗിച്ചു നേരം വെളുക്കുന്നത് വരെ ശൈതാനിൽ നിന്ന് സംരക്ഷണം നൽകും, നേരം വെളുക്കുമ്പോഴാണ് പറയുന്നതെങ്കിൽ വൈകുന്നേരം വരെ ലഭിക്കും, അവൻ പത്ത് പദവികൾ ഉയർത്തും, ആ ദിവസത്തിൽ വെറുക്കപ്പെട്ട കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിനെ തൊട്ട് ഒരു കാവലുമുണ്ടാകും, നിർബുന്ധമായ പത്ത് നമസ്കാരങ്ങൾ അവൻ രേഖപ്പെടുത്തുകയും, നീചമായ പത്ത് തിന്മകൾ അവനിൽ നിന്ന് മാറ്റിയു കളയുകയും ചെയ്യും, വിശ്വാസികളായ പത്തു അടിമകളെ മോചിപ്പിച്ചു പോലെയുള്ള പ്രതിഫലവും ലഭിക്കും,' ഇതിനേക്കാൾ നല്ലത് പറഞ്ഞവനല്ലാതെ മറ്റാരും തന്നെ ഇത് പറഞ്ഞ വ്യക്തിയേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനാവുകയില്ല'.

ഒൻപത്: ഫജ്ദി നമസ്കാര ശേഷം ഇങ്ങനെ പറയുക:

تَسَعًا: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا طَيِّبًا، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا))

'അല്ലാഹുവെ, ഉപകാരമുള്ള അറിവും നല്ല ഉപജീവനവും, സ്വീകരിക്കപ്പെടുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളും ഞാൻ നിന്നോട് ചോദിക്കുന്നു.

عن أم سلمة رضي الله عنها أن النبي ﷺ كان يقول إذا صلى الصبح حين يسلم: ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا...)) الحديث(231).

7 - ഉമാമയുടെ ഹദീഥ്: തബ്റാനി ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മുൻദിരി തർഗ്ഗിബി വത്തർഹീബിൽ 1/375. സ്വഹീഹു തർഗ്ഗിബിൽ അൽബാനി ഇത് ഹസനാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു: 1/191.
8 - അബൂദർദാഇന്റെ ഹദീഥ് ഹൈഥി തന്റെ മേൽത്ത് സ്വഹാഇരിൽ 10/111 ഉദ്ധരിച്ചു.

(231) ഇബ്നുമാജ: 925. അഹ്മദ്: 6/305. സ്വഹീഹു സുന്നൂ ബിനു മാജ: 1/152.

ഉമ്മുസലമ ഷിറീഖ് നിവേദനം: 'റസൂലുല്ലാഹി ഷിറീഖ് സുബ്ഹി നമസ്കാര ശേഷം ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു: 'അല്ലാഹുവെ, ഉപകാരമുള്ള അറിവ് ഞാൻ നിന്നോട് ചോദിക്കുന്നു...' (ഇബ്നുമാജ)

عاشراً: ((رَبِّ قَتِي عَذَابِك يَوْم تَبْعَث عِبَادَكَ)):

പത്ത്: 'നിന്റെ അടിമകളെ ഉയർത്തേണമേ അല്ലാഹുവെ, എന്റെ പാപങ്ങൾക്ക് പരദഹം നീ സംരക്ഷിക്കേണമേ'.

عن البراء قال: كنا إذا صلينا خلف رسول الله ﷺ أحببنا أن نكون عن يمينه، يقبل علينا بوجهه، قال: فسعته يقول: ((رَبِّ قَتِي عَذَابِك يَوْم تَبْعَث عِبَادَكَ أَوْ تَجْمَع عِبَادَكَ)) (232).

ബറാഅ് ഷിറീഖ് നിവേദനം: ഞങ്ങൾ റസൂലുല്ലാഹി ഷിറീഖ് യുടെ പിന്നിൽ നമസ്കരിക്കുകയായിരുന്നു, ഞങ്ങൾ അവിടുത്തെ വലതു ഭാഗത്തായിരിക്കാൻ ഞങ്ങളിഷ്ടപ്പെട്ടു, ഞങ്ങളിലേക്ക് അവിടുത്തെ മുഖം തിരിക്കാനായി. പറഞ്ഞു: അവിടുന്ന് പറയുന്നതായി കേട്ടു: 'നിന്റെ അടിമകളെ ഉയർത്തേണമേ അല്ലാഹുവെ, അടിമകളെ ഒരുമിച്ചു കൂട്ടുന്ന ദിവസം രക്ഷിതാവെ, എന്നെ നീ സംരക്ഷിക്കേണമേ'. (മുസ്ലിം)

പതിനൊന്ന്: നിർബുന്ധ നമസ്കാരത്തിൽ നിന്ന് ജനങ്ങൾ പിരിഞ്ഞ് പോകുമ്പോൾ ദിക്ർ കൊണ്ട് ശബ്ദം അൽപം ഉയർത്തി സൂന്നത്താണ്. ഹദീഥ് കാണുക:

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: ((كنا نعرف انقضاء صلاة رسول الله ﷺ بالتكبير)) (233)، وفي لفظ للبخاري: ((أن رفع الصوت بالذكر حين ينصرف الناس من المكتوبة كان على عهد النبي ﷺ)) (234).

(232) മുസ്ലിം: 709.

ഇബ്നു അബ്ബാസ് റ നിവേദനം: 'തക്ബീർ കൊണ്ടായിരുന്നു റ സൂലൂല്ലാഹി റ തന്റെ നമസ്കാരത്തിൽ നിന്ന് വിരമിച്ചുവെന്ന് ഞങ്ങൾ അറിഞ്ഞിരുന്നത്' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി). ബുഖാരിയുടെ ലഫ്ളിൽ ഇങ്ങനെയാണുള്ളത്: 'നിർബ്ബന്ധ നമസ്കാരങ്ങളിൽ നിന്ന് ജനങ്ങൾ പിരിഞ്ഞ് പോകുമ്പോൾ ദിക്റു കൊണ്ട് ശബ്ദം ഉയർത്തുകയെന്നത് നബി റയുടെ കാലത്തുണ്ടായിരുന്നു' (മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി)

قال الحافظ ابن حجر - رحمه الله :- ((فكان المراد أن رفع الصوت بالذكر: أي التكبير، وكأنهم كانوا يبدؤون بالتكبير بعد الصلاة قبل التسبيح والتحميد))
(235)

ഇബ്നു ഹജറൂൽ അസ്ഖലാനി റ പറഞ്ഞു: 'ദിക്റു കൊണ്ട് ശബ്ദം ഉയർത്തുകയെന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശം: അല്ലാഹു അക്ബർ എന്നു പറയലാണ്. നമസ്കാര ശേഷം തസ്ബീഹിനും, തഹ്മീദിനും മുമ്പ് അവർ തക്ബീർ കൊണ്ടാണ് തുടങ്ങാറുണ്ടായിരുന്നത്' (ഫത്ഹുൽ ബാരി).

ഇത് ഒന്നുകൂടി വ്യക്തമാക്കുന്ന ഹദീഥ് കാണുക:

عن أبي هريرة റ أن أبا صالح قال: ((الله أكبر، وسبحان الله، والحمد لله، حتى تبلغ من جميعهن ثلاثاً وثلاثين))
(236)

അബൂഹുറയ് റ നിവേദനം: അബൂസാലിഹ് പറഞ്ഞു: 'അല്ലാഹു അക്ബർ, സുബ്ഹാനല്ലാഹ്, അൽഹംദു ലില്ലാഹ്, ഇവയെ

(233) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 842. മുസ്ലിം: 583.
(234) മുത്തഫഖൂൻ അലൈഹി: ബുഖാരി: 841. മുസ്ലിം: 583.
(235) ഫത്ഹുൽബാരി: 2/326
(236) മുസ്ലിം: 595

ല്ലാം മൂപ്പത്തി മൂന്ന് തവണ വരെ (ചൊല്ലുക).'(മുസ്ലിം) തക്ബീർ കൊണ്ടാണ് ആരംഭിച്ചത്.

റവാതിബ് സുന്നത്തുകൾ നമസ്കരിക്കുക.

عن عائشة رضي الله عنها: أن النبي റ كان لا يدع أربعاً قبل الظهر وركعتين قبل الغداة))
(237)

ആയിശാ റ നിവേദനം: നബി റ ഉറഹറിനു മുമ്പ് നാലും, ഫജ്റിന് മുമ്പ് രണ്ടും ഒഴിവാക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ല' (ബുഖാരി).

عن أم حبيبة أم المؤمنين رضي الله عنها قالت: سمعت رسول الله റ يقول: ((من صلى اثنتي عشرة ركعة في يوم وليلة بُني له بهنَّ بيتٌ في الجنة)), وفي لفظ: ((ما من عبد مسلم يصلي لله كل يوم اثني عشرة ركعة تطوعاً غير فريضة إلا بُني لله له بيتاً في الجنة، أو إلا بُني له بيتٌ في الجنة))
(238)

ഉമ്മൂൽ മുഅ്മിനീൻ ഉമ്മു ഹബീബ റ നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് റ പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: 'ആരെങ്കിലും ഒരുദിവസം രാവകലയ്കളിലായി പന്ത്രണ്ട് റക്അത്ത് നമസ്കരിച്ചാൽ അവന് അത് കൊണ്ട് സ്വർഗത്തിൽ ഒരു വീട് നിർമ്മിച്ച് നൽകുന്നതാണ്'. മറ്റൊരു ലഫ്ളിൽ ഇങ്ങനെയാണ്: 'മുസ്ലിമായ ഒരു അടിമ അല്ലാഹുവിന് നിർബ്ബന്ധമല്ലാത്ത റവാതിബായ പന്ത്രണ്ട് റക്അത്ത് എല്ലാദിവസവും നമസ്കരിക്കുകയാണെങ്കിൽ സ്വർഗത്തിൽ അവന് അല്ലാഹു ഒരു വീട് നിർമ്മിച്ച് നൽകാതിരിക്കില്ല. അല്ലെങ്കിൽ സ്വർഗത്തിൽ അവന് ഒരു വീട് നിർമ്മിച്ച് നൽകുന്നതാണ്'(മുസ്ലിം).

(237) ബുഖാരി: 1182
(238) മുസ്ലിം: 728

وزاد الترمذي في تفسيرها: ((أربعاً قبل الظهر، وركعتين بعدها، وركعتين بعد

المغرب، وركعتين بعد العشاء، وركعتين قبل الفجر صلاة الغداة)) (239)

ഇതിനെ വിശദീകരിച്ച് ഇമാം തിർമിദി ഇങ്ങനെ പറയുകയുണ്ടായി: 'ഉഹറിന് മുമ്പ് നാല്, ശേഷം രണ്ട്, മഗ്റിബിന് ശേഷം രണ്ട് റക്അത്ത്, ഇശാഇന് ശേഷം രണ്ട് റക്അത്ത്, രാവിലെയുള്ള സൂബ്ഹിയുടെ മുമ്പ് രണ്ട് റക്അത്ത് എന്നിവയാണത്. (തിർമിദി)

عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما قال: ((حفظت من النبي ﷺ عشر ركعات:

ركعتين قبل الظهر، وركعتين بعدها، وركعتين بعد المغرب في بيته، وركعتين بعد

العشاء في بيته، وركعتين قبل صلاة الصبح))، وفي رواية ((وركعتين بعد الجمعة

في بيته)) (240)

അബ്ദുല്ലാഹ്ബ്നു ഉമർ റിവേദനം: 'നബിയിൽ നിന്ന് ഞാൻ പത്ത് റക്അത്ത് മന:പാഠമാക്കുകയുണ്ടായി: 'ഉഹറിന് മുമ്പ് രണ്ടു റക്അത്ത്, അതിന് ശേഷം രണ്ടു റക്അത്ത്, വീട്ടിൽ വെച്ച് മഗ്റിബിനു ശേഷം രണ്ടു റക്അത്ത്, വീട്ടിൽ വെച്ച് ഇശാഇന് ശേഷം രണ്ടു റക്അത്ത്, സൂബ്ഹി നമസ്കാരത്തിന് മുമ്പ് രണ്ടു റക്അത്ത്' എന്നിവയാണത്, മറ്റൊരു റിപ്പോർട്ടിൽ 'ജുമാഅക്ക് ശേഷം വീട്ടിൽ വെച്ച് രണ്ടു റക്അത്ത് എന്നാണുള്ളത്' (മുത്തഹബുൻ അലഹറി)

ഇബ്നു ഉമർ പറഞ്ഞത് പ്രകാരം റവാതിബ് പത്തും, ഉമ്മു ഹബീബ, ആയിശ എന്നിവർ വ്യക്തമാക്കിയതു പ്രകാരം പന്ത്രണ്ടുമാണ്. നമ്മുടെ ശൈഖ് അൽ അല്ലാമാ ഇബ്നുബാസ്

(239) തിർമിദി: 415

(240) മുത്തഹബുൻ അലഹറി: ബുഖാരി: 118, 937. മുസ്ലിം: 1172, 1165, 729.

പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: ആരെങ്കിലും ഇബ്നു ഉമറിന്റെ ഹദീസ് എടുത്താൽ റവാതിബ് പത്തും, ആരെങ്കിലും ആയിശയുടെ ഹദീസ് എടുത്താൽ പന്ത്രണ്ടുമാണ് റവാതിബ്. ആയിശ റിവാായത്ത് ചെയ്തതിനെ തിർമിദിയുടെ റിവാായത്ത് ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നു. ഈ റവാതിബ് നമസ്കാരത്തിന്റെ ശ്രേഷ്ഠതയാണ് ഉമ്മുഹബീബയുടെ ഹദീസ് വ്യക്തമാക്കുന്നത്. നബി ചിലപ്പോൾ ഉമ്മു ഹബീബ, ആയിശ എന്നിവർ വ്യക്തമാക്കിയതു പ്രകാരം പന്ത്രണ്ടും, മറ്റു ചിലപ്പോൾ ഇബ്നു ഉമർ പറഞ്ഞത് പ്രകാരം പത്തും നമസ്കരിക്കാനുണ്ടായിരുന്നവെന്ന് മനസിലാവും. നല്ല ഉൽസാഹം ഉണ്ടാകുമ്പോൾ പന്ത്രണ്ടും, വല്ല പ്രയാസമോ തിരക്കോ ഉണ്ടാകുമ്പോൾ പത്തും നമസ്കരിക്കുക. എല്ലാം റവാതിബാണ്. എന്നാൽ പരിപൂർണ്ണത ഉമ്മു ഹബീബ, ആയിശ എന്നിവരുടെ ഹദീസിലുള്ളതു പോലെ പന്ത്രണ്ടു റക്അത്ത് നമസ്കരിക്കലാണ്. (241).

ആരെങ്കിലും ഉഹറിന് മുമ്പ് നാലും, ശേഷം നാലും കൃത്യമായി നമസ്കരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അല്ലാഹു അവനെ നരകത്തിന് ഹാഠമാക്കും. ഹദീസ് കാണുക;

عن أم حبيبة رضي الله عنها قالت: سمعت رسول الله ﷺ يقول: ((من حافظ

على أربع ركعات قبل الظهر، وأربع بعدها حرمه الله على النار)) (242)

ഉമ്മു ഹബീബ റിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു: ആരെങ്കിലും ഉഹറിന് മുമ്പ് നാലു റക്അത്തും, ശേ

(241) ഇബ്നു ബാസിന്റെ ബുഖുഗുൽ മാഠം വിശദീകരണ ദർസ്: 374.

(242) ഇമാം അഹ്മദിന്റെ മുസ്നദ്: 6/326. അബുദാവൂദ്: 1289. തിർമിദി: 427. നസായ: 1814. ഇബ്നു മാജ: 1160. സഹിഹു സുന്നതു ഇബ്നുമാജ: 1/191.

ഷം നാലും കൃത്യമായി നമസ്കരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അല്ലാഹു അവനെ നരകത്തിന് ഹറാമാക്കും' (അഹ്മദ്).

ഒരു മുസ്ലിം അസ്വരിന് മുമ്പ് നാല് റക്അത്ത് നമസ്കരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അല്ലാഹു അവന് കാരൂണ്യം നൽകും. ഹദീഥ് കാണുക:

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: قال رسول الله ﷺ: ((رحم الله امرءاً صلى أربعاً قبل العصر)) (243).

ഇബ്നു ഉമർ رضي الله عنهما നിവേദനം: റസൂലുല്ലാഹ് ﷺ പറഞ്ഞു: 'അസ്വരിന് മുമ്പ് നാല്(റക്അത്ത്) നമസ്കരിച്ച മനുഷ്യനെ അല്ലാഹു അനുഗ്രഹിക്കുന്നതാണ്' (അഹ്മദ്).

صلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وأصحابه أجمعين.

(243) അഹ്മദ് മുസ്നദിൽ: 2/117. അബൂദാവൂദ്: 1271. തിർമിദി: 430. ഇബ്നു ഖുസൈമ അൻജ് സഹീഹിൽ: 1193. സഹീഹു സൂനനു അബൂദാവൂദ്: 1/237.